

SKUPŠTINA CRNE GORE
Odbor za ljudska prava i slobode

Br. 00-63-8/16-
Podgorica, 31. mart 2016. godine

IZVJEŠTAJ O RADU ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE U 2015. GODINI I PRVOM KVARTALU 2016.GODINE

Javna tribina na temu „Prava djeteta-hraniteljstvo”, u organizaciji Odbora za ljudska prava i slobode i Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, Herceg Novi,
2. mart 2015. godine

Sastanak predsjednika i zamjenice predsjednika Odbora sa predstvincima NVO Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“,
4. april 2015. godine

50. sjednica Odbora za ljudska prava i slobode na temu „Važnost ulaganja u predškolsko obrazovanje za svu djecu u Crnoj Gori“, organizovana u saradnji sa Predstavništvom UNICEF-a u Crnoj Gori, 19.maj 2015. godine

Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode sa koizvjestiocima Odbora za monitoring Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti Savjeta Evrope, 10. jun 2015. godine

Sastanak zamjenice predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode sa predstvincima američke NVO „Zastupnici ljudskih prava“ i NVO „Centar za ženska prava“,
10. jul 2015. godine

Seminar „Etički kodeks poslanika“ u organizaciji Odbora za ljudska prava i slobode, u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori i Kancelarijom za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR), 17.septembar 2015. godine

Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode sa specijalnom savjetnicom za međunarodna prava osoba sa invaliditetom pri Stjet Dipartmentu Džudit Hjuman,
7. oktobar 2015. godine

Učešće predsjednika i članova Odbora za ljudska prava i slobode na Interparlamentarnom seminaru „Uloga Ombudsmana u modernoj parlamentarnoj demokratiji-regionalna perspektiva”, Brisel,
18. i 19. novembar 2015. godine

Učešće predsjednika i člana Odbora za ljudska prava i slobode na Trećoj regionalnoj konferenciji parlamentarnih tijela nadležnih za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova „Uloga komisija u parlamentarnom nadzoru za oblast ljudskih prava“ Sarajevo, 23. i 24. novembar 2015. godine

Konferencija povodom obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava na temu: „Jako želim da zdravlje ne bude više blagoslov za kojim ljudi čeznu, nego ljudsko pravo za koje se bore - Kofi Anan“ u svjetlu potpisane Barselonske deklaracije o borbi protiv tuberkuloze, koju su organizovali Odbor za ljudska prava i slobode i Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje,
9. decembar 2015. godine

Učešće člana Odbora za ljudska prava i slobode na Konferenciji „Sveobuhvatan humanitarni i politički odgovor na migracije i izbjegličku krizu u Evropi“, Pariz, 16. decembar 2015. godine

61. sjednica Odbora za ljudska prava i slobode,
- Kontrolno saslušanje Koordinatora
Kordinacionog odbora za praćenje implementacije Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno
raseljenih lica u Crnoj Gori, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik I i II, 29. februar 2016. godine

Sadržaj

UVOD.....	4
STEPEN REALIZACIJE AKTIVNOSTI UTVRĐENIH PLANOM ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE ZA 2015. GODINU.....	7
AKTIVNOSTI KOJE JE ODBOR ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE REALIZOVAO IZVAN PLANA AKTIVNOSTI ZA 2015. GODINU.....	11
MEĐUNARODNE AKTIVNOSTI ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE	12
OSTALE AKTIVNOSTI ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE - UČEŠĆE PREDSJEDNIKA I ČLANOVA ODBORA NA SASTANCIMA, SEMINARIMA, KONFERENCIJAMA I OKRUGLIM STOLOVIMA	13
STATISTIČKI PODACI O RADU ODBORA U 2015. GODINI I PRVOM KVARTALU 2016. GODINE	14
PREGLED SJEDNICA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE U 2015. GODINI I PRVOM KVARTALU 2016. GODINE	15
PRISUSTVO ČLANOVA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE SJEDNICAMA U 2015. GODINI I PRVOM KVARTALU 2016. GODINE	16
INFORMACIJA O PREDSTAVKAMA GRAĐANA I PRAVNIH LICA DOSTAVLJENIM ODBORU ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE TOKOM 2015. I U PRVOM KVARTALU 2016. GODINE (nadležnost Odbora utvrđena članom 44 Poslovnika Skupštine).....	17
INFORMACIJA O AKTIVNOSTIMA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE, KAO RADNOG TIJELA NADLEŽNOG ZA NADZOR NAD PRIMJENOM I PRAĆENJEM POŠTOVANJA ETIČKOG KODEKSA POSLANIKA (nadležnost Odbora utvrđena članom 14 Etičkog kodeksa poslanika)..	20
INFORMACIJA O ANTIDISKRIMINACIONOM ZAKONODAVSTVU U CG I ULOGA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE	22
USVOJENI ZAKLJUČCI ODBORA PROSLIJEDIENI SKUPŠTINI CRNE GORE, KOLEGIJUMU PREDSJEDNIKA SKUPŠTINE, RESORNIM MINISTARSTVIMA, NADLEŽnim ORGANIMA I INSTITUCIJAMA, MEĐUNARODnim ORGANIZACIJAMA I NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA U FUNKCIJI REALIZACIJE AKTIVNOSTI IZ GODIŠnjEG PLANA ODBORA A U SKLADU SA MJERAMA SADRŽANIM U AKCIONOM PLANU SKUPŠTINE CRNE GORE	28
INFORMACIJA O AKTIVNOSTIMA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE U PET OBLASTI U KOJIMA JE OSTVAREN ZNAČAJAN NAPREDAK U PRETHODNIH ČETIRI GODINE	50
ADMINISTRATIVNI KAPACITETI ODBORA	58
ZAKLJUČAK	58

UVOD

Ovim Izvještajem nastoje se prikazati aktivnosti koje je Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore realizovao tokom 2015. i u prvom kvartalu 2016. godine.

U fokusu obaveza, na planu zakonodavne i kontrolne funkcije Skupštine Crne Gore, u skladu sa praksom usvajanja planskih dokumenata kojim se unapređuje predvidivost rada Skupštine i njenih radnih tijela, u funkciji povećanja stepena javnosti rada, kao mjere nadzora nad samim kvalitetom zakonodavnih i kontrolnih aktivnosti, **Odbor za ljudska prava i slobode je na 48. sjednici, održanoj 1. aprila 2015. godine,**

usvojio Plan aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2015. godinu, sačinjen na osnovu:

- Rezolucije Evropskog parlamenta o Crnoj Gori od 11. marta 2015. godine,
- Izvještaja Evropske komisije o napretku Crne Gore iz oktobra 2014. godine,
- Rezolucije 2030 (2015) PSSE,
- Programa rada Vlade Crne Gore za 2015. godinu,
- aktivnosti Skupštine Crne Gore i
- jednog broja nerealizovanih aktivnosti iz Plana aktivnosti Odbora za 2014. godinu.

Planom aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2015. godinu utvrđeno je 29 aktivnosti:

- razmatranje sedam predloga zakona;
- razmatranje osam izvještaja (četiri u skladu sa članom 162 Poslovnika Skupštine i četiri u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore);
- razmatranje šest informacija (u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore);
- jedno kontrolno saslušanje (član 75 Poslovnika Skupštine Crne Gore);
- jedno konsultativno saslušanje (član 73 Poslovnika Skupštine Crne Gore)- nije održano- objašnjenje na strani 10;
- tri sastanka,
- Radionica: Jednodnevna obuka za članove Odbora za ljudska prava i slobode, radi upoznavanja sa primjenom etičkog kodeksa u drugim parlamentima (Misija OEBS-a u Crnoj Gori i Odbor za ljudska prava i slobode, u saradnji sa ekspertima ODIHR-a),
- razmatranje Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori od 2013. do 2017. godine, za 2015. i 2016. godinu,
- razmatranje preporuka Opštег periodičnog pregleda i preporuka specijalnih procedura za pojedine oblasti ljudskih prava na osnovu Nacionalnog plana za implementaciju preporuka ugovornih tijela i mehanizama UN za ljudska prava i
- razmatranje Predloga zahtjeva Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za dodjelu budžetskih sredstava u Budžetu za 2016. godinu.

Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore u prethodnom periodu od strane Evropske komisije prepoznat je kao skupštinsko radno tijelo koje ima veoma intenzivnu aktivnost u svim segmentima koji se odnose na ljudska prava i slobode, što je konstatovano kao njegov vidljiv napredak u radu, potvrđen i poređenjem nalaza iz Analitičkog izvještaja Evropske komisije i nalaza iz Izvještaja Evropske komisije o napretku Crne Gore od 2011. do 2015. godine.

U Analitičkom izvještaju Evropske komisije objavljenom u novembru 2010. godine konstatovano je: "**U Skupštini je osnovan Odbor za ljudska prava i slobode, ali njegove aktivnosti treba dodatno osnažiti.**" (strana 23)

U Izvještaju o napretku Crne Gore za 2011. godinu, u oblasti ljudskih prava, konstatovano je: "**Skupštinski Odbor za ljudska prava i slobode intenzivirao je aktivnosti i saradnju sa civilnim društvom. Ipak treba jačati njegov uticaj.**" (strana 15)

U Izvještaju o napretku Crne Gore za **2012.** godinu konstatovano je: „*Administrativni i budžetski kapaciteti Ombudsmana su ojačani. Institucija je pripremila izvještaje u kojima analizira stanje prostorija koje Uprava policije koristi za zadržanje zatvorenika, zaštita od diskriminacije i situacija prosjačenja djece. Odbor za ljudska prava i slobode je ove izvještaje razmotrio između oktobra i novembra 2011. godine i aktivnije promoviše ljudska prava i antidiskriminaciju.*“ (strana 13)

U Izvještaju o napretku Crne Gore za **2013.** godinu konstatovano je: „*Parlamentarni Odbor za ljudska prava i slobode podržao je Ombudsmanove izvještaje o zlostavljanju djece putem interneta; stanju u zatvorima i zaštiti od diskriminacije – kao i Ombudsmanov opšti izvještaj za 2012. Saradnja Odbora sa Ombudsmanom i civilnim društvom nastavlja da bude dobra.*“ (str. 56 i 57)

U Izvještaju Evropske komisije o napretku Crne Gore za **2014.** godinu konstatovano je: „*Parlamentarni Odbor za ljudska prava i slobode nastavio je da promoviše ljudska prava tako što je nastavio da održava sjednice otvorene za javnost, uključujući saslušanja.*“ (strana 54)

U Izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori za **2015.** godinu konstatovano je: „*Skupštinskom Odboru za ljudska prava i slobode nije prijavljen nijedan slučaj kršenja Etičkog kodeksa poslanika. Činjenica da samo poslanici i skupštinska tijela imaju prava da podnose žalbe, dok isto pravo nemaju javnost, mediji i druge zainteresovane strane mogla bi otežati primjenu Etičkog kodeksa.*“ (str. 62 prevoda Izvještaja)

Polazeći od obaveze daljeg snaženja Odbora za ljudska prava i slobode, radi kontinuiteta s aktivnostima ovog radnog tijela u prethodnom periodu, posebna pažnja u 2015. godini posvećena je aktivnostima i nadležnim institucijama koje treba da obezbijede veću efikasnost u oblasti zaštite od diskriminacije, prevencije torture, prava djeteta i zaštite ličnih podataka, zbog čega je u Planu aktivnosti za 2015. godinu akcenat bio usmjeren na aktivnosti koje se odnose na:

- implementaciju donešenih zakona, jačanjem kontrolne uloge Odbora (čl.68,73,75 i 162 Poslovnika Skupštine Crne Gore);
- prava djeteta, sa posebnim naglaskom na prava djece sa teškoćama u razvoju;
- ostvarivanje prava raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori, u skladu sa preporukama Evropske komisije za borbu protiv rasizma i netolerancije Savjeta Evrope (ECRI);
- zaštitu od diskriminacije, praćenjem sproveđenja Zakona o zabrani diskriminacije;
- prevenciju torture i drugih oblika nečovječnog, surovog ili ponižavajućeg postupanja, u skladu sa preporukama Evropskog komiteta za sprečavanje mučenja i nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT);
- zaštitu ličnih podataka;
- intenziviranje međunarodne saradnje sa subjektima koji se bave pitanjima zaštite ljudskih prava i sloboda, savjetodavnim tijelima Savjeta Evrope i Evropske unije organizovanjem posjete odgovarajućim radnim tijelima drugih parlamentara u cilju ostvarivanja uloge Parlamenta u procesu uključivanja u evropske i evroatlanske integracije, u skladu sa članom 208, 209 i 210 Poslovnika, daljim jačanjem konstruktivne uloge koju Crna Gora ima u regionalnoj saradnji,

U cilju jačanja kontrolne uloge Skupštine, Odbor za ljudska prava i slobode je Planom aktivnosti, kao i prethodnih godina, utvrdio: održavanje kontrolnog i konsultativnog saslušanja, pribavljanje i razmatranje, shodno članu 68 Poslovnika Skupštine, informacija i izvještaja od strane nadležnih državnih organa, kao i, na osnovu člana 162 Poslovnika Skupštine, razmatranje izvještaja nadležnih državnih organa.

Polazeći od nadležnosti Odbora za ljudska prava i slobode, utvrđene članom 44 Poslovnika Skupštine Crne Gore:

„*Odbor za ljudska prava i slobode razmatra predloge zakona, drugih propisa i opštih akata i druga pitanja koja se odnose na: slobode i prava čovjeka i građanina, sa posebnim osvrtom na manjinska prava, primjenu potvrđenih međunarodnih akata koji se odnose na ostvarivanje, zaštitu i unaprjeđivanje ovih prava, razmatra i zauzima stavove po predstavkama građana i pravnih lica koje se odnose na ostvarivanje prava građana; prati ostvarivanje dokumenata, mjera i aktivnosti za unaprjeđivanje nacionalne, etničke i druge ravnopravnosti, posebno u oblasti obrazovanja, zdravstva, informisanja, socijalne politike, zapošljavanja, preduzetništva, procesa odlučivanja i sl; učestvuje u pripremi i izradi dokumenata i usaglašavanju zakonodavstva u ovoj oblasti sa standardima u evropskom zakonodavstvu; sarađuje sa odgovarajućim radnim tijelima drugih parlamentara i nevladinim organizacijama iz ove oblasti.*

Odbor u okviru svoje nadležnosti prati i ocjenjuje usklađenost zakona Crne Gore sa pravnom tekovinom Evropske unije i, na osnovu izvještaja Vlade, prati i ocjenjuje primjenu zakona, posebno zakona iz kojih proizilaze obaveze usaglašene sa pravom Evropske unije.”,

Odbor je u 2015. i prvom kvartalu 2016. godine realizovao brojne aktivnosti, kako one utvrđene Planom, tako i one koje su proizilazile iz tekućih aktivnosti Skupštine Crne Gore i Vlade Crne Gore i na poziv međunarodnih subjekata učestvovao u aktivnostima u cilju ostvarivanja uloge Parlamenta u procesu evropskih i evroatlanskih integracija.

Sve aktivnosti je ostvarivao u skladu sa Ustavom, zakonom i Poslovnikom Skupštine Crne Gore.

U 2015. godini članovi Odbora za ljudska prava i slobode održali su **15 sjednica (dvije su imale po jedan nastavak)**.

U prvom kvartalu 2016. godine Odbor je održao **tri sjednice**.

Na sjednicama Odbora, u navedenom izvještajnom periodu, razmotreni su značajni propisi iz oblasti ljudskih prava i sloboda, među kojima su: Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama, Predlog zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, Predlog zakona o uzimanju i presađivanju ljudskih tkiva i ćelija u svrhu liječenja i Predlog zakona o uzimanju i presađivanju ljudskih organa u svrhu liječenja koje je Odbor, **u skladu sa članom 137 Poslovnika Skupštine-** zakonodavna funkcija Skupštine, razmotrio i Skupštini podnio, u skladu sa članom 69 Poslovnika Skupštine Crne Gore, izvještaj. Odbor je razmotrio i Predlog zakona o Budžetu Crne Gore za 2016. godinu i podnio Mišljenje matičnom Odboru za ekonomiju, finansije i budžet.

U okviru kontrolne uloge Skupštine, Odbor je, **u skladu sa članom 75 Poslovnika Skupštine**, na 61. sjednici 29. februara 2016. godine održao **Kontrolno saslušanje** Koordinatora Koordinacionog odbora za praćenje implementacije Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori sa posebnim osvrtom na Kamp Konik I i II na temu: "Implementacija Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori sa posebnim osvrtom na Kamp Konik". Odbor je, u skladu sa čl. 69,75 i 77 stav 2 Poslovnika Skupštine, podnio Skupštini Izvještaj o Kontrolnom saslušanju sa Predlogom zaključka u dvanaest tačaka.

Takođe, u okviru kontrolne uloge, **u skladu sa članom 162 Poslovnika Skupštine**, Odbor je razmotrio: Godišnji Izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2013. godinu, Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2014. godinu, Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2014. godinu, Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2014. godini, Godišnji Izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2014. godinu i Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2014. godinu.

U skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine Odbor je razmotrio: Informaciju o zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u državnim organima i organima državne uprave, Izvještaj „Postupanje policije sa djecom“, Informaciju Uprave policije u vezi sa napadima na članove i aktiviste LGBT zajednice i preduzimanju mjera u cilju zaštite njihove bezbjednosti, Informaciju Ministarstva za ljudska i manjinska prava o mjerama i radnjama u cilju promjene svijesti javnosti u vezi sa zabranom diskriminacije i osposobljavanju policije, tužilaca i sudija, Izvještaj o sprovodenju Strategije za poboljšanje položaja Roma i Egiptčana u Crnoj Gori 2012-2016. u 2014. godini, s Akcionim planom za 2015. godinu, Informaciju o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period 01.01.-31.07. 2015. godine, Informaciju o zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u državnim organima, organima državne uprave, organima lokalnih uprava, sudovima i Državnom tužilaštvu, koju je dostavilo Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Akcioni plan za sprovodenje Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori 2013-2017. godina, za 2015. i 2016. godinu i Drugi i treći periodični izvještaj Crne Gore o primjeni Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima djeteta za period od 2010. do 2015. godine.

Nastavljena je saradnja sa **Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore**, kao krovnom institucijom, novim Ustavom ustanovljenom, za zaštitu ljudskih prava i sloboda. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore i predstavnici Institucije, po pozivu, u skladu sa članom 67 Poslovnika Skupštine Crne Gore, učestvovali su na sjednicama Odbora. Od 18 sjednica Odbora održanih u ovom izvještajnom periodu Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore ili predstavnik institucije Zaštitnika učestvovali su na devet (na četiri sjednice u skladu sa članom 67 stav 1 i na pet sjednica u skladu sa članom 67 stav 2 Poslovnika Skupštine).

Takođe, predstavnici Institucije Zaštitnika su učestvovali na dvjema aktivnostima koje je Odbor za ljudska prava i slobode organizovao u ovom periodu (Posjeta Dječjem domu „Mladost“ u Bijeloj i Javna tribina na temu „Prava djeteta- hraniteljstvo“, održani 2. marta 2015.)

Odbor za ljudska prava i slobode je u navedenom periodu ostvario uspješnu saradnju sa **predstvincima nadležnih ministarstava i drugih institucija u oblasti državne uprave**, putem pribavljanja podataka i informacija u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine. Takođe, predstavnici nadležnih državnih organa redovno su se odazivali pozivu za učešće na sjednicama Odbora iskazujući spremnost da dostavljanjem informacija i učešćem doprinesu poboljšanju stanja u oblasti ljudskih prava.

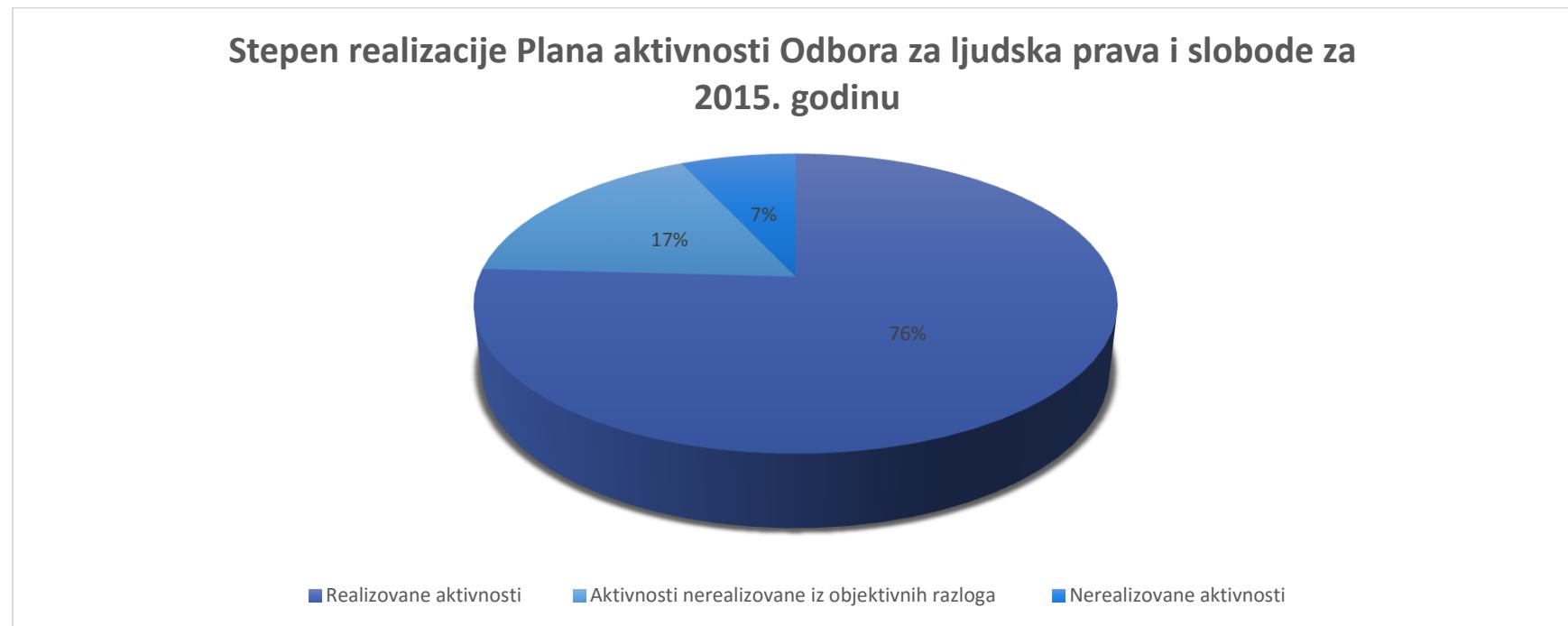
Saradnja sa NVO sektorom je intenzivna. Sjednicama Odbora, u skladu sa ranije uspostavljenom saradnjom, u skladu sa članom 67 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvuje predstavnik NVO “Gradanska alijansa” koja u kontinuitetu vrši monitoring nad radom Odbora za ljudska prava i slobode. Takođe, Odbor je nastavio saradnju i sa NVO Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju “Naša inicijativa”, sa čijim predstvincima je održan sedmi sastanak. Predstavnici drugih nevladinih organizacija koje se bave ljudskim pravima, po pozivu, u skladu sa članom 67 stav 2 Poslovnika Skupštine, učestvuju na pojedinim sjednicama Odbora. Takođe, članovi pojedinih nevladinih organizacija se obraćaju Predsjedniku Odbora sa zahtjevima za učešće na sjednicama Odbora. Članovi Odbora učestvuju na okruglim stolovima i seminarima na poziv nevladinih organizacija koje organizuju te aktivnosti.

Saradnja sa međunarodnim organizacijama sa sjedištem u Crnoj Gori takođe je veoma dobra. Predstavnici međunarodnih organizacija po pozivu, u skladu sa članom 67 Poslovnika Skupštine učestvuju na brojnim sjednicama Odbora. S druge strane, članovi Odbora za ljudska prava i slobode učestvuju na aktivnostima organizovanim od strane međunarodnih organizacija sa sjedištem u Crnoj Gori.

STEPEN REALIZACIJE AKTIVNOSTI UTVRĐENIH PLANOM ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE ZA 2015. GODINU

Broj aktivnosti utvrđenih Planom aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2015. godinu- 29

Broj realizovanih aktivnosti iz Plana aktivnosti Odbora za 2015. godinu -22

Odbor za ljudska prava i slobode u 2015. i prvom kvartalu 2016. godine razmotrio je **pet predloga zakona**:

- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama (*Odbor razmotrio Predlog zakona na 53. sjednici, 11. juna 2015. godine, a Amandmane na 54. sjednici, 24. juna i 55. sjednici, 16. jula 2015. godine/ Predlog zakona nije dobio potrebnu većinu na sedmoj sjednici prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja Skupštine, 16. jula 2015. godine, kao ni u drugom krugu glasanja na osmoj sjednici drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja u 2015. godini;*)
- Predlog zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom (*Odbor razmotrio Predlog zakona na 53. i nastavku 53. sjednice, 11. i 17. juna 2015. godine/ Skupština Crne Gore 25. saziva na sedmoj sjednici prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2015. godini, 26. juna 2015. godine donijela je Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, kao i Zaključak, na predlog Odbora za ljudska prava i slobode*);
- Predlog zakona o uzimanju i presađivanju ljudskih tkiva i čelija u svrhu liječenja (*Odbor razmotrio Predlog zakona na 57. sjednici, 22. septembra 2015. godine/ Skupština Crne Gore 25. saziva na sjednici petog vanrednog zasijedanja u 2015. godini, 23. septembra 2015. godine donijela je Zakon o uzimanju i presađivanju ljudskih tkiva i čelija u svrhu liječenja*);
- Predlog zakona o Budžetu Crne Gore za 2016. godinu (*Odbor razmotrio Predlog zakona na 59. sjednici, 13. decembra 2015. godine i podnio Mišljenje Odboru za ekonomiju, finansije i budžet/ Skupština Crne Gore 25. saziva na osmoj sjednici drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja, 28. decembra 2015. godine donijela je Zakon o Budžetu Crne Gore za 2016. godinu*) i
- Predlog zakona o uzimanju i presađivanju ljudskih organa u svrhu liječenja (*Odbor razmotrio Predlog zakona na 62. sjednici, 21. marta 2016. godine i podnio Skupštini Izvještaj/ Skupština Crne Gore 25. saziva još nije razmatrala Predlog zakona o uzimanju i presađivanju ljudskih organa u svrhu liječenja*).

Tokom 2015. i u prvom kvartalu 2016. godine, Odbor je razmotrio sljedećih **šest izvještaja (godišnjih)**:

- Godišnji Izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2013. godinu (*Odbor razmotrio na 47. sjednici, 5. marta 2015. godine i podnio Skupštini Izvještaj sa Predlogom zaključka u četiri tačke*);
- Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2014. godinu (*Odbor razmotrio na 49. sjednici, 13. maja 2015. godine i podnio Skupštini Izvještaj sa Predlogom zaključka u 12 tačaka*);
- Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2014. godinu (*Odbor razmotrio na 51. sjednici, 10. juna 2015. godine i podnio Skupštini Izvještaj sa Predlogom zaključka u 15 tačaka*);
- Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2014. godini (*Odbor razmotrio na 54. sjednici, 24. juna 2015. godine i podnio Skupštini Izvještaj sa Predlogom zaključka u jednoj tački*);
- Godišnji Izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2014. godinu (*Odbor razmotrio na 52. sjednici, 20. jula 2015. godine i podnio Skupštini Izvještaj sa Predlogom zaključka u 15 tačaka*) i
- Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2014. godinu (*Odbor razmotrio na 62. sjednici, 21. marta 2016. godine i podnio Skupštini Izvještaj sa Predlogom zaključka u četiri tačke*).

U skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine, takođe u okviru kontrolne uloge Skupštine, Odbor je razmotrio sljedećih **deset dokumenata (izvještaji, informacije i akcioni plan)**:

- Izvještaj o radu Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina u 2014. godini;
- Informacija o zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u državnim organima i organima državne uprave (*Odbor sačinio Izvještaj sa Zaključkom u tri tačke, koji je dostavljen Kolegijumu Predsjednika Skupštine i nadležnim organima, na dalji postupak*),
- Izvještaj „Postupanje policije sa djecom“ (*Odbor sačinio Izvještaj sa Zaključkom u sedam tačaka, koji je dostavljen Kolegijumu Predsjednika Skupštine i nadležnim organima, na dalji postupak*),

4. Informacija Uprave policije u vezi sa napadima na članove i aktiviste LGBT zajednice i preduzimanju mjera u cilju zaštite njihove bezbjednosti (*Odbor sačinio Izvještaj sa Zaključkom u šest tačaka, koji je dostavljen Kolegijumu Predsjednika Skupštine i nadležnim organima, na dalji postupak*),
5. Informacija Ministarstva za ljudska i manjinska prava o mjerama i radnjama u cilju promjene svijesti javnosti u vezi sa zabranom diskriminacije i osposobljavanju policije, tužilaca i suda (*Odbor sačinio Izvještaj sa Zaključkom u šest tačaka, koji je dostavljen Kolegijumu Predsjednika Skupštine i nadležnim organima, na dalji postupak*),
6. Izvještaj o sprovođenju Strategije za poboljšanje položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2012-2016. u 2014. godini, s Akcionim planom za 2015. godinu (*Odbor sačinio Izvještaj sa Zaključkom u šest tačaka, koji je dostavljen Kolegijumu Predsjednika Skupštine i nadležnim organima, na dalji postupak*),
7. Informacija o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period 01.01.-31.07. 2015. godine sa Predstavkom NVO Udruženje priređivača igara na sreću Crne Gore- UPIS, od 23. juna 2015. godine (*Odbor sačinio Izvještaj sa Zaključkom u 14 tačaka, koji je dostavljen Kolegijumu Predsjednika Skupštine i nadležnim organima, na dalji postupak*),
8. Informacija o zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u državnim organima, organima državne uprave, organima lokalnih uprava, sudovima i Državnom tužilaštvu, koju je dostavilo Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (*Odbor sačinio Izvještaj sa Zaključkom u četiri tačke, koji je dostavljen Kolegijumu Predsjednika Skupštine i nadležnim organima, na dalji postupak*),
9. Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori 2013-2017. godina, za 2015. i 2016. godinu (*Odbor sačinio Izvještaj sa Zaključkom u deset tačaka, koji je dostavljen Kolegijumu Predsjednika Skupštine i nadležnim organima, na dalji postupak*) i
10. Drugi i treći periodični izvještaj Crne Gore o primjeni Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima djeteta za period od 2010. do 2015. godine (*Odbor sačinio Izvještaj sa Zaključkom u 15 tačaka koji je dostavljen Kolegijumu Predsjednika Skupštine i nadležnim organima, na dalji postupak*).

Odbor za ljudska prava i slobode je u saradnji sa Predstavništvom UNICEF-a u Crnoj Gori, u cilju podrške **Kampanji „Svako dijete treba porodicu“** organizovao **Javnu tribinu na temu “Prava djeteta-hraniteljstvo”**. Javna tribina je održana 2. marta 2015. godine u Herceg Novom.

Istog dana, članovi Odbora su posjetili **Dječiji dom „Mladost“ u Bijeloj** u cilju upoznavanja sa aktivnostima koje se preduzimaju na planu zaštite djece bez roditeljskog staranja i praćenja aktivnosti koje je Dječiji dom „Mladost“ realizovao u periodu od prethodne posjete Odbora za ljudska prava i slobode ovoj Ustanovi, održane 28. maja 2012. godine. Takođe, organizovana je **posjeta Specijalnoj bolnici za psihijatriju “Dobrota“ u Kotoru** radi uvida u stanje i stepen poštovanja ljudskih prava lica smještenih u ovoj ustanovi.

Odbor je u okviru kontinuirane saradnje sa Predstavništvom UNICEF-a u Crnoj Gori organizovao 50. (**tematsku sjednicu**), održanu 19. maja 2015. godine, na temu „**Važnost ulaganja u predškolsko obrazovanje za svu djeцу u Crnoj Gori**“, na kojoj je predstavljena „**Studija o ulaganju u rano obrazovanje djece u Crnoj Gori**“, koju je Predstavništvo UNICEF-a u Crnoj Gori realizovalo u saradnji sa Ministarstvom prosvjete. Tom prilikom Odbor je odlučio da podrži i priključi se **Kampanji “Svi u vrtić”** kako bi se zajedničkim djelovanjem svih nadležnih subjekata povećala stopa upisa djece u predškolsko obrazovanje na sjeveru Crne Gore i doprinijelo poboljšanju položaja djece u skladu sa njihovim najboljim interesom.

Povodom već tradicionalnog obilježavanja **Međunarodnog dana ljudskih prava** Odbor za ljudska prava i slobode u saradnji sa Odborom za zdravstvo, rad i socijalno staranje organizovao je **Konferenciju** na temu: „Jako želim da zdravlje ne bude više blagoslov za kojim ljudi čeznu, nego ljudsko pravo za koje se bore - Kofi Anan“ u svjetlu potpisane Barselonske deklaracije u borbi protiv tuberkuloze, 9. decembra 2015. godine u Skupštini Crne Gore.

Odbor za ljudska prava i slobode iz objektivnih razloga nije realizovao pet aktivnosti utvrđenih Planom aktivnosti za 2015. godinu.

- Predlog zakona o slobodi vjeroispovijesti još uvijek nije utvrđen od strane Vlade Crne Gore i dostavljen Skupštini;
- Predlog zakona o izvršenju kazni zatvora, novčane kazne i mjere bezbjednosti dopisom br. 23-1/15-11/1 od 11. maja 2015. godine usmjeren je Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu kao nadležnom (matičnom) odboru;

- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama Vlada Crne Gore nije utvrdila u III kvartalu 2015. kako je bilo planirano, pa je utvrđivanje istog Programom rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu, planirano u II kvartalu 2016;

- Razmatranje preporuka Opštег periodičnog pregleda i preporuka specijalnih procedura za pojedine oblasti ljudskih prava na osnovu Nacionalnog plana za implementaciju preporuka ugovornih tijela i mehanizama UN za ljudska prava Odbor nije realizovao u IV kvartalu, jer je Vlada Crne Gore na sjednici 17. decembra 2015. usvojila Informaciju o izradi nacionalnog mehanizma za praćenje primjene preporuka Ujedinjenih nacija u oblasti ljudskih prava i saradnje sa ugovornim tijelima i sistemom specijalnih procedura. Tada je Vlada Zaključkom zadužila Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija da u saradnji sa Ministarstvom rada i socijalnog staranja, Ministarstvom za ljudska i manjinska prava, Ministarstvom pravde i Ministarstvom za informaciono društvo i telekomunikacije pripremi i realizuje projekat izrade Nacionalnog mehanizma za praćenje primjene preporuka Ujedinjenih nacija u oblasti ljudskih prava i saradnje sa ugovornim tijelima i sistemom specijalnih procedura i

- Razmatranje Informacije o međunarodno pravnim postupcima protiv Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava za 2014. godinu nije realizovano, jer ni Vlada Crne Gore na sjednicama održanim tokom 2015. godine nije razmatrala Izveštaj o međunarodno pravnim postupcima protiv Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava za 2014. godinu.

Razlog: 24. septembra 2015. godine na 128. sjednici Vlade Valentina Pavličić je imenovana za Zastupnika Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava.

Odbor nije realizovao dvije aktivnosti utvrđene Planom aktivnosti za 2015. godinu:

- Informacija o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije regionalnog razvoja Crne Gore (2014-2020) za 2015.godinu – zajednička aktivnost nadležnih radnih tijela i

- Konsultativno saslušanje na temu “Unapređenje rada Fonda za zapošljavanje i rehabilitaciju lica sa invaliditetom kroz poboljšanje zakonske regulative” u saradnji sa nadležnim organima i civilnim sektorom (član 73 Poslovnika Skupštine CG- kontrolna funkcija Parlamenta)

(Napomena: Konsultativno saslušanje na temu: „Efikasnost korišćenja sredstava od doprinosa za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom“ realizovao je Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje na 112. sjednici, održanoj 15. decembra 2015. Predsjednik Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje Zoran Jelić je zakazao 112. sjednicu Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje na koju je, u skladu sa članom 67 stav 2 Poslovnika Skupštine, pozvao i članove Odbora za ljudska prava i slobode. Član Odbora za ljudska prava i slobode Husnija Šabović se odazvao pozivu i učestvovao na navedenoj sjednici Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje.)

NAPOMENA:

Odbor za ljudska prava i slobode u periodu od 24. septembra do 14. decembra 2015. godine nije imao sjednica, iz objektivnih razloga zbog nemogućnosti obezbeđivanja kvoruma za rad:

- nedostatak kvoruma prouzrokovani je Odlukom Predsjedništva Demokratskog fronta da poslanici Demokratskog fronta ne učestvuju u radu Skupštine i njenih radnih tijela, kao i

- činjenicom da je član Odbora za ljudska prava i slobode doc. dr Srđa Popović zbog prelaska na novu funkciju, razriješen dužnosti poslanika, shodno Zakonu o sprječavanju sukoba interesa.

Iako je Administrativni odbor Skupštine Crne Gore utvrdio Predlog odluke o izboru jednog člana Odbora za ljudska prava i slobode na sjednici održanoj 4. novembra 2015. godine i isti podnio Skupštini, tek je 29. decembra 2015. godine Skupština Crne Gore donijela Odluku o izboru jednog člana Odbora za ljudska prava i slobode kojom je za člana Odbora izabran poslanik Vuk Ročen.

AKTIVNOSTI KOJE JE ODBOR ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE REALIZOVAO IZVAN PLANA AKTIVNOSTI ZA 2015. GODINU

Pored Planom utvrđenih aktivnosti, Odbor je realizovao 25 drugih aktivnosti, i to:

- 1) Učešće člana Odbora za ljudska prava i slobode Husnije Šabovića na sastanku Odbora Parlamentarne skupštine Unije za Mediteran za političke poslove, bezbjednost i ljudska prava, održanom 30. januara 2015. godine u Barseloni;
- 2) Posjeta polaznika XIX generacije Škole ljudskih prava, koju realizuje Centar za građansko obrazovanje, uz podršku Ambasade Sjedinjenih Američkih Država, Odboru za ljudska prava i slobode, održana 3. februara 2015. godine;
- 3) Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića i zamjenice predsjednika Odbora dr Ljiljane Đurašković sa gđinom Dirk Langeom, šefom jedinice za Crnu Goru u Generalnom direktoratu Evropske komisije za susjedsku politiku i pregovore o proširenju, održan 27. februara 2015. godine;
- 4) Sastanak sekretara Odbora za ljudska prava i slobode Slave Burić i pomoćnice generalnog sekretara za Sektor za podršku zakonodavnoj i nadzornoj funkciji Skupštine Jelene Radonjić sa predstavnicom SIGMA-e Anke Freibert, održan 27. februara 2015. godine u Podgorici;
- 5) Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa predsjednikom Savjeta za građansku kontrolu rada policije Aleksandrom Sašom Zekovićem, održan 19. marta 2015. godine u Podgorici;
- 6) Posjeta polaznika XX generacije Škole ljudskih prava Odboru za ljudska prava i slobode, održana 26. marta 2015. godine;
- 7) Učešće predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića i zamjenice predsjednika Odbora dr Ljiljane Đurašković na Panel diskusiji "Etika poslanika: od standarda do prakse" u organizaciji NVO "Institut alternativa", održanoj 17. aprila 2015. godine u Podgorici;
- 8) Učešće člana Odbora za ljudska prava i slobode doc. dr Srđe Popovića na Trećem međunarodnom ministarskom IDAHO Forumu 2015 pod nazivom „Okončanje nasilja i zločina iz mržnje“, održanom od 10. do 12. maja 2015. godine u Budvi;
- 9) Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa koizvjestiocima Odbora za monitoring Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti Savjeta Evrope, održan 10. juna 2015. godine u Podgorici;
- 10) Sastanak zamjenice predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Ljiljane Đurašković sa predstavnicama američke NVO "Zastupnici ljudskih prava" i NVO "Centar za ženska prava", održan 10. jula 2015. godine u Podgorici;
- 11) Razmatranje Predloga zakona o uzimanju i presađivanju ljudskih tkiva i ćelija u svrhu liječenja, koji je podnijela Vlada Crne Gore, na 57. sjednici Odbora za ljudska prava i slobode 22. septembra 2015. godine;
- 12) Učešće zamjenice predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Ljiljane Đurašković na Interparlamentarnom sastanku Odbora za građanske slobode, pravosuđe i unutrašnje poslove Evropskog parlamenta i nadležnih odbora nacionalnih parlamenta na temu "Situacija na Mediteranu i potreba za cjelovitim pristupom migracijama", održanom 23. septembra 2015. godine u Evropskom parlamentu u Briselu;
- 13) Učešće predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića na događaju u okviru Kampanje „Svako dijete treba porodicu“, koji su organizovali Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Predstavništvo UNICEF-a u Crnoj Gori, 28. septembra 2015. godine u Podgorici;
- 14) Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa specijalnom savjetnicom za međunarodna prava osoba sa invaliditetom pri Stejt Dipartmentu Džudit Hjuman, održan 7. oktobra 2015. godine u Podgorici;
- 15) Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića i predstavnika Odbora za rodnu ravnopravnost i Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje sa članovima ekspertske grupe Savjeta Evrope za borbu protiv trgovine ljudima (GRETA) Ritom Theodorou Superman, Mihai Serbanom i gđin Markus Lehnerom, održan 15. oktobra 2015. godine u Podgorici;
- 16) Učešće člana Odbora za ljudska prava i slobode Husnije Šabovića na Strateškom sastanku Vlade Crne Gore i sistema Ujedinjenih nacija u Crnoj Gori, koji su organizovali Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija i Kancelarija stalnog koordinatora UN, 19. i 20. oktobra 2015. godine u Bečićima;
- 17) Učešće predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića na Konferenciji „Kvalitetno obrazovanje - kvalitet, inkluzija, inovacije- temelji za budućnost“, koju su organizovali Ministarstvo prosvjete i Kancelarija UNICEF-a u Crnoj Gori, 27. oktobra 2015. godine u Podgorici;

- 18) Učešće predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića i članova Odbora: Husnije Šabovića, prim. dr Izeta Bralića i Rešada Sijarića na Interparlamentarnom seminaru „Uloga Ombudsmana u modernoj parlamentarnoj demokratiji- regionalna perspektiva“, održanom 18. i 19. novembra 2015. godine u Evropskom parlamentu u Briselu;
- 19) Učešće predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića i člana Odbora Rešada Sijarića na Trećoj regionalnoj konferenciji parlamentarnih tijela nadležnih za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova na temu “Uloga komisija u parlamentarnom nadzoru za oblast ljudskih prava”, održanoj 23. i 24. novembra 2015. godine u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine u Sarajevu;
- 20) Konferencija povodom obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava na temu: „Jako želim da zdravlje ne bude više blagoslov za kojim ljudi čeznu, nego ljudsko pravo za koje se bore - Kofi Anan“ u svjetlu potpisane Barselonske deklaracije u borbi protiv tuberkuloze, koju su organizovali Odbor za ljudska prava i slobode i Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje, 9. decembra 2015. godine u Skupštini Crne Gore;
- 21) Učešće predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića na Konferenciji povodom obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava na temu „Migracije i izbjeglička kriza“, koju su organizovali Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori, Misija OEBS-a u Crnoj Gori i NVO “Građanska alijansa”, 10. decembra 2015. godine u EU Info centru u Podgorici;
- 22) Učešće člana Odbora za ljudska prava i slobode Husnije Šabovića na 112. sjednici Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje na kojoj je održano Konsultativno saslušanje na temu „Efikasnost korišćenja sredstava od doprinosa za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom“, 15. decembra 2015. godine;
- 23) Učešće člana Odbora za ljudska prava i slobode Rešada Sijarića na Konferenciji „Sveobuhvatan humanitarni i politički odgovor na migracije i izbjegličku krizu u Evropi“, koju je organizovao Odbor za migracije, izbjeglice i raseljena lica Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope u saradnji sa PSSE Odsjekom za podršku parlamentarnim projektima, a uz podršku Evropske unije, 16. decembra 2015. godine u Nacionalnoj skupštini Francuske u Parizu;
- 24) Učešće predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića na Međuministarskom sastanku na temu „Zaštita djece od nasilja i iskorišćavanja“, koji su organizovali Vlada Crne Gore i Predstavništvo UNICEF-a u Crnoj Gori 29. januara 2016. godine u Podgorici i
- 25) Učešće člana Odbora za ljudska prava i slobode Snežane Jonice na Konferenciji „Sloboda izražavanja i odgovornost medija“ održanoj 22. i 23. februara 2016. godine u Budvi.

MEĐUNARODNE AKTIVNOSTI ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE

Odbor za ljudska prava i slobode je u izvještajnom periodu nastavio međunarodnu saradnju koja se realizovala kroz posjete predstavnika međunarodnih organizacija Odboru, parlamentarne seminare, konferencije, sastanke i razmjenu iskustava sa predstvincima parlamenta drugih država. Ove aktivnosti značajno su doprinijele promovisanju važnosti poštovanja ljudskih prava i sloboda, kao i daljem jačanju konstruktivne uloge koju Crna Gora ima u regionalnoj saradnji u cilju ostvarivanja uloge Parlamenta u procesu uključivanja u evropske i evroatlanske integracije i omogućile su sticanje novih iskustava i razmjenu znanja i ideja sa predstvincima drugih zemalja i međunarodnih organizacija.

Realizovane su sledeće međunarodne aktivnosti:

- 1) Učešće člana Odbora za ljudska prava i slobode Husnije Šabovića na sastanku Odbora Parlamentarne skupštine Unije za Mediteran za političke poslove, bezbjednost i ljudska prava, održanom 30. januara 2015. godine u Barseloni;
- 2) Sastanak sekretara Odbora za ljudska prava i slobode Slave Burić i pomoćnice generalnog sekretara za Sektor za podršku zakonodavnoj i nadzornoj funkciji Skupštine Jelene Radonjić sa predstvincicom SIGMA-e Anke Freibert, održan 27. februara 2015. godine u Podgorici;
- 3) Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa šeficom Odjeljenja za demokratizaciju Misije OEBS-a u Crnoj Gori, Liom Magnaguagno, realizovan 19. marta 2015. godine u Podgorici;
- 4) Učešće člana Odbora za ljudska prava i slobode doc. dr Srđe Popovića na Trećem međunarodnom ministarskom IDAHO Forumu 2015 pod nazivom „Okončanje nasilja i zločina iz mržnje“, od 10. do 12. maja 2015. godine u Budvi;

- 5) Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa koizvjestiocima Odbora za monitoring Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti Savjeta Evrope, održan 10. juna 2015. godine u Podgorici;
- 6) Sastanak zamjenice predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Ljiljane Đurašković sa predstavnicama američke NVO "Zastupnici ljudskih prava" i NVO "Centar za ženska prava", održan 10. jula 2015. godine u Podgorici;
- 7) Učešće zamjenice predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Ljiljane Đurašković na Interparlamentarnom sastanku Odbora za građanske slobode, pravosuđe i unutrašnje poslove Evropskog parlamenta i nadležnih odbora nacionalnih parlamenata na temu "Situacija na Mediteranu i potreba za cjelovitim pristupom migracijama", održanom 23. septembra 2015. godine u Evropskom parlamentu u Briselu;
- 8) Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa specijalnom savjetnicom za međunarodna prava osoba sa invaliditetom pri Stejt Dipartmentu Džudit Hjuman, održan 7. oktobra 2015. godine u Podgorici;
- 9) Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića i predstavnika Odbora za rodnu ravnopravnost i Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje sa članovima ekspertske grupe Savjeta Evrope za borbu protiv trgovine ljudima (GRETA) Ritom Theodorou Superman, Mihai Serbanom i gđin Markus Lehnerom, održan 15. oktobra 2015. godine u Podgorici;
- 10) Učešće predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića i članova Odbora: Husnije Šabovića, prim. dr Izeta Bralića i Rešada Sijarića na Interparlamentarnom seminaru „Uloga Ombudsmana u modernoj parlamentarnoj demokratiji- regionalna perspektiva“, održanom 18. i 19. novembra 2015. godine u Evropskom parlamentu u Briselu;
- 11) Učešće predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića i člana Odbora Rešada Sijarića na Trećoj regionalnoj konferenciji parlamentarnih tijela nadležnih za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova na temu "Uloga komisija u parlamentarnom nadzoru za oblast ljudskih prava", održanoj 23. i 24. novembra 2015. godine u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine u Sarajevu, i
- 12) Učešće člana Odbora za ljudska prava i slobode Rešada Sijarića na Konferenciji „Sveobuhvatan humanitarni i politički odgovor na migracije i izbjegličku krizu u Evropi“, koju je organizovao Odbor za migracije, izbjeglice i raseljena lica Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope u saradnji sa PSSE Odsjekom za podršku parlamentarnim projektima, a uz podršku Evropske unije, 16. decembra 2015. godine u Nacionalnoj skupštini Francuske u Parizu.

OSTALE AKTIVNOSTI ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE - UČEŠĆE PREDSJEDNIKA I ČLANOVA ODBORA NA SASTANCIIMA, SEMINARIMA, KONFERENCIJAMA I OKRUGLIM STOLOVIMA

- 1) Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića i zamjenice predsjednika Odbora dr Ljiljane Đurašković sa predstvincima NVO Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“, održan 24. aprila 2015. godine;
- 2) Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa predsjednikom Savjeta za građansku kontrolu rada policije Aleksandrom Sašom Zekovićem, održan 19. marta 2015. godine,
- 3) Učešće predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića i zamjenice predsjednika Odbora dr Ljiljane Đurašković na Panel diskusiji "Etika poslanika: od standarda do prakse" u organizaciji NVO "Institut alternativa", održanoj 17. aprila 2015. godine,
- 4) Učešće predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića na događaju u okviru Kampanje „Svako dijete treba porodicu“, koji su organizovali Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Predstavništvo UNICEF-a u Crnoj Gori, 28. septembra 2015. godine u Podgorici;
- 5) Učešće člana Odbora za ljudska prava i slobode Husnije Šabovića na Strateškom sastanku Vlade Crne Gore i sistema Ujedinjenih nacija u Crnoj Gori, koji su organizovali Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija i Kancelarija stalnog koordinatora UN, 19. i 20. oktobra 2015. godine u Bećićima;
- 6) Učešće predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića na Konferenciji „Kvalitetno obrazovanje - kvalitet, inkluzija, inovacije- temelji za budućnost“, koju su organizovali Ministarstvo prosvjete i Kancelarija UNICEF-a u Crnoj Gori, 27. oktobra 2015. godine u Podgorici;
- 7) Konferencija povodom obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava na temu: „Jako želim da zdravlje ne bude više blagoslov za kojim ljudi čeznu, nego ljudsko pravo za koje se bore - Kofi Anan“ u svjetlu potpisane Barselonske deklaracije u borbi protiv tuberkuloze, koju su organizovali Odbor za ljudska prava i slobode i Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje, 9. decembra 2015. godine u Skupštini Crne Gore;

- 8) Učešće predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića na Konferenciji povodom obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava na temu „Migracije i izbjeglička kriza“, koju su organizovali Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori, Misija OEBS-a u Crnoj Gori i NVO “Građanska alijansa”, 10. decembra 2015. godine u EU Info centru u Podgorici;
- 9) Učešće člana Odbora za ljudska prava i slobode Husnije Šabovića na 112. sjednici Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje na kojoj je održano Konsultativno saslušanje na temu „Efikasnost korišćenja sredstava od doprinosa za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom“, 15. decembra 2015. godine;
- 10) Učešće predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića na Međuministarskom sastanku na temu „Zaštita djece od nasilja i iskorišćavanja“, koji su organizovali Vlada Crne Gore i Predstavništvo UNICEF-a u Crnoj Gori 29. januara 2016. godine u Podgorici i
- 11) Učešće člana Odbora za ljudska prava i slobode Snežane Jonice na Konferenciji „Sloboda izražavanja i odgovornost medija“ održanoj 22. i 23. februara 2016. godine u Budvi.

STATISTIČKI PODACI O RADU ODBORA U 2015. GODINI I PRVOM KVARTALU 2016. GODINE
(pripremljeni za Izvještaj o radu Skupštine Crne Gore za 2015. godinu)

1.

	Broj sjednica		Trajanje sjednica (u satima)		Trajanje sjednica (u danima)		Broj razmatranih tačaka d.reda		Broj razmatranih predloga zakona		Broj razmatranih predloga zakona o izmjenama i dopunama		Broj razmatranih amandmana		Broj konsultativnih saslušanja		Broj kontrolnih saslušanja	
Radno tijelo	2015.	I kvartal 2016.	2015.	I kvartal 2016.	2015.	I kvartal 2016.	2015.	I kvartal 2016.	2015.	I kvartal 2016.	2015.	I kvartal 2016.	2015.	I kvartal 2016.	2015.	I kvartal 2016.	2015.	I kvartal 2016.
Odbor za ljudska prava i slobode	15 (i dva nastavka sjednica)	3	17 sati i 49 minuta	4 sata i 35 minuta	17	3	47	11	3	1	1	-	35	-	-	-	-	1

2.

Naziv radnog tijela		Učešće na sjednici u skladu sa članu 67 Poslovnika Skupštine CG					
		Učešća po članu 67 stav 1			Učešća po članu 67 stav 2		
		Predstavnici državnih institucija	Predstavnici civilnog sektora	Ostala učešća			
Odbor za ljudska prava i slobode		59 (54 u 2015. godini i 5 u prvom kvartalu 2016. godine)	45 (29 u 2015. godini i 16 u prvom kvartalu 2016. godine)	24 + 5 učešća na zahtjev, a po odobrenju Predsjednika Odbora (19 (+5 učešća na zahtjev, a po odobrenju Predsjednika Odbora) u 2015. godini i 5 u prvom kvartalu 2016. godine)			22 (15 u 2015. godini i 7 u prvom kvartalu 2016. godine)

3. PREGLED SJEDNICA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE U 2015. GODINI I PRVOM KVARTALU 2016. GODINE

Broj i datum održavanja sjednice		Broj tačaka dnevnog reda	Prisustvo članova Odbora sjednici (u %)	
45. sjednica (11. februar 2015.)		2	78	
46. sjednica (24. februar 2015.)	Nastavak 46. sjednice (25. februar 2015.)	1	78	67
47. sjednica (5. mart 2015.)		3	78	
48. sjednica (1. april 2015.)		4	60	
49. sjednica (13. maj 2015.)		3	80	
50. sjednica (19. maj 2015.)		1	64	
51. sjednica (10. jun 2015.)		2	55	
52. sjednica (20. jul 2015.)		7	55	
53. sjednica (11. jun 2015.)	Nastavak 53. sjednice (17. jun 2015.)	3	82	64
54. sjednica (24. jun 2015.)		4	73	
55. sjednica (16. jul 2015.)		2	73	
56. sjednica (28. jul 2015.)		4	73	
57. sjednica (22. septembar 2015.)		3	64	
58. sjednica (23. septembar 2015.)		1	55	
59. sjednica (14. decembar 2015.)		7	64	
60. sjednica (18. februar 2016.)		5	64	
61. sjednica (29. februar 2016.)		1	64	
62. sjednica (21. mart 2016.)		5	55	
Ukupan broj sjednica-18 sjednica i 2 nastavka	Ukupan broj tačaka dnevnog reda- 58		Prosječno prisustvo članova Odbora sjednicama – 67 %	

4. PRISUSTVO ČLANOVA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE SJEDNICAMA U 2015. GODINI I PRVOM KVARTALU 2016.GODINE

Članovi Odbora	Klub	Prisustvo sjednicama Odbora za ljudska prava i slobode u 2015. godini i prvom kvartalu 2016.godine
dr Halil Duković, predsjednik Odbora	DPS	Prisustvovao svim zasijedanjima (20). (18 sjednica i 2 nastavka)
Husnija Šabović, član	DPS	Nije prisustvovao na 2 zasijedanja. (1 sjednica i 1 nastavak) (Pored toga, na 4 sjednice, u skladu sa članom 65 Poslovnika, bio je zamijenjen od strane poslanika.)
doc. dr Srđa Popović ¹ , član	DPS	Na svim zasijedanjima je prisustvovao ili on ili poslanik koji je bio njegova zamjena shodno članu 65 Poslovnika. (Na 5 sjednica je imao zamjenu)
Vuk Ročen, član ²		Od njegovog imenovanja za člana Odbora, 29. decembra 2015. godine do kraja prvog kvartala 2016. godine održane su tri sjednice Odbora i prisustvovao je na sva tri zasijedanja.
Prim. dr Izet Bralić, član	SDP	Nije prisustvovao na 3 zasijedanja. (2 sjednice i 1 nastavak)
Rešad Sijarić ³ , član	Bošnjačka stranka	Nije prisustvovao jednom zasijedanju. (1 sjednici)
Ljerka Dragičević, član	HGI	Nije prisustvovala na 7 zasijedanja (6 sjednica i 1 nastavak) (Pored toga, na tri sjednice, u skladu sa članom 65 Poslovnika, bila je zamijenjena od strane poslanika.)
Zoran Miljanić	Klub samostalnih poslanika	Nije prisustvovao na 6 zasijedanja. (5 sjednica i 1 nastavak)
dr Ljiljana Đurašković, zamjenica predsjednika Odbora	DF	Nije prisustvovala na 7 zasijedanja. (6 sjednice i 1 nastavak)
dr Radovan Asanović, član	Klub samostalnih poslanika	Nije prisustvovao na 19 zasijedanja. (17 sjednica i 2 nastavka)
Snežana Jonica, član	SNP	Nije prisustvovala na 15 zasijedanja. (15 sjednica)
mr Dritan Abazović ⁴ , član	Klub samostalnih poslanika	Nije prisustvovao na 9 od 13 zasijedanja. (10 sjednica)

¹ Član Odbora za ljudska prava i slobode do 59. sjednice (U toku navedenog perioda bio je član Odbora na 16 zasijedanja (14 sjednica)).

² Član Odbora za ljudska prava i slobode od 29. decembra 2015. godine (U toku navedenog perioda bio je član Odbora na tri zasijedanja (tri sjednice)).

³ Član Odbora za ljudska prava i slobode od 48. sjednice (U toku navedenog perioda bio je član Odbora na 16 zasijedanja (15 sjednica)).

⁴ Član Odbora za ljudska prava i slobode od 50. sjednice (U toku navedenog perioda bio je član Odbora na 14 zasijedanja (13 sjednica)).

INFORMACIJA
**O PREDSTAVKAMA GRAĐANA I PRAVNIH LICA DOSTAVLJENIM ODBORU ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE TOKOM 2015. I
U PRVOM KVARTALU 2016. GODINE (nadležnost Odbora utvrđena članom 44 Poslovnika Skupštine)**

Odlukom o izmjenama i dopunama Poslovnika Skupštine Crne Gore („Sl.list CG”, broj 25/12, od 11. maja 2012. godine), nadležnost Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore proširena je odredbom da Odbor: „*razmatra i zauzima stavove po predstavkama građana i pravnih lica koje se odnose na ostvarivanje prava građana*”.

Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore na 72. sjednici održanoj 30. maja 2012. godine, povodom dopune člana 44 Poslovnika Skupštine Crne Gore utvrđene Odlukom o izmjenama i dopunama Poslovnika Skupštine Crne Gore („Sl. list CG“, broj 25/12, od 11. maja 2012. godine), na predlog Predsjednika Odbora, uz saglasnost ostalih članova, jednoglasno je usvojio

ZAKLJUČAK:

“*U vezi sa proširenjem nadležnosti člana 44 Poslovnika Skupštine Crne Gore (Odluka o izmjenama i dopunama Poslovnika Skupštine Crne Gore - „Sl. list CG“, broj 25/12, od 11. maja 2012. godine), kojim je utvrđeno da Odbor za ljudska prava i slobode „razmatra i zauzima stavove po predstavkama građana i pravnih lica koje se odnose na ostvarivanje prava građana“, Odbor za ljudska prava i slobode je na 72. sjednici održanoj 30. maja 2012. godine zaključio:*

1. Da predstavke i obraćanja građana i pravnih lica upućene Odboru za ljudska prava i slobode razmatra tek nakon što predstavke razmotri nadležna institucija, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, a građani budu nezadovoljni postupanjem Zaštitnika po određenoj predstavci;

2. Ovo s toga, što se Odbor neće miješati u nadležnost Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore i narušavati nezavisnost ove institucije, kojoj je Zakonom o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore (“Sl. list CG”, broj 42/11-Poglavlje V-POSTUPANJE; čl. 28-46”) utvrđeno pravo građana da se za povredu prava mogu obraćati Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore;

3. Sva obraćanja građana upućena Odboru za ljudska prava i slobode, proslijediće se instituciji Zaštitnika, kako bi on, shodno Zakonu o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore, postupio po njima, a ukoliko se građani budu žalili na postupanje Zaštitnika, Odbor će u tim slučajevima djelovati u skladu sa svojom kontrolnom i nadzornom ulogom i

4. Drugaćijim postupanjem, s jedne strane, stvorili bi se problemi u funkcionisanju institucije Ombudsmana i samog Odbora, a sa druge, ni sami građani ne bi znali kome da se obrate, zbog čega se smatra ispravnim i logičnim da se na navedeni način postupa po predstavkama i žalbama građana upućenim Odboru.”

Zaključak Odbora za ljudska prava i slobode, br.00-64-06/12-33/3, od 5. juna 2012. godine dostavljen je Kolegijumu Predsjednika Skupštine Crne Gore, a sa istim je upoznat i Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Skupštine Crne Gore.

Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore 25. saziva, u cilju ostvarivanja kontinuiteta rada, nastavio je na isti način kao u 24. sazivu da razmatra predstavke u skladu Zaključkom Odbora, od 5. juna 2012. godine, što je utvrđeno na Četvrtoj sjednici Odbora za ljudska prava i slobode, održanoj 6. februara 2013. godine.

Tokom 2015. i u prvom kvartalu 2016. godine, Odboru za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore dostavljene su **tri nove predstavke**:

- Predstavka g. Dalibora Stankovića, br. 00-63-8/15-19 od 7. maja 2015. godine

Shodno već utvrđenoj praksi, po Zaključku Odbora o postupanju po predstavkama od 5. juna 2012. godine, Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode je **2. juna 2015. godine** uputio Dopis Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore sa Zahtjevom za dostavljanje informacije o postupanju Ministarstva prosvjete po preporukama Zaštitnika. Nakon toga, **17. juna 2015. godine**, podnosiocu predstavke je dostavljeno Obavještenje o postupanju Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore po navedenoj Predstavci.

Na Zahtjev Odbora za dostavljanje informacija u vezi sa predstavkom Dalibora Stankovića, Zaštitnik je **19. juna 2015. godine** dostavio Dopis-odgovor Odboru u kojem navodi da Ministarstvo prosvjete nije postupilo po preporukama Zaštitnika, o čemu je, shodno članu 37 stav 2 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, informisao predsjednika Vlade.

Na **54. sjednici Odbora za ljudska prava i slobode, održanoj 24. juna 2015. godine** predsjednik Odbora dr Halil Duković je, u okviru Tekućih pitanja, informisao članove o Predstavci Dalibora Stankovića i aktivnostima preduzetim povodom iste. Predsjednik Odbora je predložio da se ostavi prostora navedenim subjektima za postupanje u skladu sa nadležnostima propisanim Ustavom i Zakonom.

- **Predstavka g. Slavka Popovića, br. 00-63-8/15-25 od 25. maja 2015. godine**

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode uputio je **2. juna 2015. godine** Slavku Popoviću Odgovor na predstavku u kojem je naveo da Odbor za ljudska prava i slobode ne preduzima aktivnosti u slučajevima kada je već pokrenut postupak pred nadležnim pravosudnim organima, kao što je riječ u ovom predmetu, jer za iste nije nadležan, shodno članu 44 Poslovnika Skupštine Crne Gore kojim je propisana nadležnost ovog radnog tijela Skupštine. Odgovor Predsjednika Odbora podnosiocu predstavke Pošta Crne Gore nije uspjela da dostavi, te je vraćen Pisarnici Skupštine **23. juna 2015. godine**, koja ga je dostavila Odboru.

Dana **23. jula 2015. godine** Slavko Popović dostavio je Odboru za ljudska prava i slobode Dopis u vezi sa Predstavkom od 25. maja 2015. godine, sa pojašnjenjem u prilogu.

Dana **28. januara 2016. godine** Slavko Popović dostavio je Odboru za ljudska prava i slobode Dopis u vezi sa Predstavkama od 25. maja 2015. godine i 23. jula 2015. godine, sa prilozima.

19. februara 2016. godine Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode je uputio Slavku Popoviću Odgovor na predstavku informišući ga da Odbor za ljudska prava i slobode ne preduzima aktivnosti u slučajevima kada je već pokrenut postupak pred nadležnim pravosudnim organima, kao što je riječ u ovom predmetu, jer za iste nije nadležan, shodno članu 44 Poslovnika Skupštine Crne Gore. Odgovor Predsjednika Odbora podnosiocu predstavke Pošta Crne Gore nije uspjela da uruči, te je vraćen Pisarnici Skupštine **10.marta 2016. godine**, uz napomenu da imenovani nije podigao pošiljku.

- **Predstavka gđe Đordine Jovanović Radulović, br. 00-63-8/16-6 od 4. marta 2016. godine**

Na 62. sjednici Odbora, održanoj **21. marta 2016. godine** članovi Odbora su se upoznali sa Dopisom Đordine Jovanović Radulović koja je uputila molbu za pomoć u rješavanju problema u vezi sa neuplaćenim doprinosima za penzijsko-invalidsko osiguranje.

Shodno Zaključku Odbora **24. marta 2016. godine** upućen je Dopis Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Ministarstvu finansija i Opštini Budva, radi preduzimanja aktivnosti iz njihove nadležnosti, sa zahtjevom da nakon preduzimanja aktivnosti, o istom obavijeste Odbor.

O postupanju Odbora za ljudska prava i slobode Dopisom od **24. marta 2016. godine** obaviještena je Đordina Jovanović Radulović.

Takođe, povodom **Predstavke NVO “ Udruženje priređivača igara na sreću Crne Gore- UPIS“**, br.00-63-8/13-45, od 9. oktobra 2013. godine, kao i naknadno dostavljenih dopisa- u izveštajnom periodu NVO Udruženje priređivača igara na sreću Crne Gore- UPIS dostavila je Odboru za ljudska prava i slobode sljedeće dopise:

- Zahtjev za hitno postupanje NVO “UPIS” (sa prilozima), br. 00-63-8/15-6 od **11. februara 2015. godine**;
- Hitno – Ponovljeni zahtjev za hitno postupanje i poštovanje Ustavom zagarantovanih prava i sloboda, br. 00-63-8/15-10/1 od **17. marta 2015. godine**;
- Hitno - Predstavka- Ponovljeni zahtjev za hitno postupanje i poštovanje Ustavom zagarantovanih prava i sloboda, sa prilozima, br. 00-63-8/15-24 od **20. maja 2015. godine**;
- Hitno – Zahtjev za poštovanje Ustavom zagarantovanih prava i sloboda, br. 00-63-8/15-24-11 od **25. maja 2015. godine**;
- Hitno – Ponovni zahtjev za poštovanje Ustavom zagarantovanih prava i sloboda, br. 00-63-8/15-24-12 od **5. juna 2015. godine**;
- Hitno! Zahtjev za poštovanje Ustavom zagarantovanih prava i sloboda, br. 00-63-8/15-24-13 od **10. juna 2015. godine**;
- Hitno – Dopis NVO „UPIS“, br. 00-63-8/15-24-14 od **23. juna 2015. godine**;
- Dopis NVO „UPIS“ – Poziv za poštovanje Ustavom zagarantovanih i zakonom propisanih prava- prilog Studija “Diskriminacija u Skupštini Crne Gore i crnogorski Ombudsman u funkciji zloupotreba ljudskih prava i sloboda”- Studija slučajeva: Teški oblici diskriminacije prema NVO UPIS – Pravni pejzaži ljudskih prava i sloboda u Crnoj Gori, br. 00-63-8/15-51/1, od **14. decembra 2015. godine**,

na **47. sjednici** Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, održanoj 5. marta 2015. godine članovi Odbora su upoznati sa predstavkama NVO „UPIS“- Udruženje priredivača igara na sreću Crne Gore koje je ova NVO uputila Odboru za ljudska prava i slobode, 21. novembra 2014. godine, 4. decembra 2014. godine i 11. februara 2015. godine sa

- Pozivom za postupanje u skladu sa Ustavom, Zakonom i Poslovnikom (sa prilozima), broj 00-63-8/14-33/4 od **21. novembra 2014. godine**;
- Zahtjevom za poštovanje Ustavom zagarantovanih prava i sloboda (sa prilozima), broj 00-63-8/14-33/5, od **4. decembra 2014. godine** i
- Zahtjevom za hitno postupanje (sa prilozima), broj 00-63-8/15-6 od **11. februara 2015. godine**.

Odbor je odlučio da, po prethodno ustanovljenoj praksi o postupanju sa predstavkama upućenim Odboru, u skladu sa Zaključkom Odbora o postupanju po predstavkama, od 5. juna 2012. godine, navedene predstavke uputi Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore na postupanje, u skladu sa Zakonom o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore, sa zahtjevom da po okončanju postupka o istom obavijesti Odbor. Predstavke su proslijeđene Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore na postupanje **6. marta 2015. godine**, Dopisom br. 00-63-8/15-6/1, a istog dana NVO „UPIS“ je obaviještena o postupanju Odbora za ljudska prava i slobode, Dopisom br. 00-63-8/15-6/2.

Nakon toga, **9. marta 2015. godine**, ministar za ljudska i manjinska prava dr Suad Numanović je uputio Dopis **br. 00-63-8/15-10** Odboru za ljudska prava i slobode/predsjedniku Odbora dr Halilu Dukoviću kojim proslijeđuje Dopis NVO „Udruženje priredivača igara na sreću Crne Gore“ sa pratećom dokumentacijom na dalje postupanje i analizu u skladu sa nadležnostima Odbora sa molbom za dostavljanje povratne informacije o postupanju u konkretnom slučaju.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je **11. marta 2015. godine**, Dopisom br. 00-63-8/15-6/3 uputio Odgovor na Dopis Ministru za ljudska i manjinska prava. O odgovoru Predsjednika Odbora Ministru za ljudska i manjinska prava istog dana obaviješten je i NVO „UPIS“.

Na **54. sjednici Odbora za ljudska prava i slobode, održanoj 24. juna 2015. godine** predsjednik Odbora dr Halil Duković je, u okviru Tekućih pitanja, informisao članove o Predstavci-Dopis sa prilozima NVO Udruženje priredivača igara na sreću (UPIS), broj 00-63-8/15-24/4 od 23. juna 2015. Naveo je da predstavnici NVO „UPIS“ u Dopisu ponovo zahtijevaju hitno postupanje po njihovim pritužbama, kao i uspostavljanje nesmetanog mehanizma funkcionisanja sistema zaštite od diskriminacije od strane javnih vlasti.

Na **59. sjednici Odbora za ljudska prava i slobode, održanoj 14. decembra 2015. godine** razmotrena je Informacija o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period 01.01.-31.07. 2015. godine (član 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore) sa Predstavkom NVO “Udruženje priredivača igara na sreću Crne Gore – UPIS” od 23. juna 2015. godine. Predsjednik Odbora je na sjednici saopštilo da je u saznanju da je NVO „UPIS“ na dan održavanja ove sjednice, dostavila Odboru Dopis i Studiju “Diskriminacija u Skupštini Crne Gore i crnogorski Ombudsman u funkciji zloupotreba ljudskih prava i sloboda”.

Na **60. sjednici Odbora, održanoj 18. februara 2016. godine** Odbor je usvojio Zaključak (u 14 tačaka) povodom razmatranja Informacije o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period 01.01.-31.07. 2015. godine sa Predstavkom NVO „Udruženje priredivača igara na sreću Crne Gore- UPIS“ od 23. juna 2015. godine i isti dostavio Kolegijumu predsjednika Skupštine Crne Gore, Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, Savjetu za zaštitu od diskriminacije, na dalji postupak, NVO-i „Udruženje priredivača igara na sreću -UPIS“, kao i Delegaciji Evropske unije u CG, šefu Delegacije, izvanrednom i opunomoćenom ambasadoru Mitji Drobniču, na upoznavanje.

29. februara 2016. godine posredstvom Odjeljenja za odnose s javnošću i protokol Skupštine Crne Gore, autorka emisije „Tražim odgovor“ iz Televizije 777 uputila je pitanja nadležnim u Odboru za ljudska prava i slobode.

Uz konstataciju da je u Izvještaju Evropske komisije o napretku Crne Gore, kao i brojnim primjedbama nevladinih organizacija bilo mnogo negativnih ocjena, kao i primjedbi na račun rada Ombudsmana, odnosno zbog nepostupanja pomenutog u slučajevima diskriminacije, upitala je koliko puta je Odbor reagovao na primjedbe i kako i šta je konkretno Odbor za ljudska prava i slobode preuzeo prilikom nepostupanja Ombudsmana kada je ustanovljen diskriminatorski akt prema predstavnicima NVO „UPIS“ od strane Skupštine Crne Gore.

7. marta 2016. godine predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je uputio Dopis autorki emisije „Tražim odgovor“, br.00-63-8/16-7/1 kojim informiše o postupanju Odbora u ovoj oblasti i konkretnom slučaju.

Povodom Predstavke g-dina Baja Nenezića, br.00-63-8/14-3, od 24. februara 2014. godine, zamjenik Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Petar Ivezić je **9. aprila 2015. godine** dostavio Dopis – Odgovor Odboru za ljudska prava i slobode o postupanju Zaštitnika po predstavci Baja Nenezića, a u prilogu je dostavljena kopija Dopisa koji je Zaštitnik uputio podnosiocu predstavke 24. jula 2014. godine.

INFORMACIJA

O AKTIVNOSTIMA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE, KAO RADNOG TIJELA NADLEŽNOG ZA NADZOR NAD PRIMJENOM I PRAĆENJEM POŠTOVANJA ETIČKOG KODEKSA POSLANIKA (nadležnost Odbora utvrđena članom 14 Etičkog kodeksa poslanika)

Skupština Crne Gore 25. saziva na petoj sjednici drugog redovnog (jesenjeg) zasjedanja u 2014. godini, dana 9. decembra 2014. godine, donijela je Etički kodeks poslanika.

Etički kodeks poslanika objavljen je u „Službenom listu Crne Gore“, broj 52/14, od 16. decembra 2014. godine.

Članom 14 Etičkog kodeksa poslanika propisano je:

„Nadzor nad primjenom i praćenjem poštovanja Kodeksa u nadležnosti je Odbora za ljudska prava i slobode (u daljem tekstu Odbor).

Zamjenik predsjednika Odbora saziva na sjednicu Odbora i predlaže dnevni red sa aktima koji se odnose na povredu Kodeksa.

Odbor je dužan da vodi evidenciju o svim aktivnostima i sačini godišnji izvještaj o radu (u daljem tekstu Izvještaj).

Skupština može jednom godišnje da razmatra Izvještaj Odbora.“

19. marta 2015. godine održan je **Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa šeficom Odjeljenja za demokratizaciju Misije OEBS-a u Crnoj Gori, gđom Liom Magnaguagno** na kojem je dogovoreno organizovanje Seminara za članove Odbora radi pružanja ekspertske pomoći u izradi procedura za postupanje u skladu sa Etičkim kodeksom poslanika.

17. aprila 2015. godine predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković i zamjenica predsjednika Odbora dr Ljiljana Đurašković učestvovali su na **Panel diskusiji na temu „Etika poslanika: od standarda do prakse“ koju je organizovala NVO Institut „Alternativa“**, u okviru projekta “Analitički monitoring kontrolne funkcije Skupštine”, uz podršku Fondacije Institut za otvoreno društvo iz Budimpešte. Na Panel diskusiji su učestvovali i šefovi poslaničkih klubova u Skupštini Crne Gore.

Na 49. sjednici, održanoj 13. maja 2015. godine Odbor za ljudska prava i slobode je u skladu sa nadležnostima utvrđenim Etičkim kodeksom poslanika, utvrdio obrazac **Svečane izjave**.

Predsjednik Odbora je uputio utvrđeni obrazac Svečane izjave šefovima svih poslaničkih klubova u Skupštini Crne Gore, radi potpisivanja od strane poslanika kako bi se stvorili i formalni uslovi za početak primjene Etičkog kodeksa poslanika. Shodno Dopisu, poslanici su bili u obavezi da potpisane Izjave dostave Generalnom sekretaru Skupštine Crne Gore.

Generalni sekretar Skupštine Crne Gore je dostavio Predsjedniku Odbora za ljudska prava i slobode **18 Svečanih izjava koje su potpisali poslanici Skupštine Crne Gore**.

15. jula 2015. godine poslanici **Socijalističke narodne partije** Srđan Milić, Snežana Jonica, Aleksandar Damjanović, dr Radosav Nišavić, Danko Šarančić i Danijela Marković podnijeli su Skupštini Crne Gore **Predlog odluke o dopuni Etičkog kodeksa poslanika (broj 00-71/15-2, EPA 882 XXV)**.

Na Predlog odluke o dopuni Etičkog kodeksa poslanika podnešena su četiri Amandmana:

- jedan Amandman koji su podnijeli poslanici: Velizar Kaluđerović, Neven Gošović i Obrad Gojković;

- dva Amandmana koje je podnio poslanik Mladen Bojanić i
- jedan Amandman koji je podnijela poslanica Snežana Jonica.

Na devetoj sjednici prvog redovnog (prolećnjeg) zasjedanja u 2015. godini, dana 31. jula 2015. godine **Predlog odluke o dopuni Etičkog kodeksa poslanika nije dobio potrebnu većinu.** „Za“ Predlog odluke glasalo je 27 poslanika, „protiv“ 11, a „uzdržanih“ 27 poslanika.

17. septembra 2015. godine Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori i Kancelarijom za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR) organizovao je Seminar na temu „Etički kodeks poslanika“.

Eksperti OEBS-ove Kancelarije za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR) dr Christoph Konrath i dr Robin Travis predstavili su svoja iskustva iz oblasti etike i regulisanja ponašanja i djelovanja poslanika, a tokom diskusije bilo je riječi o izazovima implementacije Etičkog kodeksa.

U okviru sesija na teme „Važnost etike u parlamentu kao preduslova za izgradnju odgovornog upravljanja – principi i izazovi; procedure“ i „Iskustvo donošenja i sprovodenja Etičkog koda – nalaženje balansa između individualne i kolektivne odgovornosti poslanika“ eksperti ODIHR-a, koji su službenici parlamenta Austrije i Švedske, upoznali su poslanike crnogorskog Parlamenta sa iskustvima i praksom njihovih parlamenta u ovoj oblasti.

15. decembra 2015. godine izvršna direktorica NVO „Akcija za ljudska prava“ uputila je Dopis Predsjedniku Skupštine Crne Gore i Predsjedniku Odbora za ljudska prava i slobode kojim se interesovala da li je pokrenut postupak protiv poslanika Branka Radulovića zbog povrede Kodeksa (*broj 00-63-8/15-53*).

22. decembra 2015. godine predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je uputio Dopis- Odgovor NVO „Akcija za ljudska prava“ kojim obaveštava da do tog dana Odboru nije podnešena prijava za kršenje odredbi Etičkog kodeksa poslanika (*broj 00-63-8/15-53/1*).

23. decembra 2015. godine izvršna direktorica NVO „Akcija za ljudska prava“ je uputila Dopis Predsjedniku Skupštine Crne Gore i Predsjedniku Odbora za ljudska prava i slobode (*broj 00-63-8/15-53/2*).

23. decembra 2015. godine poslanik Andrija Popović je podnio Prijavu za kršenje Etičkog kodeksa poslanika protiv poslanika i potpredsjednika Skupštine Crne Gore prof. dr Branka Radulovića (*broj 00-63-8/15-53/3*).

23. decembra 2015. godine Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode je uputio Dopis izvršnoj direktorici NVO „Akcija za ljudska prava“ kojim obaveštava da je upravo tog dana podnešena Prijava za kršenje odredbi Etičkog kodeksa poslanika (*broj 00-63-8/15-53/4*).

14. januara 2016. godine predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković uputio je Dopis Kolegijumu Predsjednika Skupštine Crne Gore- Obraćanje povodom Prijave za kršenje odredbi Etičkog kodeksa poslanika koju je podnio poslanik Andrija Popović protiv poslanika i potpredsjednika Skupštine Crne Gore prof. dr Branka Radulovića (*broj 00-63-8/15-53/5*).

Imajući u vidu da je članom 14 stav 2 Etičkog kodeksa poslanika propisano da „Zamjenik predsjednika Odbora saziva na sjednicu Odbor i predlaže dnevni red sa aktima koji se odnose na povredu Kodeksa“ i činjenicu da je Zamjenica predsjednika Odbora poslanica Demokratskog fronta koji shodno Odluci Predsjedništva Demokratskog fronta od kraja septembra 2015. godine ne učestvuju u radu Skupštine i njenih radnih tijela, **u proteklom periodu se nijesu stekli uslovi za zakazivanje sjednice Odbora povodom Prijave za kršenje odredbi Etičkog kodeksa poslanika.**

INFORMACIJA

O ANTIDISKRIMINACIONOM ZAKONODAVSTVU U CRNOJ GORI I ULOGA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE

Imajući u vidu da je Zakon o zabrani diskriminacije jedan od ključnih zakona u oblasti ljudskih prava, Odbor je realizovao brojne aktivnosti u procesu donošenja i implementacije ovog Zakona. Izdvajaju se sljedeće:

1) **Na prvoj zajedničkoj sjednici Odbora za ljudska prava i slobode i Odbora za rodnu ravnopravnost**, održanoj 18. decembra 2009. godine **razmotren je Nacrt zakona o zaštiti od diskriminacije**, koji je Vlada Crne Gore dala na javnu raspravu od 5. decembra 2009. do 5. januara 2010. godine;

2) **Javna tribina na temu „Rad Odbora za ljudska prava i slobode, sa naglaskom na predstojeće donošenje Nacrta zakona o zaštiti od diskriminacije i Nacrta zakona o sprečavanju nasilja u porodici“**, kao dio Projekta „Jačanje kapaciteta Skupštine Crne Gore“ u organizaciji OEBS-a, održana 12. marta 2010. godine u Bijelom Polju;

3) **Razmatranje Predloga zakona o zabrani diskriminacije** na 21. sjednici Odbora, održanoj 16. jula 2010. godine;

4) **Javna tribina na temu: „Predlog zakona o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda i primjena Zakona o zabrani diskriminacije“**, u organizaciji OEBS-a, a u okviru Projekta „Jačanje kapaciteta Skupštine Crne Gore“, održana 27. septembra 2010. godine u Baru;

5) **Kontrolno saslušanje ministra za ljudska i manjinska prava Ferhat Dinoshe na temu: „Implementacija Zakona o zabrani diskriminacije i aktivnosti na jačanju svijesti o značaju sprječavanja, prijavljivanja i sankcionisanja svih oblika diskriminacije“** na nastavku 52. sjednice Odbora, održanom 24. oktobra 2011. godine;

Nakon održanog Kontrolnog saslušanja, Odbor je podnio Skupštini Izvještaj sa Predlogom zaključka (u 9 tačaka).

6) **Javna tribina Odbora za ljudska prava i slobode na temu: „Implementacija Zakona o zabrani diskriminacije“**, održana 28. oktobra 2011. godine u Beranama;

7) **Javna tribina Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore na temu: „Implementacija Zakona o zabrani diskriminacije“**, održana 30. marta 2012. godine u Podgorici;

8) **Razmatranje Izvještaja o zaštiti od diskriminacije u prvom polugodištu 2011. godine, koji je, na zahtjev Odbora za ljudska prava i slobode, podnio Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore**, na 53. sjednici održanoj 14. novembra 2012. godine;

Nakon predloga Predsjednika Odbora da Odbor prihvati Izvještaj o slučajevima diskriminacije u prvom polugodištu 2011. godine i da Zaključci i Preporuke Zaštitnika postanu Zaključci i Preporuke Odbora, a o istima obavijesti nadležne u izvršnoj vlasti i rukovodstvo Skupštine, Odbor je jednoglasno (sa sedam glasova „za“) prihvatio Izvještaj o zaštiti od diskriminacije u prvoj polovini 2011. godine.

9) **Razmatranje Izvještaja o zaštiti od diskriminacije za 2012. godinu koji je podnio Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore (do nivoa Odbora)** na 14. sjednici Odbora, održanoj 17. jula 2013. godine;

Odbor za ljudska prava i slobode na 14. sjednici, održanoj 17. jula 2013. godine razmotrio je Izvještaj o zaštiti od diskriminacije za 2012. godinu, koji je dostavio Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore na zahtjev Odbora, u skladu sa Planom aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2013. godinu. Izvještaj je razmotren do nivoa Odbora.

Odbor za ljudska prava i slobode, nakon upoznavanja sa Izvještajem, izlaganja Zamjenice Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore i sveobuhvatne rasprave, je odlučio da sačini Izvještaj sa Predlogom zaključka koji je dostavio Kolegijumu Predsjednika Skupštine Crne Gore i Ministarstvu za ljudska i manjinska prava.

10) **Razmatranje Informacije o sprovođenju Zakona o zabrani diskriminacije, koju je na zahtjev Odbora za ljudska prava i slobode, u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore, dostavilo Ministarstvo za ljudska i manjinska prava**, na 16. sjednici Odbora, održanoj 25. septembra 2013. godine;

Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno prihvatio (sa šest glasova „za“) Informaciju o sprovođenju Zakona o zabrani diskriminacije i sačinio Izvještaj sa Predlogom zaključka (u 4 tačke) koji je podnio Kolegijumu predsjednika Skupštine, Ministarstvu za ljudska i manjinska prava i Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

11) **Razmatranje Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije** na 17. sjednici Odbora za ljudska prava i slobode, održanoj 9. oktobra 2013. godine i

12) Razmatranje **Informacije o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period 01.01.-31.07. 2015. godine** (član 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore) sa **Predstavkom NVO “Udruženje priređivača igara na sreću Crne Gore – UPIS” od 23. juna 2015. godine**, na 59. sjednici Odbora za ljudska prava i slobode, održanoj 14. decembra 2015. godine.

Pored navedenog, važno je istaći da je u postupak izrade Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije, Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore i Nacrta zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom na poziv nadležnog Ministarstva za ljudska i manjinska prava, bila uključena i članica Odbora za ljudska prava i slobode, koju je Odbor delegirao za članicu Radne grupe.

Imajući u vidu da je Zakonom o zabrani diskriminacije propisano da Zaštitnik ljudskih prava i sloboda podnosi Skupštini Crne Gore, u okviru godišnjeg izvještaja, poseban dio izvještaja o sprovedenim aktivnostima na zaštiti od diskriminacije i promociji jednakosti, kao i da je Zakonom o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore propisano da poseban dio izvještaja kojim Zaštitnik obavlja Skupštinu o uočenim pojavama diskriminacije sadrži: ocjenu stanju u oblasti zaštite od diskriminacije, koja podrazumijeva ocjenu rada organa vlasti, pružalaca usluga i drugih lica, uočene propuste i preporuke za njihovo otklanjanje i analizu zakona, Odbor prilikom razmatranja godišnjeg izvještaja Zaštitnika posebnu pažnju posvećuje analizi stanja u oblasti zaštite od diskriminacije.

Međutim, u posljednjem Izvještaju o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2014. godinu, koji je Odbor razmotrio na 51. sjednici, održanoj 10. juna 2015. godine, u dijelu koji se odnosi na zaštitu od diskriminacije dati su samo osnovni podaci o broju podnešenih pritužbi, broju riješenih pritužbi, načinu njihovog rješavanja, oblastima na koje su se pritužbe odnosile i pojedinim osnovima diskriminacije, dok je na kraju data ocjena stanja i komentari, ali bez konkretnih preporuka Zaštitnika za poboljšanje stanja u oblasti zaštite od diskriminacije, za šta je Odbor u svom Izvještaju Skupštini uputio zamjerke.

Prilikom razmatranja Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2014. godinu, u Predlogu zaključka upućenom Skupštini, Odbor je predložio Skupštini na usvajanje: „*Skupština izražava zabrinutost za kapacitete institucije Zaštitnika da ispunji svoju široku nadležnost i efikasno se bavi pritužbama građana i građanki odnosno pravnih lica za zaštitu od diskriminacije, imajući u vidu primjedbe građana i građanki, odnosno pravnih lica iznesene ili upućene Odboru za ljudska prava i slobode, kao i poslednji Izvještaj Evropske Komisije o napretku Crne Gore od oktobra 2014.g.:*

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda i Ministarstvo za ljudska i manjinska prava nastavili su da promovišu zaštitu ugroženih grupa, ali su naknadne aktivnosti vezane za slučajevi diskriminacije ograničene. Relevantno odjeljenje u okviru kancelarije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda i dalje nema dovoljan broj zaposlenih. (str. 57 Izvještaja).

Zbog toga Skupština izražava zabrinutost povodom neefikasne i nedjelotvorne primjene Zakona iz nadležnosti Zaštitnika u oblasti zabrane od diskriminacije.“

Pored toga, u implementaciji Zakona o zabrani diskriminacije problematično je što još uvijek ne funkcioniše **elektronska evidencija slučajeva diskriminacije** pa je Odbor za ljudska prava i slobode takođe u navedenom Izvještaju o Izvještaju o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2014. godinu, podnešenom Skupštini predložio Skupštini na usvajanje: „*Skupština ocjenjuje da je veoma problematično što još uvijek ne funkcioniše elektronska evidencija slučajeva diskriminacije koji se vode pred institucijama sistema u Crnoj Gori, što je i konstatovano u Izvještaju Ombudsmana, a koja je trebala biti uspostavljena nakon donošenja Zakona o zabrani diskriminacije.*“

diskriminacije još 2010. godine. Kako je Ombudsman prema Zakonu o zabrani diskriminacije dužan da vodi statističke podatke, odnosno da sumira podatke o pokrenutim sudskim, prekršajnim i krivičnim postupcima u oblasti diskriminacije , Skupština smatra da navedeno ne bi trebalo da bude samo konstatacija u Izvještaju, već da bi Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, kao jedna od najznačajnih institucija koja se bavi zaštitom i promocijom ljudskih prava, trebalo da pruži svoj pun doprinos uspostavljanju ove evidencije. Skupština preporučuje Zaštitniku ljudskih prava da u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava koje (član 33 stav 3 Zakona) propisuje bliži sadržaj i način vođenja evidencija, sprovodenjem ovog Zakona preduzmu sve neophodne radnje u cilju njegove dosledne implementacije po pitanju elektronske evidencije slučajeva diskriminacije.”

Na navedeni način, Odbor za ljudska prava i slobode, kroz konkretne preporuke, ocjene i stavove sadržane u Predlogu zaključka upućenom Skupštini povodom razmatranja Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, prati implementaciju i daje konkretne predloge za poboljšanje implementacije Zakona o zabrani diskriminacije. Na predlog Odbora, Skupština je 28. decembra 2015. donijela Zaključak povodom razmatranja Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, koji je Odbor podnio Skupštini u julu 2015. godine, a koji je u januaru 2016. godine objavljen u “Službenom listu Crne Gore” broj 3/16.

U Crnoj Gori postoje brojne strategije i akcioni planovi kojima su definisane mjere i aktivnosti na poboljšanju položaja ranjivih kategorija društva, a u okviru kojih su planirane i aktivnosti za borbu protiv diskriminacije ovih grupa. Među njima su: Strategija manjinske politike (2008-2018), Strategija za poboljšanje položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2012-2016, Strategija unapređenja života LGBT osoba za period 2013-2018 godine, Plan aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti 2013-2017, Strategija za integraciju osoba sa invaliditetom u Crnoj Gori (2008-2016), Strategija razvoja sistema socijalne i dječje zaštite za period 2013-2017 i Strategija zaštite od nasilja u porodici 2011-2015.

Odbor prati realizaciju strategija i akcionih planova za oblast ljudskih prava, razmatranjem izvještaja i informacija koje organi na zahtjev Odbora dostavljaju u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore. U tom smislu, Odbor za ljudska prava i slobode je **u 2015. i prvom kvartalu 2016. godine razmotrio deset izvještaja i informacija**, u skladu sa članom 68 Poslovnika. **U 2014. godini**, Odbor je, u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore, zatražio i razmotrio **dvije informacije**, a **u 2013. godini** Odbor je zatražio i razmotrio **19 izvještaja, informacija i strategija**.

Učinak nadzorne uloge Odbora za ljudska prava i slobode najbolje se može prikazati na konkretnim primjerima, a poseban uspjeh ostvaren je u oblasti zaštite ličnih podataka, položaja raseljenih i interno raseljenih lica, položaja mentalno oboljelih lica smještenih u ustanovama i ostvarivanju prava lica lišenih slobode. Odbor je kontinuirano, realizacijom aktivnosti utvrđenih godišnjim Planovima, pratilo stanje u ovim oblastima kroz posjete ustanovama i razmatranje informacija i izvještaja koje su nadležni organi dostavljali na zahtjev Odbora, u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine. Povodom razmatranja izvještaja i informacija, Odbor je utvrđivao zaključke kojima je obavezivao nadležne subjekte da preduzmu mjere i aktivnosti u cilju poboljšanja stanja u određenim oblastima i da nakon određenog vremenskog perioda o istom izvijeste Odbor. Odbor takođe organizuje kontrolna saslušanja odgovornih lica kako bi se bolje sagledalo postojeće stanje i utvrdile aktivnosti koje je neophodno preuzeti u cilju unaprijedenja stanja. Zahvaljući posvećenosti nadležnih subjekata na ispunjenju obaveza iz zaključaka Odbora i Skupštine, a kroz dobru međusektorsku saradnju, ostvaren je značajan napredak u prethodno navedenim oblastima.

Multisektorski pristup je osnovni metodološki pristup rada Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore. Kroz saradnju sa nadležnim državnim organima, međunarodnim organizacijama sa sjedištem u Crnoj Gori i nevladinim organizacijama koje se bave zaštitom ljudskih prava i njihovo učešće na sjednicama Odbora realizuju se brojne aktivnosti u cilju postizanja većeg stepena poštovanja i zaštite ljudskih prava i sloboda.

Važno je istaći da Odbor za ljudska prava i slobode svake godine, na osnovu aktivnosti Skupštine, Programa rada Vlade i Izvještaja Evropske komisije o napretku Crne Gore, sačinjava Plan aktivnosti, čiji Predlog se razmatra na sjednici Odbora u prisustvu predstavnika nadležnih državnih organa, međunarodnih i nevladinih organizacija, koji iznose svoje sugestije na Predlog plana. Prilikom izrade Plana, Odbor se rukovodi ocjenama stanja iznešenim u Izvještaju EK o napretku CG, a pogotovo iznijetim kritikama, pa u cilju njihovog rješavanja utvrđuje konkretne aktivnosti, koje realizuje u saradnji sa svim relevantnim subjektima. Planom Odbora utvrđuju se brojne aktivnosti u cilju zaštite prava ranjivih kategorija stanovištva i borbe protiv njihove diskriminacije.

U borbi protiv diskriminacije od velikog značaja je što su prilikom izrade nacrta zakona koji se bave zaštitom određenih ranjivih grupacija, koje su često izložene diskriminaciji, predstavnici organizacija koje se bave zaštitom tih lica uključeni u radne grupe za izradu nacrta tih propisa, imajući u vidu da je neophodno uvažiti njihovo mišljenje kao krajnjih korisnika. Takođe, predstavnici organizacija koje se bave zaštitom ranjivih grupa redovno učestvuju u radu skupštinskih radnih tijela, a pogotovo u radu Odbora za ljudska prava i slobode i na taj način imaju priliku da iznesu svoje stavove i predloge za unapređenje stanja.

Značajan faktor u borbi protiv diskriminacije je implementacija navedenih Strategija, odnosno praćenje realizacije Akcionalih planova, o čemu se Vladi podnose izvještaji na godišnjem nivou.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava počev od 2011. godine kontinuirano sprovodi **medijske kampanje** koje imaju za cilj podizanje svijesti građana i promociju antidiskriminacionog ponašanja u Crnoj Gori. Medijske kampanje se sprovode na cijeloj teritoriji Crne Gore i podrazumijevaju: emitovanje spotova i radijskih džinglova, objavljivanje oglasa u dnevnim novinama, štampanje flajera, koji se od 2015. godine štampaju i u pristupačnom formatu za lica sa oštećenjem vida –Brajevom pismu, te postavljanje biloborda na najfrekventnijim saobraćajnicama u Crnoj Gori.

Pored realizovanja medijske kampanje, Ministarstvo na dvogodišnjem nivou sprovodi istraživanja o stepenu diskriminacije u crnogorskom društvu. Na osnovu dosadašnjih istraživanja „skala diskriminacije“ pokazuje da su najdiskriminisaniji: Romi, LGBT osobe, osobe sa invaliditetom, žene, oboljeli od AIDS-a i HIV –pozitivni, starije osobe i manjine.

Planom rada **Ministarstva za ljudska i manjinska prava svake godine se realizuju značajne aktivnosti na sprovođenju Zakona o zabrani diskriminacije**, koje uključuju Plan edukacije kao i Plan medijske promocije, odnosno, kampanje o toleranciji, antidiskriminacionom ponašanju i praksi. Tema ovih edukacija i kampanja su, prije svega, marginalizovane društvene grupe, odnosno, one prema kojima je diskriminacija naročito vidljiva. Ministarstvo je u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori, do sada realizovalo nekoliko ciklusa veoma kompleksne obuke koja pouzdano pruža punu sposobljenost u pružanju zaštite od diskriminacije. Obuke su namijenjene, prije svega, profesionalcima, te svima onima koji na bilo koji način dolaze u kontakt sa slučajevima diskriminacije.

Edukacijom su u dosadašnjem periodu bili obuhvaćeni predstavnici pravosudnih organa, Kancelarije Ombudsmana, nevladinih organizacija koje se bave zaštitom ljudskih prava, predstavnici svih područnih jedinica i ispostava policije u Crnoj Gori i predstavnici lokalne samouprave (iz svih crnogorskih gradova) koji dolaze u kontakt sa diskriminacijom, kao i predstavnici svih inspekcijskih službi u Crnoj Gori i predstavnici sudova za prekršaje. U 2015. godini obuka je bila namijenjena tužiocima koji su takođe prepoznati u Zakonu o zabrani diskriminaciji kao mehanizmi neposredne zaštite u slučajevima diskriminacije.

Kao rezultat ovih edukacija, medijske kampanje i kvalitetnih propisa, **evidentno je povećanje broja ohrabrenih žrtava diskriminacije (pripadnika LGBT, osoba sa invaliditetom i dr.) koji prijavljuju slučajeve diskriminacije nadležnim organima radi daljeg procesuiranja**.

Takođe, povećan je broj postupaka koji se vode pred sudovima u Crnoj Gori za zaštitu od diskriminacije lica sa invaliditetom, kao i postupaka u kojima se Ombudsman uključio u svojstvu umješača.

Primjera radi, **prema Informaciji koju je Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore dostavio Ministarstvu za ljudska i manjinska prava 22.10.2015. godine tokom 2011. godine pred Osnovnim sudom u Podgorici** pokrenuto je pet postupaka u vezi sa diskriminacijom. Kad je riječ o postupcima pred organima za prekršaje u Crnoj Gori, u 2011. godini područni organ za prekršaje u Danilovgradu primio je dvije prijave zbog diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije dok je područni organ za prekršaje u Budvi u toj godini primio dvanaest zahtjeva zbog diskriminacije, i to jedan zahtjev po osnovu Zakona o javnom redu i miru i jedanaest zahtjeva po osnovu Zakona o zaštiti od nasilja u porodici.

U **2012. godini Osnovnom sudu u Podgorici** podnešene su četiri tužbe u vezi sa diskriminacijom dok su kod Osnovnog suda u Kotoru bila u radu dva postupka zbog diskriminacije pri čemu nemamo podatak o osnovu niti području diskriminacije ni za jedan postupak za tu godinu. **Vijeće za prekršaje Crne Gore** dostavilo je tabelarni prikaz podataka iz evidencija područnih organa za prekršaje Crne Gore iz kojeg proizilazi da je kod Područnog organa za prekršaje u Podgorici pravosnažno okončan postupak po dva zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka, od kojih je jedan bio podnijet po osnovu člana 43 stav 1 tačka 3 Zakona o medijima, a drugi po osnovu člana 7 stav 1 Zakona o javnom redu i miru.

Za **2013.** godinu raspolaze se sa nešto preciznijim podacima. **Osnovnim sudovima u Crnoj Gori** podnijeto je ukupno 14 tužbi zbog diskriminacije. **Vijeće za prekršaje Crne Gore** dostavilo je Zaštitniku detaljan prikaz podataka iz evidencija područnih organa za prekršaje Crne Gore za 2013. godinu. Prema tom prikazu, područnim organima za prekršaje podnijeto je ukupno 44 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka u vezi sa diskriminacijom. Od tog broja, Područnom organu za

prekršaje u Podgorici podnijeto je 12 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka zbog prekršaja iz Zakona o zabrani diskriminacije, po osnovu seksualne orijentacije. Područnom organu za prekršaje u Budvi, podnešena su 33 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka zbog prekršaja iz Zakona o javnom radu i miru sa elementima diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije.

2014. godini pred sudovima u Crnoj Gori vođeno je **ukupno 19 parničnih postupaka**. Za ovu godinu raspolažemo preciznim podacima koji se odnose na osnov i područje diskriminacije. **Vijeće za prekršaje Crne Gore** u djelokrugu svojeg rada izvjestilo je o ukupno sedam zahtjeva za vođenje prekršajnog postupka zasnovanog na diskriminatornom osnovu za 2014. godinu.

Prema podacima dobijenim od strane **Vrhovnog državnog tužilaštva**, za period od **1. januara do 1. septembra 2015 godine**, formirani su predmeti koji se odnose na kršenje prava LGBT osoba i to: u Višem državnom tužilaštvu u Podgorici u 2015. godini su formirana tri predmeta, a u Osnovnom državnom tužilaštvu u Podgorici takođe tri predmeta, uz napomenu da je u četvrtom slučaju predmet formiran u decembru 2014. godine, a optužni predlog je podnijet 2015. godine. U Osnovnom državnom tužilaštvu u Kotoru je u 2015. godini formiran jedan predmet.

Skupština Crne Gore donijela je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije na Drugoj sjednici prvog redovnog zasjedanja u 2014. godini, dana 26. marta 2014. godine.

Osnovni Zakon o zabrani diskriminacije donešen je 27. jula 2010. godine. Međutim, implementacijom ovog Zakona u praksi, ukazala se potreba za njegovom dopunom kako bi se obezbijedila potpuna i efikasna zaštita od diskriminacije. Kaznene odredbe koje su bile sadržane u osnovnom Zakonu nijesu obezbjeđivale efikasnu zaštitu od diskriminacije te su pojačane i specificirane tako da su zaprijećene visoke kazne za slučajevе počinjene diskriminacije. Ukazala se potreba za uvođenjem novih, posebnih oblika diskriminacije, koji nijesu bili sadržani u drugim zakonskim propisima a kojima se upućuje na one nedozvoljene akte koji se smatraju nedopustivim sa stanovišta moralnih standarda, a takođe, mogu predstavljati opasnost po društvenu zajednicu. Implementacijom osnovnog zakona, ukazala se potreba preciziranja nadležnosti Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore kao institucionalnog mehanizma za zaštitu od diskriminacije. Norme kojima se određuje podnošenje tužbe za počinjenu diskriminaciju su, takođe, zahtijevale unapredenu formu. Tadašnjim Zakonom nije bila uređena oblast "zaštitnih mjera" za počinjenu diskriminaciju, čime bi se obezbijedio efikasniji sistem zaštite od diskriminatornog ponašanja i prakse.

Posebni razlozi za izmjene i dopune Zakona o zabrani diskriminacije bili su ukorijenjeni **i u potrebi usaglašavanja pojedinih odredbama prava EU, odnosno direktivama o jednakosti**, koje su poslužile kao osnov zakonodavne intervencije. Naime, u svojim komentarima na zakonski tekst Evropska komisija je, kao glavni problem identifikovala neusklađenost definicije neposredne diskriminacije sa evropskim zakonodavstvom, zbog činjenice da ne postoji način da se opravda neposredna diskriminacija. Konačno, naprijed navedeni razlozi imaju dodatno utemeljenje u zahtjevima i potrebi usaglašavanja nacionalnih propisa sa normama na koje ukazuju izvještaji u postupku pristupanja Evropskoj uniji, kao i **preporuke Evropske komisije protiv rasizma i netolerancije (ECRI)** o snaženju nacionalnog zakonodavstva u borbi protiv ovih pojava.

Nakon donošenja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije uslijedilo je donošenje **Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore** u julu 2014. godine. S obzirom da je Crna Gora ratifikovala Opcioni protokol uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka i prihvatile Konvenciju o zabrani svih oblika diskriminacije, radi ispunjenja obaveza koje proizilaze iz ovih dokumenata, bilo je neophodno izvršiti određene izmjene i dopune Zakona o Zaštitniku i time stvoriti odgovarajuće pretpostavke za efikasno obavljanje poslova prevencije torture i zaštite od diskriminacije. U tom smislu, izvršene su izmjene i dopune Zakona o zabrani diskriminacije, zbog kojih je bilo neophodno u tom dijelu izvršiti odgovarajuće izmjene i dopune Zakona o Zaštitniku. Naime, Zakonom o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore Zaštitniku je povjerenovo vršenje poslova institucionalnog mehanizma za zaštitu od diskriminacije i djelimično su uređena ovlašćenja Zaštitniku. Kako je opredijeljenje da se Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije urede ovlašćenja Zaštitnika u oblasti zaštite od diskriminacije, to je bilo neophodno izvršiti odgovarajuće izmjene i dopune Zakona o Zaštitniku radi usklađivanja sa Zakonom o zabrani diskriminacije.

Takođe, u julu 2015. godine donešen je **novi Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom**, a osnovni razlog za njegovo donošenje se nalazio u potrebi usaglašavanja zakonskog okvira u unutrašnjem pravnom sistemu Crne Gore, kao i međunarodnim dokumentima o ljudskim pravima, odnosno, direktivama o jednakosti, a posebno sa Konvencijom Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom i sa Opcionim protokolom uz Konvenciju.

Na istoj sjednici Skupštine na kojoj je donešen Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, **Skupština je, na predlog Odbora za ljudska prava i slobode, donijela Zaključak kojim je obavezala Vladu Crne Gore da:**

- 1) uradi analizu svih propisa koji definišu prava osoba s invaliditetom u oblastima koje definiše Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima osoba s invaliditetom, a koje su obuhvaćene i Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, i to u oblastima: informacija i elektronskih komunikacija, saobraćaja, samostalnog života i života u zajednici, porodičnih i bračnih odnosa, zatim zakona koji definišu pravnu, poslovnu i procesnu sposobnost, kao i u oblastima: obrazovanja i stručnog osposobljavanja, zdravstvene zaštite, socijalne i dječje zaštite i adekvatnog životnog standarda i u oblasti političkog i javnog života;
- 2) u što kraćem roku pripremi predloge izmjena zakona iz oblasti saobraćaja, zdravstvene zaštite i socijalne i dječje zaštite, i
- 3) u svim fazama izrade navedenih propisa budu uključeni predstavnici organizacija lica sa invaliditetom i Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore.

Već su preduzeti koraci da se, u saradnji sa nevladinim organizacijama, svim resornim ministarstvima, predstavnicima Delegacije EU i predstavnicima EK, uradi sveobuhvatna analiza svih zakonskih propisa na koje se odnosi ili se može odnositi zaštita prava osoba sa invaliditetom, kako bi se postigla puna usklađenost standarda postavljenih ovim Zakonom sa svim drugim propisima. Tako je Odbor za ljudska prava i slobode, shodno Dopisu nadležnog Ministarstva za ljudska i manjinska prava, imenovao svog predstavnika u Radnoj grupi za izradu Analize usklađenosti pravnih propisa u unutrašnjem pravnom sistemu sa standardima sadržanim u Zakonu o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je shodno Zaključku Savjeta za vladavinu prava od 16.10.2015. godine, dostavilo spisak propisa koje je potrebno prioritetno harmonizovati u skladu sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, nastao kao rezultat zaključaka ekspertskega tima.

Imajući u vidu da je Zakon o zabrani diskriminacije sistemski zakon, prilikom izrade nacrta zakona iz oblasti ljudskih prava posebno se vodi računa da njihove odredbe budu usklađene sa normama Zakona o zabrani diskriminacije.

U postupku izrade zakona, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava daje mišljenje i preporuke na nacrte zakona, i to u pogledu poštovanja ljudskih prava i zabrane diskriminacije, odnosno, njihove usklađenosti sa sistemskim Zakonom o zabrani diskriminacije. Pored navedenog Sekretarijat za zakonodavstvo je u obavezi da prati usklađenost propisa sa Ustavom, unutrašnjim zakonodavstvom i međunarodnim dokumentima.

Kontinuirane konsultacije sa Evropskom Unijom kroz davanje mišljenja na Nacrt zakona i ocjenu nivoa usaglašenosti sa evropskim zakonodavstvom u velikoj mjeri doprinose punoj implementaciji EU standarda i poštovanju ljudskih prava.

Kao što je već navedeno, u cilju praćenja usaglašenosti propisa u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, Skupština Crne Gore na sjednici od 26. juna 2015. godine usvojila je Zaključak kojim je obavezala Vladu Crne Gore da izvrši analizu propisa i definije preporuke za usaglašavanje sa ovim Zakonom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je formiralo Radnu grupu sastavljenu od predstavnika resornih ministarstava i predstavnika civilnog sektora, uz prisustvo Misije OEBS-a i Delegacije EU, a u čijem sastavu je i član Odbora za ljudska prava i slobode, koja je, do sada izvršila detaljnu analizu 52 propisa i definisala preporuke za usaglašavanje u skladu sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i pomenutom Konvencijom. Kroz izmjene i dopune propisa koji će biti predmet izmjena u narednom periodu ostvarice se harmonizacija propisa u skladu sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom.

ZAKLJUČAK:

Polazeći od navoda u Izveštaju o napretku o Crnoj Gori od novembra 2015. godine:

"Institucije za ljudska prava su i dalje slabe. Ombudsman i Ministarstvo za ljudska i manjinska prava moraju biti ojačani, nakon reforme okvira za borbu protiv diskriminacije. (str.21)

Postignut je određeni napredak po pitanju usklađivanja ukupnog zakonodavnog okvira u oblasti borbe protiv diskriminacije sa pravnom tekvinom. Potrebno je dalje usklađivanje, naročito kad je riječ o sankcijama koje nisu dovoljno odvraćajuće zato što su finansijske kazne veoma male. Sprovodenje zakonodavstvoće brojni faktori, između ostalog nedovoljna osviještenost. (str.53 i 54) ,

*Cjelokupni zakonodavni okvir u oblasti **borbe protiv diskriminacije** dodatno je usklađen sa pravnom tekvinom, ali je neophodno njegovo dalje jačanje, naročito u pogledu kazni. Kapaciteti Kancelarije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda i dalje su ograničeni i propратne aktivnosti u odnosu na prijavljene slučajevе diskriminacije nijesu poboljšane. Organizacije civilnog društva lezbejki, gejeva, biseksualaca, transrodnih i interseksualnih osoba nastavljaju da izražavaju zabrinutost zbog nedostatka rezultata Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, naročito u pogledu postupanja sa zahtjevima i žalbama koje se tiču diskriminacije. (str.69)“,*

kao i činjenice da je Vlada Crne Gore za IV kvartal planirala Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije, a koji je ovaj Odbor uvrstio u Predlog plana za 2016. godinu, može se zaključiti da Odbor i pored velikih npora koje je uložio na gore pobrojanim aktivnostima na temu antidiskriminacije, ocjenjuje da su u ovoj oblasti izostali očekivani rezultati.

USVOJENI ZAKLJUČCI ODBORA

PROSLIJEĐENI SKUPŠTINI CRNE GORE, KOLEGIJUMU PREDSJEDNIKA SKUPŠTINE, RESORNIM MINISTARSTVIMA, NADLEŽNIM ORGANIMA I INSTITUCIJAMA, MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA I NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA U FUNKCIJI REALIZACIJE AKTIVNOSTI IZ GODIŠnjEG PLANA ODBORA A U SKLADU SA MJERAMA SADRŽANIM U AKCIONOM PLANU SKUPŠTINE CRNE GORE

NAPOMENA: -Shodno mjeri 5 iz Akcionog plana za jačanje zakonodavne i kontrolne uloge Skupštine Crne Gore („radna tijela će redovno razmatrati realizaciju zaključaka koje je prethodno usvojila Skupština, kao i sprovođenje ocjena i stavova donijetih od strane radnih tijela“) i

-obavezi izvještavanja o realizaciji mjera utvrđenih revidiranim akcionim planovima Vlade Crne Gore za poglavља 23 i 24 kroz periodično podnošenje informacija Kancelariji Glavnog pregovarača,

u Izvještaju o radu Odbora za 2015. god. i I kvartal 2016. su prikazani usvojeni Zaključci Odbora, proslijeđeni Skupštini Crne Gore, Kolegijumu predsjednika Skupštine, resornim ministarstvima, nadležnim organima i institucijama, međunarodnim organizacijama i nevladnim organizacijama.

Njihovu realizaciju, shodno gore navedenoj obavezi, Odbor će ispratiti u skladu sa Planom aktivnosti Odbora za 2016. godinu.

Prikazano je osam predloga zaključaka koje je Odbor za ljudska prava i slobode uputio Skupštini Crne Gore i osam zaključaka koje je Odbor uputio Kolegijumu predsjednika Skupštine i nadležnim organima i institucijama.

1) Godišnji izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2013. godinu

Nakon razmatranja Godišnjeg izvještaja Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2013. godinu i veoma sadržajne rasprave Odbor je jednoglasno (sa sedam glasova „za“) podržao Godišnji izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2013. godinu i odlučio da predloži Skupštini da, saglasno članu 162 stav 2 Poslovnika Skupštine, usvoji sledeći

ZAKLJUČAK:

1. Prihvata se Godišnji izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2013. godinu.
2. Skupština Crne Gore podržava preporuke Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore upućene nadležnim državnim organima: Ministarstvu pravde, Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, Ministarstvu unutrašnjih poslova, Upravi policije, Ministarstvu zdravlja i ZU Specijalna bolnica za psihijatriju „Dobrota“ u Kotoru.

3. Skupština Crne Gore zahtijeva od Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore da prilikom sačinjavanja i podnošenja Godišnjeg izvještaja Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2014. godinu prikaže u kom stepenu su ispoštovane preporuke Zaštitnika sadržane u Godišnjem izvještaju Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2013. godinu.
4. Skupština Crne Gore će preko nadležnog Odbora za ljudska prava i slobode, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, pratiti realizaciju preporuka Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore upućenih nadležnim državnim organima, a sadržanih u Godišnjem izvještaju Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2013. godinu.

Skupština Crne Gore 25. saziva još nije razmatrala Godišnji izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2013. godinu.

2) Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2014. godinu

Nakon uvodnih napomena predstavnika predлагаča i rasprave, Odbor je većinom glasova (četiri glasa „za“ i dva „uzdržana“) podržao Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2014. godinu i odlučio da predloži Skupštini sledeći

ZAKLJUČAK:

1. Prihvata se Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2014. godinu.
2. Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama je u 2014. godini putem nadzora i edukacije uspjela da podigne svijest o potrebi zaštite ličnih podataka, jer se sve veći broj obveznika i lica obraća Agenciji i traži mišljenja, saglasnosti, objašnjenja, a i sve je više zahtjeva za zaštitu prava.
3. Učinjeni su pozitivni pomaci u oblasti zaštite ličnih podataka koji su uočljivi i mjerljivi, zbog čega Agencija svojim aktivnostima doprinosi da se o njoj stvara slika kao o snažnom i pouzdanom institucionalnom mehanizmu zaštite ličnih podataka.
4. Na osnovu evidentnih i mjerljivih pomaka konstatuje se da se zaštiti ličnih podataka kao jednom od najvažnijih osnovnih ljudskih prava svakim danom daje sve veći značaj, a zajedničko djelovanje svih subjekata je preduslov da se svijest o značaju zaštite ličnih podataka podigne na još viši nivo.
5. Vidan napredak je napravljen kod privrednih društava u oblasti hotelijerstva u dijelu nezadržavanja identifikacionih dokumenata, skeniranja ili fotokopiranja, kao i u pogledu postavljanja video nadzora.
6. Agencija je posebnu pažnju skrenula na ugroženost zdravstvenih podataka zbog čega je neophodno ukazivanje da informacionim sistemom nije sve perfektno zaštićeno i da niko ko nije ljekar ne može pristupiti tim podacima.
7. Stanje u oblasti pristupa informacijama je slično kao i prethodne godine, odnosno organi vlasti u prvostepenom postupku još uvijek u značajnoj mjeri ograničavaju pravo na slobodan pristup informacijama, na što ukazuje i broj predmeta koje je Agencija primila i riješila, što upućuje na zaključak da pravo na slobodan pristup informacijama još uvijek nije lako ostvariti u Crnoj Gori.
8. Donošenje Zakona o slobodnom pristupu informacijama („Sl.list Crne Gore“, broj 44/12 od 19.08.2012. godine) imalo je za cilj afirmaciju modernih shvatanja suštine prava na slobodan pristup informacijama i omogućavanja lakšeg pristupa dokumentima u posjedu organa vlasti za sve građane.
9. Saglasno toj koncepciji, još jednom je neophodno ukazati da su organi vlasti dužni da informacije o svom radu objavljaju na proaktivnoj osnovi kojom se afirmiše utvrđeni javni interes u pogledu objavljivanja informacija.
10. Potrebno je da Agencija, shodno svojoj nadzornoj ulozi, podnosi zahtjeve za pokretanje prekršajnog postupka protiv organa koji nijesu donijeli i objavili vodiče za pristup informacijama i ne ažuriraju ga, kao i protiv organa koji ne objavljaju kao proaktivne one informacije propisane zakonom, te i svih koji ne poštuju obavezu dostavljanja podataka u informacioni sistem Agencije, zbog čega je neophodno da tokom 2015. godine Agencija ovu zakonsku obavezu realizuje bez odlaganja.
11. Imajući u vidu preovlađujuće postupanje prvostepenih organa u 2014. godini, kao i u 2013. godini, da prvostepeni organi pristup informacijama ograniči pozivom na druge zakone, mora se uzeti u obzir da je član 1 Zakona o slobodnom pristupu informacijama jasan i utvrđuje da se pravo na slobodan pristup informacijama ostvaruje na način i po postupku propisanim ovim Zakonom.

11. I u 2014. (kao i u 2013.) godini utvrđen je veliki broj slučajeva čutanja administracije, čak u 1047 slučajeva, zbog čega je potrebno konstantno raditi na jačanju principa transparentnosti u radu organa vlasti.

12. U 2014. (kao i u 2013.) godini nevladine organizacije su najbrojniji podnosioci zahtjeva za pristup informacijama, a i žalbi upućenih Agenciji što upućuje na potrebu edukacije javnosti u kojoj najbrojniji podnosioci zahtjeva treba da budu građani koji bi se kroz adekvatno osmišljene informativne kampanje upoznali sa ovlašćenjima i nadležnostima Agencije.

13. "Pravi balans treba da bude uspostavljen između prava na slobodni pristup informacijama i pravila o zaštiti ličnih podataka, uzimajući u obzir potrebu da se osigura odgovornost i transparentnost rada javnih ustanova i zvaničnika", kako je navedeno u Izvještaju Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2014. godinu, zbog čega je potrebno nastaviti obuke osoblja Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama i informisanje i edukaciju građana o ovim pravima.

Skupština Crne Gore 25. saziva, na drugoj sjednici drugog redovnog (jesenjeg) zasjedanja u 2015. godini, 28. decembra 2015. godine donijela je Zaključak na predlog Odbora (glasalo 48 poslanika- 43 „za“, 0 „protiv“ i 5“uzdržanih“), i isti je objavljen u "Službenom listu Crne Gore", broj 3/16.

3) Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2014. godinu

Da bi Zaštitnik bio pouzdan partner, ne samo Skupštini i Odboru za ljudska prava i slobode, kroz već prihvacen metod djelovanja, nego, prije svega građanima, Odbor za ljudska prava i slobode je podržao (sa šest glasova „za“) Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2014. godinu i predlaže Skupštini da ga usvoji sa sledećim

ZAKLJUČKOM:

1. Prihvata se Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2014. godinu sa, shodno članu 162 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, stavovima i ocjenama.
2. Skupština ocjenjuje da je Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2014. godinu tehnički unaprijeđen, imajući u vidu da su predstavke koje je Institucija primila u 2014. godini razvrstane po kategorijama, dat je potpuniji i pregledniji prikaz predstavki, jer je prikazano ko ih je podnosio, na šta su se odnosile i slično, što daje mogućnost za korišćenje i tumačenje tih podataka, kao i izvođenje određenih zaključaka, prepoznati su ključni problemi koji su identifikovani i u Izvještaju Evropske komisije o napretku Crne Gore, kao i od strane velikog broja nevladinih organizacija koje prate oblasti ljudskih prava i zaštite od diskriminacije, cijeneći propratne komentare i mišljenja koji su dati u vezi sa praksom institucija koje se bave zaštitom ljudskih prava i zaštitom od diskriminacije, a shodno kojima je potrebno poboljšanje funkcionisanja sistema.
3. Skupština ocjenjuje da je značajan broj predstavki koje su građani podnisiili, ali zabrinjavajuće je što slučajeve u kojima je Ombudsman utvrdio povredu prava građana, institucije vrlo sporo i neefikasno rješavaju. Od 60 predstavki u kojima je Ombudsman utvrdio da je došlo do povrede prava građana i od ukupnog broja upućenih urgencija, samo u polovini slučajeva je dobijen odgovor, dok se preostali odgovori institucija očekuju. Riječ je o problemu na koji je i ranije ukazivano, a koji ne motiviše građane da prijavljuju slučajeve kršenja prava Zaštitniku.
4. Skupština smatra da je evidentan nedostatak kadra koji bi bio dovoljno sposoban da se suoči sa velikim brojem nadležnosti Institucije Zaštitnika. Shodno sistematizaciji, u Kancelariji Ombudsmana bi trebalo da radi 33 službenika, a prema podacima koje posjeduju, trenutno ih je 20. Takođe, tokom čitave 2014. godine Zaštitnik nije imao dva zamjenika, koji su imenovani krajem godine. U tom periodu je imenovan i jedan savjetnik, iako je oglas bio raspisan za pet radnih mesta. Zbog toga Skupština smatra da bi dinamika zapošljavanja u Kancelariji Ombudsmana, predviđena Akcionim planom za poglavlje 23, morala biti revidirana iz razloga što Ombudsman nije uspio da zaposli predviđeni broj službenika, pa u naredne tri godine ima obavezu da zaposli 11 službenika.
5. Skupština ocjenjuje da se neefikasnost Institucije usled nedostatka kadra, što je dato kao negativna kritika u Izvještaju Evropske komisije o napretku Crne Gore od oktobra 2014. godine, produžava bez jasnog pojašnjenja ove situacije, imajući u vidu da je Institucija Zaštitnika prethodne četiri godine značajan dio sredstava koja su se mogla iskoristiti za druge namjene vraćala u Budžet kao neiskorišćena. Stoga, Skupština smatra da je neophodno da Zaštitnik predloži jasnu strategiju

- kako bi Institucija riješila ovo pitanje, jer to je njen ključni problem koji ograničava efikasnost u radu. Skupština ocjenjuje da je evidentno da nedostaju kapaciteti u Instituciji Ombudsmana, ali je, takođe neophodno u Izvještaju opisati probleme sa kojima se Ombudsman sreće u svom radu, kako bi se oni rješavali.
6. Skupština izražava zabrinutost za kapacitete institucije Zaštitnika da ispunи svoju široku nadležnost i efikasno se bavi pritužbama građana i građanki odnosno pravnih lica za zaštitu od diskriminacije, imajući u vidu primjedbe građana i građanki, odnosno pravnih lica iznesene ili upućene Odboru za ljudska prava i slobode, kao i poslednji Izvještaj Evropske komisije o napretku Crne Gore od oktobra 2014.g.:
- "U konkretnim slučajevima diskriminacije malo je pratećih aktivnosti usmjerenih ka rješavanju pritužbi." (str. 11 Izvještaja)
- "Činjenica da je izmjenama i dopunama oslabila uloga Ombudsmana u pogledu bavljenja slučajevima u oblasti borbe protiv diskriminacije ostaje razlog za zabrinutost. Bez obzira na generalno prilično mnogobrojno osoblje, broj mjesta u odjeljenjima koja se bave temeljnim ljudskim pravima i pitanjima vezanim za antidiskriminaciju je prilično ograničen, a različita radna mjesta i dalje su upražnjena, uključujući dva od četiri mjesta zamjenika. To stvara zabrinutost u pogledu mogućnosti ove institucije da sproveđe svoja brojna ovlašćenja, kao i u pogledu rešavanja žalbi. Malo propratnih aktivnosti je sprovedeno po pitanju konkretnih slučajeva diskriminacije." (str. 54 Izvještaja)
- "Zaštitnik ljudskih prava i sloboda i Ministarstvo za ljudska i manjinska prava nastavili su da promovišu zaštitu ugroženih grupa, ali su naknadne aktivnosti vezane za slučajeve kršenja ljudskih prava i diskriminacije ograničene. Relevantno odjeljenje u okviru kancelarije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda i dalje nema dovoljan broj zaposlenih." (str. 57 Izvještaja).
- Zbog toga Skupština izražava zabrinutost povodom neefikasne i nedjelotvorne primjene Zakona iz nadležnosti Zaštitnika u oblasti zabrane diskriminacije.
7. U Izvještaju o napretku za 2014.g, Evropska komisija je, s jedne strane konstatovala da je pravni i institucionalni okvir u Crnoj Gori dobar, ali je primjena propisa nezadovoljavajuća. S druge strane, Crna Gora ima niz propisa o zabrani diskriminacije i zaštitu ljudskih prava, ratifikovala je ključne međunarodne sporazume i konvencije, a pošto joj je cilj da se integriše u EU, svakako teži da ispunи evropske standarde na tom planu. Međutim, Skupština ocjenjuje da izazov predstavlja primjena zakona, odnosno potrebni su bolji mehanizmi kontrole kojim bi se realno implementirali standardi EU zbog čega su poglavlja 23-Pravosude i osnovna prava i 24- Pravda, sloboda i bezbjednost posebno teška za uskladivanje sa standardima EU, zbog čega su i dobila poseban značaj u pregovorima (otvorena na početku, a biće zatvorena na samom kraju).
8. S tim u vezi, Skupština poziva Zaštitnika i ohrabruje ga da poveća svoju efikasnost i postupanje u konkretnim slučajevima diskriminacije, te imajući u vidu zabrinutost povodom kvalifikacija izrečenih u Izvještaju Evropske komisije o napretku Crne Gore od oktobra 2014. godine na račun Zaštitnika u ovoj oblasti, kao i nezadovoljstvo građana i građanki i/ili pravnih lica o nepostupanju Ombudsmana u konkretnim slučajevima diskriminacije, preporučuje Zaštitniku da učini sebe i svoje aktivnosti na sprovođenju dva sistemski Zakona u ovoj djelatnosti- Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore i Zakona o zabrani diskriminacije, vidljivim i prepoznatljivim u javnosti kroz doslednu i istrajnju implementaciju ovih i ostalih zakona.
9. Skupština ocjenjuje da je veoma problematično što još uvijek ne funkcioniše elektronska evidencija slučajeva diskriminacije koji se vode pred institucijama sistema u Crnoj Gori, što je i konstatovano u Izvještaju Ombudsmana, a koja je trebalo biti uspostavljena nakon donošenja Zakona o zabrani diskriminacije još 2010. godine. Kako je Ombudsman prema Zakonu o zabrani diskriminacije dužan da vodi statističke podatke, odnosno da sumira podatke o pokrenutim sudskim, prekršajnim i krivičnim postupcima u oblasti diskriminacije, Skupština smatra da navedeno ne bi trebalo da bude samo konstatacija u Izvještaju, već da bi Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, kao jedna od najznačajnijih institucija koja se bavi zaštitom i promocijom ljudskih prava, trebalo da pruži svoj pun doprinos uspostavljanju ove evidencije. Skupština preporučuje Zaštitniku ljudskih prava da u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava koje (član 33 stav 3 Zakona o zabrani diskriminacije) propisuje bliži sadržaj i način vođenja evidencija, sprovodenjem ovog Zakona preduzmu sve neophodne radnje u cilju njegove dosledne implementacije po pitanju elektronske evidencije slučajeva diskriminacije.
10. Polazeći od saznanja kojih u Izvještaju Zaštitnika i dalje nema- podataka o povlačenju pritužbi od strane nevladinih organizacija, za šta bi trebalo da postoji adekvatno objašnjenje, kao i rješenje postojeće situacije, Skupština poziva Zaštitnika da okonča pomenute slučajeve povodom pritužbi za diskriminaciju od strane NVO-a i javno negodovanje od strane LGBT Forum Progres, kao i efikasno da odgovori na sve druge pritužbe za diskriminaciju od strane građana i građanki i/ili pravnih lica.

11. Skupština preporučuje, zbog velikog broja predstavki dostavljenih na adrese različitih državnih institucija i međunarodnih predstavnika u Crnoj Gori, da je potrebno raditi na unapređenju komunikacije između svih aktera koji se bave promocijom ljudskih prava. Ovo stoga što brojne delegacije koje dolaze postavljaju razna pitanja zbog nepostojanja te saradnje, pa iako Zaštitnik uvijek ističe gard nezavisne institucije, postoji prostor za dalje produbljivanje saradnje, kako bi se zajednički doprinijelo poboljšanju stanja u ovoj oblasti i prevazilaženju postojećih problema. Informisana da Savjetu za zaštitu od diskriminacije stižu predstavke koje se tiču diskriminacije, a koje istovremeno stižu i skupštinskom Odboru, koje takođe predstavljaju i primjedbe na rad Zaštitnika, Skupština smatra da je neophodno uspostaviti jednak tretman i pristup za sve građane. Činjenica da sekretar Odbora za ljudska prava i slobode ne može da ostvari neka svoja prava pred ovom Institucijom, ne šalje dobru poruku građanima.
- Zbog toga Skupština preporučuje Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore sinhronizovanu saradnju sa drugim državnim institucijama na kojoj insistiraju predstavnici međunarodne zajednice, kako bi se izbjeglo tzv. „ping-pong“ odlučivanje.
12. Zbog gore navedenog, Skupština poziva Zaštitnika da u formi posebnog izvještaja informiše Skupštinu Crne Gore o svojim aktivnostima u pogledu unapređenja i prevazilaženja pomenute zabrinutosti i bez odlaganja upotrijebi sva zakonom dodijeljena ovlašćenja i postupi u odnosu na sve pritužbe građana i građanki i/ili pravnih lica u slučajevima diskriminacije koji do danas nijesu okončani pred institucijom Zaštitnika.
13. Poziva se Vlada Crne Gore da postupi u skladu sa članom 47 stav 5 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda: “Na zahtjev Skupštine, Vlada je dužna da se izjasni o godišnjem izvještaju o radu Zaštitnika/ce”, što svih prethodnih godina od utvrđivanja ove norme nije postupano.
14. U interesu pune transparentnosti i poštovanja univerzalnih vrijednosti, ljudskih prava i sloboda svakog građanina, ovim putem Skupština obavještava javnost i želi da ohrabri sve građane i građanke i/ili pravna lica da informišu Skupštinu o eventualnim problemima i neostvarivanju njihovih prava pred institucijom Zaštitnika, kako bi zajedničkim naporima i aktivnostima podigli efikasnost postupanja na najviši mogući nivo. Ovo posebno u cilju razumijevanja problema i podrške Zaštitniku da se suoči sa svim nedostacima u svom radu, a u najboljem interesu svih građana, dodijeljenih mu Ustavnih i zakonskih nadležnosti i ovlašćenja, najviših domaćih i međunarodnih standarda poštovanja ljudskih prava i sloboda i načela zabrane diskriminacije.
15. Slijedeći dobru praksu, snažnu posvećenost i transparentnost u radu Skupštine, zaključuje se da predmetni zaključci budu proslijedeni na pažnju Predsjedniku Crne Gore, Predsjedniku Skupštine Crne Gore, Predsjedniku Vlade Crne Gore, Ministru za ljudska i manjinska prava u Vladi Crne Gore, Predsjedniku Savjeta za zaštitu od diskriminacije, svim poslanicima u Skupštini Crne Gore i Delegaciji Evropske unije u Podgorici, kao i zainteresovanim organizacijama čiji podnesci, odnosno javno negovanje je predočeno Odboru za ljudska prava i slobode.

Skupština Crne Gore 25. saziva, na drugoj sjednici drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja u 2015. godini, 28. decembra 2015. godine donijela je Zaključak na predlog Odbora (glasalo 47 poslanika- 42 „za“, 0 „protiv“ i 5 „uzdržanih“) i isti je objavljen u „Službenom listu Crne Gore“, broj 3/16.

4) Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2014. godini

Nakon uvodnih napomena predstavnika predлагаča, ministra za ljudska i manjinska prava dr Suada Numanovića i bez rasprave, uz konstataciju da su članovi Odbora za ljudska prava i slobode učešće u raspravi o Izvještaju o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2014. godini, već imali na plenarnoj sjednici Skupštine, 10. juna 2015. godine, Odbor je većinom glasova (sa šest glasova „za“ i dva „protiv“) podržao Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2014. godini i odlučio da predloži Skupštini da usvoji sledeći

ZAKLJUČAK

Prihvata se Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2014. godini.

Skupština Crne Gore 25. saziva, na sedmoj sjednici prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2015. godini, 16. jula 2015. godine donijela je Zaključak na predlog Odbora (glasao 71 poslanik- 37 „za“, 34 „protiv“ i 0 „uzdržanih“) i isti je objavljen u „Službenom listu Crne Gore“, broj 42/15.

5) Predlog zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom

Povodom razmatranja Predloga zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, Odbor za ljudska prava i slobode je na nastavku 53. sjednice jednoglasno (sa sedam glasova "za"), prihvatio sledeći Zaključak i predlaže Skupštini da ga usvoji:

ZAKLJUČAK:

Skupština Crne Gore obavezuje Vladu Crne Gore da:

- 1) uradi analizu svih propisa koji definišu prava osoba s invaliditetom u oblastima koje definiše Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima osoba s invaliditetom, a koje su obuhvaćene i Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, i to u oblastima: informacija i elektronskih komunikacija, saobraćaja, samostalnog života i života u zajednici, porodičnih i bračnih odnosa, zatim zakona koji definišu pravnu, poslovnu i procesnu sposobnost, kao i u oblastima: obrazovanja i stručnog osposobljavanja, zdravstvene zaštite, socijalne i dječje zaštite i adekvatnog životnog standarda i u oblasti političkog i javnog života;
- 2) u što kraćem roku pripremi predloge izmjena zakona iz oblasti saobraćaja, zdravstvene zaštite i socijalne i dječje zaštite, i
- 3) u svim fazama izrade navedenih propisa budu uključeni predstavnici organizacija lica sa invaliditetom i Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore.

Skupština Crne Gore 25. saziva, na sedmoj sjednici prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2015. godini, 26. juna 2015. godine donijela je Zaključak na predlog Odbora i isti je objavljen u „Službenom listu Crne Gore“, broj 35/15.

6) Godišnji Izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2014. godinu

Nakon razmatranja Godišnjeg izvještaja Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2014. godinu i veoma sadržajne rasprave Odbor **je jednoglasno** (sa šest glasova „za“) podržao Godišnji izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2014. godinu i odlučio da predloži Skupštini da, saglasno članu 162 stav 2 Poslovničkemu Skupštine, usvoji sledeći

ZAKLJUČAK:

1. Prihvata se Godišnji izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2014. godinu.
2. Skupština Crne Gore podržava preporuke Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore upućene: Ministarstvu unutrašnjih poslova-Upravi policije; Ministarstvu unutrašnjih poslova- Upravi policije-Prihvatalištu za strance; Ministarstvu rada i socijalnog staranja-Upravi za zbrinjavanje izbjeglica i Centru za smještaj lica koja traže azil; Ministarstvu rada i socijalnog staranja- Zavodu „Komanski most“, a u vezi sa stanjem u: prostorijama za zadržavanje u organizacionim jedinicama Uprave policije - Ministarstva unutrašnjih poslova; Prihvatalištu za strance u Spužu; Centru za smještaj lica koja traže azil u Crnoj Gori-Spuž i Zavodu „Komanski most“.
3. Skupština Crne Gore izražava uvjerenje da će se kvalitetnom implementacijom Zakona o izvršenju uslovne osude i kazne rada u javnom interesu i Zakona o izvršenju kazni zatvora, novčane kazne i mjera bezbjednosti doprinijeti smanjenju zatvorske populacije i prenatrpanosti u zatvorima, kao glavnog dosadašnjeg problema, a na pozitivne pomake ukazuju i podaci po kojima je za razliku od prošle godine kada su izvršene samo tri kazne rada u javnom interesu, ove godine sa izvršenjem počela 79. kazna rada u javnom interesu, kao i da je u toku potpisivanje 30 ugovora sa pravnim licima koja žele da zaposle osuđena lica koja izdržavaju kaznu zatvora do šest mjeseci.
4. Skupština Crne Gore pohvaljuje aktivnosti Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova preduzete na poboljšanju uslova i stanja u organizacionim jedinicama Uprave policije za zadržavanje lica lišenih slobode i konstatuje da je stanje značajno poboljšano u odnosu na 2011. godinu, kada je Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore u Posebnom izvještaju o stanju prostorija Uprave policije za zadržavanje lica lišenih slobode uputio Ministarstvu unutrašnjih poslova-Upravi policije 17 preporuka.

Takođe, konstatiše se da je kontinuiranim aktivnostima Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije od devet preporuka sadržanih u Godišnjem izvještaju Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2013. godinu ispunjena jedna preporuka- okrećene su prostorije za zadržavanje u Centru bezbjednosti Berane i djelimično su ispunjene tri preporuke, i to:

- U Odjeljenju bezbjednosti Ulcinj obezbijedeno je redovno održavanje higijene u sanitarnom čvoru;
- U Centru bezbjednosti Kotor i Odjeljenju bezbjednosti Ulcinj obezbijedeno je zaključavanje električnih ormara i
- U Odjeljenju bezbjednosti Danilovgrad djelimično je obezbijedeno prirodno osvjetljenje.

5. Uvažavajući Plan aktivnosti Ministarstva unutrašnjih poslova za ispunjavanje preporuka Evropskog komiteta i Nacionalnog preventivnog mehanizma i najavu da će se u toku 2015. godine realizovati aktivnosti na zamjeni rasvjete, kao i na uvođenju sveobuhvatnog video nadzora u pojedinim centrima i odjeljenjima bezbjednosti, a u narednoj godini planirane investicije za pojedine pritvorske prostorije, uz razumijevanje za dosadašnju nemogućnost realizacije svih preporuka prouzrokovana nedostatkom budžetskih sredstava, Skupština Crne Gore poziva Ministarstvo unutrašnjih poslova i Upravu policije da preduzmu mјere u cilju ispunjenja preostalih neispunjениh preporuka Zaštitnika, kojima se ukazuje da je neophodno da:
 - Pravilnik o uslovima koje moraju da ispunjavaju prostorije za zadržavanje lica lišenih slobode („Sl.list CG”, broj 52/2012) upodobe sa standardima CPT-a;
 - u CB Bar, Pljevlja i OB Kotor, Plav, Tivat, Ulcinj i Žabljak prostorije za zadržavanje lica lišenih slobode upodobe standardima CPT-a u pogledu površine i dimenzija;
 - u CB Berane u prostorijama za zadržavanje ugrade česme za vodu za piće sa umivaonikom;
 - u CB Podgorica, Berane, Herceg Novi i Nikšić, OB Žabljak, Ulcinj, Plav i Rožaje obezbijedi potpuna pokrivenost video nadzorom nepokrivenih prostora-prilaza prostorijama za dežurstvo, hodnici, stepeništa i dr, i
 - u CB Berane obezbijedi vještačko osvjetljenje hodnika koji vodi do prostorija za zadržavanje.
6. Skupština Crne Gore pozdravlja aktivnosti Ministarstva pravde i Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija preduzete na ispunjavanju preporuka na unapređenju stanja u Istražnom zatvoru u Podgorici, o čemu svjedoče statistički podaci, jer je kontrolnom posjetom u decembru 2014. godine utvrđeno da Uprava ZIKS-a od ukupno 31 preporuke, koju je Zaštitnik 2013. godine uputio Ministarstvu pravde-Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, nije ispunila samo šest.
7. Skupština upućuje pohvale Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija koji je od decembra 2014. godine ispunio još jednu preporuku koja je prethodno bila djelimično realizovana, tako da su u potpunosti ispunjene sledeće preporuke koje se odnose na Istražni zatvor Podgorica:
 - Obezbijeden je neophodan namještaj, kao i potrebne količine posteljine, dušeka, jastuka i odgovarajući broj utičnica;
 - Obezbijedeni su smještajni uslovi za pritvorenike sa invaliditetom (sanitarni čvor i dr.);
 - Obezbijedeno je adekvatno vještačko osvjetljenje u sobama, koje omogućava pritvorenicima da čitaju, kao i u sanitarnim prostorijama;
 - Obezbijedena je adekvatna ventilacija sanitarnih prostorija;
 - Obezbijedeno je funkcionalno i adekvatno sezonsko grijanje soba i samica;
 - U kupatilima je obezbijedeno adekvatno vještačko osvjetljenje, ventilacija i sezonsko grijanje;
 - U kupatilima su obezbijedeni svi uslovi za higijensku upotrebu;
 - Obezbijedeno je kupatilo prilagođeno za osobe sa invaliditetom (koja koriste kolica);
 - Unaprijeđen je kvalitet kuvane hrane;
 - Obezbijedeni su higijenski paketi shodno Pravilniku o bližem načinu izvršenja pritvora za sve pritvorenike koji za to imaju potrebe;
 - Prostorija za distribuciju hrane redovno se kreći, redovno se održava higijena i zamjenjuje se dotrajali inventar;
 - Obezbijedeno je higijensko dopremanje hleba;
 - Obezbijedena je odgovarajuća ishrana u skladu sa vjerskim ubjednjima;
 - Uvedena je dnevna evidencija medicinske terapije;
 - Uvedena je posebna evidencija zakazanih specijalističkih pregleda u KBC-u, koja sadrži podatke o realizaciji i okolnostima, razlozima za eventualno odlaganje;
 - U stomatološke kartone uvedena je evidencija o datoј anesteziji;

- Za pritvorenike-pacijente određen i obezbjeden je odgovarajući režim ishrane u skladu sa utvrđenom dijagnozom;
 - U zatvorskom bolničkom stacionaru su obezbijeđeni zdravi životni uslovi;
 - O prispjeloj novčanoj pošiljci se odmah obaveštava primalac, shodno članu 47 Pravilnika o bližem načinu izvršenja pritvora;
 - Svim pritvorenicima, prilikom prijema u Istražni zatvor, uručuje se primjerak Kućnog reda, na jeziku koji razumiju;
 - Prostorija – prijavnica broj 2 adekvatno je opremljena, i
 - U sobama i samicama upodobljen je broj kreveta prema kvadraturi i standardima Evropskih zatvorskih pravila i odredbama Pravilnika o izvršenju pritvora.
8. Skupština Crne Gore podstiče Ministarstvo pravde-Zavod za izvršenje krivičnih sankcija da preduzmu aktivnosti na realizaciji preostalih šest neispunjениh preporuka Zaštitnika koje se odnose na stanje u Istražnom zatvoru Podgorica i ukazuje na potrebu da se:
- obezbijedi dosljedna primjena Pravilnika o bližem načinu izvršenja pritvora ili njegova izmjena, kako bi se obezbijedili adekvatni uslovi da pritvorenici mogu sami da spremaju hranu;
 - obezbijede uslovi za redovno pranje i sušenje veša;
 - obezbijede posebne prostorije za isповijedanje vjere i zadovoljavanje vjerskih potreba pritvorenika;
 - ispita eventualni štetni uticaj jonizirajućih zračenja po zdravlje pritvorenika, koje emituju ometači za signal mobilne telefonije;
 - za sve pritvorenike obezbijedi propisano trajanje šetnje na otvorenom, od najmanje dva sata dnevno, u prikladnim vremenskim intervalima i
 - obezbijede adekvatni uslovi za povjerljiv razgovor pritvorenika sa advokatom.
9. Skupština Crne Gore konstatuje da su Ministarstvo pravde i Zavod za izvršenje krivičnih sankcija, shodno finansijskim mogućnostima, preduzeli aktivnosti i mјere na realizaciji preporuka Nacionalnog preventivnog mehanizma u cilju poboljšanja stanja u Zatvoru za kratke kazne u Podgorici i od šest preporuka upućenih 2013. godine, dvije su ispunjene u potpunosti:
- obezbijedeni su adekvatni uslovi za smještaj lica sa invaliditetom, koja koriste invalidska kolica (soba, sanitarni čvor, kupatilo i dr.) i
 - u sobama je upodobljen broj kreveta prema površini shodno odredbama Pravilnika o uslovima koje moraju zadovoljavati prostorije u kojima se smještaju i koje koriste osuđena lica i standardima Evropskih zatvorskih pravila.
- Djelimično su ispunjene dvije preporuke:
- da se obezbijedi dovoljan broj ljekara i
 - da se obezbijedi potreban broj izvršilaca u službi obezbjeđenja i službi za tretman shodno utvrđenoj sistematizaciji.
10. Skupština ističe važnim da ZIKS u kontinuitetu preduzima aktivnosti na ispunjenju preporuka, o čemu su obaviješteni članovi Odbora za ljudska prava i slobode Dopisom iz juna 2015. godine, u kojem se navodi da je:
- zaposlen još jedan ljekar opšte prakse,
 - u toku interni, a u planu je i raspisivanje javnog oglasa za zaposlenje izvršilaca u službi obezbjeđenja i
 - u službi za tretman obezbijeden broj izvršilaca shodno sistematizaciji.
- Skupština konstatuje da je u vezi sa dvije neispunjene preporuke kojima se zahtijeva da se:
- obezbijede uslovi za redovno pranje i sušenje veša i
 - obezbijede posebne prostorije za zadovoljavanje vjerskih potreba osuđenih lica, u Komentarima Direktora Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija na preporuke Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2014. godinu, dostavljenim Odboru za ljudska prava i slobode ukazano da je obezbijeđena mogućnost da veš predaju na pranje u vešeraj Kazneno popravnog doma Podgorica.
11. Polazeći od preporuka Nacionalnog preventivnog mehanizma u vezi sa stanjem u Kazneno-popravnom domu Spuž, Skupština konstatuje da su preduzete aktivnosti na ispunjenju preporuka, jer:
- je obezbijedena adekvatna ventilacija u samicama za izvršenje disciplinskih mјera;
 - u toku 2014. i 2015. godine, izvršena je adaptacija bračnih soba br. 1 i 3, kao i opremanje istih odgovarajućim namještajem;

- Uprava ZIKS-a izradila je projektni zadatak kojim se predviđa rušenje Paviljona A starog preko 50 godina i izgradnja dva nova objekta u kojima bi bilo smješteno prijemno odjeljenje i trpezarija. U toku su radovi na adaptaciji prostorija za zdravstvenu službu, karantin i dnevni boravak. Uprava ZIKS-a će kroz donacije i IPA fondove pokušati da kandiduje ovaj projekat kako bi se uz sredstva iz kapitalnog budžeta pokušala obezbijediti sredstva za izgradnju novog Paviljona A;

- Nadstrešnice u Paviljonu C i zatvoru za žene u potpunosti odgovaraju ljetnjim vremenskim uslovima, a izvršena je nabavka materijala za njihovo produženje kako bi iste bile adaptirane i za zimski period;

- U Sektoru za tretman i Sektoru obezbeđenja povećan je broj službenika, ali još uvijek nije izvršeno popunjavanje do broja utvrđenog Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta u Ministarstvu pravde-Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija;

- u toku su radovi na izgradnji maloljetničkog zatvora, a očekivanje je da će premještanjem maloljetnika iz F Paviljona isti biti rasterećen, a primjenom Zakona o izvršenju kazni zatvora, novčane kazne i mjera bezbjednosti tj.formiranjem otvorenog odjeljenja riješiće se problem smještaja u Poluotvorenom odjeljenju, i

- U Paviljonu D, u dvije trećine prostorija ugrađeni su ventilatori, a u toku je postavljanje istih u preostalom dijelu Paviljona, čime će se obezbijediti adekvatna ventilacija sanitarnih čvorova u toaletima i prostorijama u kojima je osuđenim licima omogućeno da sami spremaju hranu.

12. U vezi sa neispunjениm preporukama koje se odnose na Zatvor u Bijelom Polju, na koje Nacionalni preventivni mehanizam ukazuje u Godišnjem izvještaju za 2014. godinu, konstatuje se da je u periodu od kontrolne posjete i sačinjavanja Izvještaja do njegovog razmatranja, realizovano sledeće:

- Disciplinske prostorije su renovirane u potpunosti. Otvoreni su prozori koji daju dovoljno dnevne svjetlosti, svaka prostorija ima parno grijanje, kao i sanitarni čvor;

- U toku su radovi koji se vrše u cilju adaptacije prostorije u kojoj će biti smješten vešeraj;

- U ovoj organizacionoj jedinici, opredijeljene su dvije prostorije za ispovijedanje vjere i zadovoljavanje vjerskih potreba. Radovi su u završnoj fazi;

- U Zatvoru Bijelo Polje određena je prostorija za smještaj maloljetnih lica. 11. juna 2015. godine u ovoj organizacionoj jedinici boravilo je jedno maloljetno lice koje je bilo smješteno u grupnoj sobi sa punoljetnim licima, s obzirom da je Pravilnikom o bližem načinu izvršenja pritvora predviđeno da maloljetno lice ne smije boraviti samo u sobi, i

- U svim spavaonama toaleti su fizički odvojeni.

13. Skupština Crne Gore ohrabruje Ministarstvo pravde-Zavod za izvršenje krivičnih sankcija i Ministarstvo unutrašnjih poslova-Upravu policije da u narednom periodu, shodno raspoloživim finansijskim sredstvima, nastave sa realizacijom preostalih preporuka Nacionalnog preventivnog mehanizma kako bi se pritvorenim i osuđenim licima obezbijedili što bolji uslovi boravka.

14. Skupština Crne Gore zahtijeva od Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore da prilikom sačinjavanja i podnošenja Godišnjeg izvještaja Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2015. godinu prikaže u kom stepenu su ispoštovane preporuke Zaštitnika sadržane u Godišnjem izvještaju Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2014. godinu i preostale nerealizovane preporuke iz Godišnjeg izvještaja Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2013. godinu.

15. Skupština Crne Gore će preko nadležnog Odbora za ljudska prava i slobode, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, pratiti realizaciju preporuka Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore upućenih nadležnim državnim organima, a sadržanih u Godišnjem izvještaju Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2014. godinu.

Skupština Crne Gore 25. saziva, na drugoj sjednici drugog redovnog (jesenjeg) zasjedanja u 2015. godini, 28. decembra 2015. godine donijela je Zaključak na predlog Odbora (glasalo 50 poslanika- 41 „za“, 0 „protiv“ i 9 „uzdržanih“) i isti je objavljen u “Službenom listu Crne Gore”, broj 3/16.

7) Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2014. godinu

Nakon rasprave Odbor je **jednoglasno** (sa šest glasova „za“) podržao Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2014. godinu i odlučio da predloži Skupštini da, saglasno članu 162 stav 2 Poslovnika Skupštine, usvoji sledeći

ZAKLJUČAK:

1. Prihvata se Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2014. godinu.
2. Skupština Crne Gore ocjenjuje da je Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, kao institucija osnovan radi podrške aktivnostima značajnim za očuvanje i razvoj nacionalnih, odnosno etničkih posebnosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i njihovih pripadnika u oblasti nacionalnog, etničkog, kulturnog, jezičkog i vjerskog identiteta, te je stoga neophodan Crnoj Gori radi zaštite interesa onih zbog kojih je osnovan, a na zadovoljstvo svih građana.

Takođe, Skupština konstatiše da je Fond jedina institucija gdje manjine mogu da dobiju određena sredstva za projekte usmjerene na afirmaciju njihove tradicije, kulture i običaja.

3. Skupština konstatiše da je neophodno kvalitetnije urediti organizaciju, funkcionisanje i način raspodjele sredstava Fonda, sa posebnim akcentom na postupak razmatranja projekata, praćenje utroška sredstava i evaluaciju realizacije podržanih projekata.

4. Skupština izražava očekivanje da će se nakon donošenja novog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama, usaglašenog sa mišljenjem Evropske i Venecijanske komisije, za koji će javna rasprava započeti krajem marta 2016. godine i čije donošenje je planirano za IV kvartal 2016. godine, doprinijeti poboljšanju regulisanja rada Fonda eliminisanjem nedostataka u dosadašnjem funkcionisanju na koje su ukazivali predstavnici državnih institucija, nevladinog sektora i Evropske komisije.

Skupština Crne Gore 25. saziva još nije razmatrala Izvještaj.

8) Kontrolno saslušanje koordinatora Koordinacionog odbora za praćenje realizacije Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik I i II, ministarke rada i socijalnog staranja Zorice Kovačević na temu: „Realizacija Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik I i II“

Odbor za ljudska prava i slobode je **jednoglasno** (sa šest glasova „za“) odlučio da podnese Izvještaj i predloži Skupštini da, saglasno članu 77 stav 2, usvoji, i u skladu sa članom 129 Poslovnika Skupštine Crne Gore isti objavi u „Službenom listu Crne Gore“,

Z A K L J U Č A K:

1. Skupština Crne Gore ocjenjuje da je Crna Gora, u saradnji sa državama porijekla i uz podršku UNHCR-a i drugih međunarodnih organizacija, postigla značajne rezultate u veoma kompleksnom procesu rješavanja pitanja raseljenih i interno raseljenih lica i da Vlada Crne Gore zaslužuje pohvale za uspješnu realizaciju Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik I i II kojom je postavljen okvir za djelovanje države u cilju stvaranja uslova za trajno i održivo rješavanje ovog pitanja u periodu od avgusta 2011. do decembra 2015.

2. Imajući u vidu da je regulisanje pravnog statusa osnov za integraciju u društvo i uživanje ostalih prava, Skupština posebno cijeni aktivnosti preduzete na rješavanju pravnog statusa raseljenih i interno raseljenih lica, kao i druge aktivnosti koje je Crna Gora preduzimala i finansirala iz budžeta, donatorskih sredstava i projekata, čime su postignuti zapaženi rezultati u lokalnoj integraciji raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori, kao jednom od načina rješavanja statusa raseljenih i interno raseljenih lica definisanih Strategijom.

O ostvarenom u ovoj oblasti svjedoči podatak da je od 14.073 zahtjeva za rješavanje pravnog statusa podnešenih do 29. februara 2016. godine riješeno 12.300, dok je za 1.727 postupak u toku i mobilne ekipe MUP-a Crne Gore i MUP-a Kosovo, uz svestranu podršku UNHCR-a i NVO “Pravni centar”, intenzivno rade na podršci

i pomoći raseljenim i internu raseljenim licima u Crnoj Gori i rješavanju njihovih zahtjeva, pri čemu je do sada 1.061 lice primljeno u crnogorsko državljanstvo, a oko 15 zahtjeva je u proceduri.

S tim u vezi, Skupština zaključuje da je Crna Gora izrazila volju i spremnost da svim licima koja su to željela omogući regulisanje pravnog statusa u Crnoj Gori, što potvrđuje i činjenica da je u skladu sa predlogom Delegacije Evropske unije i UNHCR-a, rok Uredbe o načinu ostvarivanja prava raseljenih lica iz bivših jugoslovenskih republika i internu raseljenih lica sa Kosova koja borave u Crnoj Gori produžen dvije godine.

3. Skupština naročito cijeni aktivnosti na obezbjeđivanju smještaja za raseljena i internu raseljena lica koja su odlučila da žive u Crnoj Gori što se realizuje kroz regionalnu inicijativu, međunarodne donacije, povoljne kredite i sopstvene izvore, pri čemu se doprinos Crne Gore sastoji prvenstveno u dodjeli zemljišta i obezbjeđivanju primarne infrastrukture. U tom pravcu su već ostvareni rezultati izgradnjom stanova, putem IPA projekta, za 48 porodica iz Kampa Konik kojima je ministarka rada i socijalnog staranja sa predstavnicima Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori krajem decembra 2015. godine uručila ključeve. Takođe, Skupština cijeni pomoć Evropske komisije koja je opredijelila sredstva u iznosu od 52.000,00 eura za izgradnju višenamjenskog centra u cilju stvaranja što boljih uslova za stanovnike Kampa na Koniku.

Skupština pozdravlja predstojeće postavljanje kamena temeljca za 120 novih stambenih jedinica za koje je lokaciju i građevinsku dozvolu obezbijedila lokalna samouprava, dok su finansijska sredstva obezbijedena iz Regionalnog stambenog programa u kojem je Crna Gora postigla zapažene rezultate u odnosu na druge države regiona, jer su inicijalno tražena sredstva i dobijena, projekti podnešeni na najbolji mogući način i servisirane najugroženije kategorije širom Crne Gore.

4. Skupština izražava posebno zadovoljstvo što će završetkom zgrade sa 120 stambenih jedinica najveći broj lica smještenih u Kampu Konik I i II imati priliku da riješi svoj status čime će se do kraja 2016. zatvoriti Kamp Konik I i II i riješiti dugogodišnji problem čije rješavanje je Vlada Crne Gore definisala kao prioritet.

5. S obzirom da se u narednih mjeseci očekuje završetak izgradnje 62 stana za raseljena i internu raseljena lica u Nikšiću, da je završen tender za odabir izvođača za izgradnju Doma za stare u Pljevljima za 68 lica, da se očekuje da Razvojna banka Savjeta Evrope vrati dokumentaciju i da se obave pripremni radovi za postavljanje kamena temeljca i početak izgradnje, kao i da su pripremne aktivnosti za raspisivanje tendera za izgradnju 94 stambene jedinice u opštini Berane pri kraju i da se očekuje da do kraja godine bude raspisan tender i odabran izvođač radova, a da će u Herceg Novom biti raspisan tender za nabavku 32 stana za potrebe raseljenih i internu raseljenih lica, Skupština zaključuje da će realizacijom navedenih projekata u najvećoj mjeri biti riješen problem smještaja za raseljena i internu raseljena lica u Crnoj Gori.

6. Skupština posebno pozdravlja ostvareni napredak u pristupu obrazovanju i ističe aktivnosti preduzete na povećanju broja djece iz porodica raseljenih i internu raseljenih lica uključene u obrazovni sistem, jer je u školskoj 2015/2016. godini u nekoliko podgoričkih škola upisano 621 dijete iz Kampa Konik I i II, a svakog dana iz Kampa Konik do škole se prevozi 304 učenika, za šta je sredstva obezbijedilo Ministarstvo prosvjete.

Takođe, Crveni krst Crne Gore koji ima svoje predstavnike u samom Kampu Konik I i II, u saradnji sa međunarodnim partnerima, učestvuje u aktivnostima koje se tiču obrazovanja i do septembra 2015. je kroz dječije igraonice aktivno radio sa djecom starijeg predškolskog uzrasta iz Kampa Konik, a od septembra 2015. godine organizuje predškolske aktivnosti za djecu mlađeg uzrasta.

7. Skupština pohvaljuje organizaciju zdravstvene zaštite u Kampu Konik i povećanje obuhvata iste, jer je preko 10.000 lica iz Kampa izabralo svog ljekara- 6.456 izabranog doktora za odrasle, 1.743 izabranog doktora za djecu i 1.886 izabranog ginekologa, čemu su doprinijele i sprovedene kampanje i edukativne brošure koje na prigodan način objašnjavaju najznačajnija pitanja iz oblasti očuvanja i unapređenja zdravlja.

Posebno je značajno što svi stanovnici Kampa Konik imaju prava utvrđena Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti, kao i crnogorski državljanji i što Ministarstvo rada i socijalnog staranja nastoji da ovu populaciju redovno servisira, imajući u vidu u kakvim uslovima trenutno žive, jer je mali broj njih u radnom odnosu.

8. Skupština konstatuje da se pored aktivnosti na lokalnoj integraciji, u saradnji sa međunarodnim partnerima, realizuju određene aktivnosti u vezi sa dobrotoljnim povratkom na Kosovo, čemu su doprinijela i dva velika sastanka sa predstavnicima Srbije i Kosova kojima je Crna Gora bila domaćin, a na kojima se nastojao postići dogovor oko obezbjeđivanja lokacija za izgradnju kuća za sva interna raseljena lica koja žele da se vrate u svoju domovinu, što je rezultiralo i povratkom 142 lica, odnosno 27 porodica na Kosovo tokom prošle godine.

I pored toga što Crna Gora izražava spremnost da pruži punu podršku ne samo u postupku dobrotoljnog povratka, već i participaciju u izgradnji tih stambenih jedinica, za značajnije rezultate u povratku interna raseljenih lica na Kosovo i efikasnijem i kvalitetnijem regulisanju statusa raseljenih i interna raselejnih lica u Crnoj Gori

neophodan je veći angažman država porijekla, pa Skupština preporučuje nadležnim organima Crne Gore da intenziviraju pregovore sa vlastima država porijekla radi obezbjeđivanja lokacija za izgradnju kuća licima koja žele da se vrati, odnosno neophodne dokumentacije licima koja žele da riješe svoj status u Crnoj Gori.

Takođe, Skupština preporučuje Vladi Crne Gore da intenzivira diplomatske aktivnosti sa vlastima Kosova kako bi se što prije omogućio povratak svim interno raseljenim licima koja to žele, jer sada oko 400 lica, odnosno 70 porodica želi da se vrati na Kosovo, a određeni broj njih čeka i godinama zato što zemlja porijekla ne ulaže dovoljno napora.

9. Skupština izražava zadovoljstvo ocjenom predstavnika međunarodne zajednice da je Crna Gora lider u regionu po uspjehosti rješavanja statusa raseljenih i interno raseljenih lica i u implementaciji Regionalnog stambenog programa za Crnu Goru kojim je predviđeno obezbjeđivanje sredstava za rješavanje stambenog pitanja za 6.063 lica, odnosno 1.177 domaćinstava.

Takođe, Skupština izražava zadovoljstvo ocjenom predstavnika UNHCR-a da je sve navedeno samo djelić učinjenog, jer je od 2001. urađeno mnogo više od navedenog, kao i da je Crna Gora ostvarila uspjeh u Regionalnom stambenom programu s obzirom da su inicijalno tražena sredstva i dobijena, projekti podnešeni na najbolji mogući način i servisirane najugroženije kategorije širom Crne Gore.

10. Skupština pozdravlja aktivnosti koje Vlada Crne Gore, preko Ministarstva rada i socijalnog staranja i Ministarstva prosvjete, u saradnji sa Zajednicom opština i svim opštinama, preduzima u cilju pružanja pomoći crnogorskim građanima koji se nakon neuspjelog pokušaja dobijanja azila u zemljama Evropske unije organizovano vraćaju u opštine na sjeveru Crne Gore, smatrajući da je veoma važno utvrditi da li su povratnici u stanju socijalne pomoći i u slučaju potrebe obezbijediti im socijalna davanja, a djeci omogućiti upis u osnovne i srednje škole, kao i vanredni rok za polaganje propuštene školske godine, kako bi se stvorili uslovi za ponovno uključivanje ovih građana u lokalne sredine i poboljšao njihov položaj.

11. Skupština ocjenjuje važnim aktivnosti Vlade Crne Gore preduzete povodom aktuelnih migracija u Evropi i potencijalnog priliva migranata u Crnu Goru: donošenje Plana djelovanja u slučaju mogućeg priliva izbjeglica i migranata u novembru 2015. godine, formiranje Koordinacionog odbora i Operativnog tima za njegovu implementaciju i zaduženje svih organa da u dijelu svojih nadležnosti u slučaju potrebe preduzmu neophodne mјere. Pohvaljuje se spremnost Crne Gore da u slučaju potrebe reaguje u najkraćem mogućem roku od saznanja za mogućnost preusmjerjenja migrantske rute preko naše države.

12. Skupština zakљučuje da je, vršeći monitoring nad aktivnostima koje je Vlada Crne Gore u saradnji sa državama porijekla i uz podršku UNHCR-a i drugih međunarodnih organizacija preduzimala u cilju realizacije Strategije za trajno rješavanje raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik I i II, Odbor za ljudska prava i slobode na kvalitetan način izvještavao Skupštinu o kontinuiranim višegodišnjim aktivnostima u okviru kontrolne i nadzorne uloge Skupštine, koji će, u skladu sa svojom nadležnošću, ovaj proces ispratiti i u narednom periodu, a kada bude zatvoren Kamp Konik I i II, svi će imati razloga da budu ponosni, ne samo na ostvarene rezultate u rješavanju pravnog statusa, obezbjeđivanju socijalne i zdravstvene zaštite za raseljena i interno raseljena lica, već i u obezbjeđivanju smještaja za sva lica koja su odlučila da žive u našoj državi.

Napomena: Nijesu utvrđene procedure za postupanje sa Izvještajima sa kontrolnih saslušanja- praksa je da se samo podijele poslanicima.

9) Informacija o zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u državnim organima i organima državne uprave

Nakon sveobuhvatne rasprave o Informaciji o zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u državnim organima i organima državne uprave **članovi Odbora su zaključili :**

1. Nakon upoznavanja sa Informacijom, izlaganja Generalnog direktora Direktorata za unapređenje i zaštitu prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava i rasprave vođene na ovu temu, Odbor je odlučio da sačini Izvještaj o razmatranju Informacije o zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u državnim organima i organima državne uprave, sa predlogom zaključka i dostavi ga Kolegijumu Predsjednika Skupštine na dalji postupak, kao i Ministarstvu za ljudska i manjinska prava.

2. Odbor za ljudska prava i slobode je podržao Predlog mјera sadržanih u Informaciji koje je neophodno da preduzmu nadležni organi kako bi se obezbijedilo djelotvorno učešće i zastupljenost pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u političkom i javnom životu Crne Gore, kao i dosljedno sprovele

Ustavne i zakonske garancije o srazmjernoj zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u državnim organima i organima državne uprave, a kojima je utvrđeno da je potrebno:

- Obezbijediti dosledno sprovođenje člana 25 Zakona o državnim službenicima i namještenicima (“Starješina državnog organa, prilikom donošenja odluke o izboru, mora voditi računa o ostvarivanju prava na srazmjeru zastupljenost pripadnika manjinskih naroda ili drugih manjinskih nacionalnih zajednica”);
- S obzirom na buduće aktivnosti u dijelu reforme javne uprave, obavezati starještine organa da, prilikom izrade planova potrebnog broja zaposlenih, pored stručnosti i referentnosti, moraju voditi računa o Ustavnim i zakonskim garancijama o srazmjernoj zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u javnim službama, organima državne vlasti i lokalne samouprave;
- Sprovesti dugoročne aktivnosti u cilju školovanja i osposobljavanja određenog broja kadrova iz redova pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, uz finansijsku podršku države.

3. Imajući u vidu važnost sprovođenja ustavne i zakonske garancije o srazmjernoj zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u državnim organima i organima državne uprave Odbor za ljudska prava i slobode će i ubuduće nastaviti da prati poštovanje ljudskih i manjinskih prava u Crnoj Gori, a u okviru toga i zastupljenost manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u državnim organima i organima državne uprave.

10) Izvještaj „Postupanje policije sa djecom“

Na 56. sjednici, održanoj 28. jula 2015. godine Odbor je, povodom razmatranja Izvještaja “Postupanje policije sa djecom“, jednoglasno (sa sedam glasova „za“) donio

ZAKLJUČAK

1. Odbor za ljudska prava i slobode prihvata Izvještaj „Postupanje policije sa djecom“ koji je podnio Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore.
2. Odbor za ljudska prava i slobode podržava sledeće Preporuke Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore upućene nadležnim državnim organima i smatra da je u cilju unapređenja položaja djece/maloljetnika u sistemu maloljetničkog pravosuđa, neophodno da:

Ministarstvo unutrašnjih poslova

- Obezbijedi kontinuirane edukacije o postupanju sa djecom/maloljetnicima za sve službenike koji neposredno ili posredno rade sa maloljetnicima/djecom;
- Obezbijedi kontinuiranu i koordiniranu sektorsku saradnju u okviru centara/odjeljenja bezbjednosti u cilju sveobuhvatnog i analitičkog pristupa u radu prema/sa djeci/maloljetnicima;
- Obezbijedi i prilagodi prostorije u svim centrima/odjeljenjima bezbjednosti za rad sa/prema maloljetnicima/djeci u skladu sa preporučenim međunarodnim standardima;
- Obezbijedi neophodan broj službenih vozila prilagođenih potrebama maloljetnika, a u skladu sa međunarodnim standardima;
- Uspostavi jedinstvene i jednoobrazne evidencije o postupanju prema djeci/maloljetnicima koji imaju svojstvo učinioca krivičnog djela ili prekršaja, svjedoka, žrtve ili oštećenog;
- Preduzme radnje i mjere na izradi planskih dokumenata u cilju preventivnog djelovanja u skladu sa potrebama lokalne sredine;
- Obezbijedi donošenje i propisivanje podzakonskog akta koji bi na bliži način uredio postupanje predstavnika centara/odjeljenja bezbjednosti prema djeci/maloljetnicima.

Vrhovno državno tužilaštvo

- Preduzme radnje i mjere na ažuriranju evidencija državnih tužilaštava o djeci/maloljetnicima koja su u sistemu maloljetničkog pravosuđa;
- Obezbijedi uključivanje stručnih službi i usko specijalizovanih lica u postupcima sa/prema djeci/maloljetnicima.

Ministarstvo pravde

- Preduzme radnje i mjere na uspostavljanju jedinstvene baze podataka o svim postupanjima sa/prema djeci/maloljetnicima koja su u sistemu maloljetničkog pravosuda i da obezbijedi efikasan protok informacija između svih nadležnih organa;
- Preduzme radnje na informisanju svih subjekata (sudija, tužilaca, policijaca i dr.) koji su uključeni u postupke prema/sa djecom/maloljetnicima o neophodnosti korištenja usluga stručnih službi prilikom rada sa djecom/maloljetnicima;
- Preduzme radnje i mjere na nastavljanju kontinuiranih edukacija državnih tužilaca za maloljetnike o maloljetničkom pravosuđu i načinima postupanja sa djecom/maloljetnicima u cilju efikasnog sprovođenja postupaka u skladu sa principima restoratorne pravde;
- Obezbijedi neophodne uslove za efikasno primjenjivanje alternativnih mjer u cilju skretanja postupka i izbjegavanja redovnog sudskog postupka prema maloljetnicima;
- Obezbijedi dovoljan broj tužilaca za maloljetnike i dovoljan broj usko specijalizovanih lica za rad i postupanje sa maloljetnicima u okviru stručnih službi, formiranih pri sudovima.

Ministarstvo unutrašnjih poslova i Ministarstvo pravde

- Preduzmu radnje i mjere u cilju ostvarivanja koordinirane saradnje u dijelu postupanja sa/prema maloljetnicima u okviru maloljetničkog pravosuđa

Ministarstvo pravde i Ministarstvo rada i socijalnog staranja

- Preduzmu radnje i mjere na osmišljavanju pravaca djelovanja i postupanja sa/prema djeci starosne dobi do 14 godina koja ne podliježe krivičnoj odgovornosti, a pokazuju određene promjene u ponašanju, u cilju sprečavanja razvijanja delikventnog ponašanja.
- 3. Nakon učešća u raspravi predstavnika Uprave policije i Direktora ZIKS-a, osporene su pojedine preporuke Zaštitnika, te s toga Odbor ne podržava preporuke upućene Ministarstvu unutrašnjih poslova kojima Zaštitnik preporučuje da Ministarstvo preduzme mjere i radnje na povećanju broja službenika koji rade direktno sa djecom/maloljetnicima i da aktima o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji predviđi radna mjesta službenika za rad sa maloljetnim licima u svim centrima/odjeljenjima bezbjednosti, iz razloga što je na sjednici Odbora ocijenjeno da nije neophodno da u svakom centru i odjeljenju bezbjednosti postoji inspektor za maloljetnike, jer je u pojedinim područnim jedinicama ova problematika neznatno zastupljena, pa stručnjak iz njemu najbližeg centra/odjeljenja bezbjednosti može poći da završi posao.

Ocijenjeno je da je 28 inspektora za maloljetnike u Crnoj Gori dovoljno s obzirom da Crna Gora nije prostorno velika država, pa radi postupanja sa/prema maloljetniku inspektor može putovati iz jedne opštine u drugu, što je u skladu i sa preporukama o racionalizaciji broja zaposlenih.

Važno je obezbijediti da u Upravi policije, kao jedinstvenom organu, samo onaj policijski službenik koji ima ovlašćenja za postupanje prema maloljetnicima, postupa prema njima, u skladu sa Zakonom, kako je i do sada u praksi bilo.

- 4. Na osnovu informacija saopštenih na sjednici Odbora za ljudska prava i slobode konstatiše da su nadležni državni organi već preduzeli određene aktivnosti na ispunjenju preporuka Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, jer su u osnovnim državnim tužilaštvinama obezbijedene izdvojene i prilagođene prostorije za rad sa maloljetnicima i iste tehnički opremljene.
- 5. Odbor za ljudska prava i slobode izražava zadovoljstvo činjenicom da zvanični podaci ukazuju da u Crnoj Gori u poslednjih pet godina nema rasta stope kriminala. Takođe i zbog podatka da je u zatvorima u Crnoj Gori trenutno svega osam maloljetnika, osuđenih kaznom maloljetničkog zatvora, od čega je već petoro punoljetno.

Odbor smatra da je bilo neophodno da Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore prilikom sprovođenja istraživanja i sačinjavanja Izvještaja o postupanju policije sa djecom uzme u razmatranje i ove zvanične podatke, sadržane u Godišnjem izvještaju o radu Uprave policije u kojem je naveden broj krivičnih djela koja su izvršili maloljetnici, kao i procenat tih djela u odnosu na ukupan broj krivičnih djela, kako Izvještaj Zaštitnik ne bi sačinjavao samo na osnovu upitnika koji najčešće sadrže subjektivne ocjene.

- 6. Odbor ohrabruje nadležne državne organe, da u skladu sa finansijskim sredstvima kojima raspolažu, preduzmu mjere i aktivnosti na realizaciji preporuka Zaštitnika koje je Odbor podržao svojim Zaključkom, radi unapređenja položaja djece/maloljetnika u sistemu maloljetničkog pravosuđa, u skladu sa Zakonom o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku i relevantnim međunarodnim dokumentima kojima je regulisana ova oblast.

7. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore dostaviće Zaključak Kolegijumu Predsjednika Skupštine Crne Gore, Ministarstvu unutrašnjih poslova, Ministarstvu pravde, Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Vrhovnom državnom tužilaštvu i Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

11) Informacija Uprave policije u vezi sa napadima na članove i aktiviste LGBT zajednice i preduzimanju mjera u cilju zaštite njihove bezbjednosti i Informacija Ministarstva za ljudska i manjinska prava o mjerama i radnjama u cilju promjene svijesti javnosti u vezi sa zabranom diskriminacije i osposobljavanju policije, tužilaca i sudija

Na 56. sjednici, održanoj 28. jula 2015. godine Odbor je, povodom razmatranja predmetnih Informacija, jednoglasno (sa sedam glasova „za“) donio

ZAKLJUČAK

1. Na osnovu podataka sadržanih u Informaciji Ministarstva za ljudska i manjinska prava o mjerama i radnjama u cilju promjene svijesti javnosti u vezi sa zabranom diskriminacije i osposobljavanju policije, tužilaca i sudija i Informaciji Uprave policije u vezi sa napadima na članove i aktiviste LGBT zajednice i preduzimanju mjera u cilju zaštite njihove bezbjednosti, dostavljenim na zahtjev Odbora, u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine i rasprave na sjednici, Odbor za ljudska prava i slobode konstatuje da su Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i Uprava policije Ministarstva unutrašnjih poslova u prethodnom periodu preduzeli brojne aktivnosti na promociji, zaštiti, afirmaciji prava pripadnika LGBT populacije, kao i na rješavanju slučajeva napada na članove i aktiviste LGBT zajednice i na zaštitu njihove bezbjednosti.
2. Polazeći od ocjene da crnogorsko društvo njeguje patrijarhalni sistem vrijednosti i konzervativno shvatanje morala i da je najteže promijeniti svijest građana, Odbor smatra važnim sprovođenje edukacija i kampanja o zabrani diskriminacije i povećanju vidljivosti pripadnika LGBT populacije u društvu, te podstiče Ministarstvo za ljudska i manjinska prava da u saradnji sa drugim nadležnim organima, međunarodnom zajednicom, nevladnim organizacijama i medijima nastavi aktivnosti na promociji antidiskriminatornog ponašanja i praksi.
3. Odbor za ljudska prava i slobode ukazuje na važnost blagovremenog i efikasnog rješavanja svih slučajeva napada na članove i aktiviste LGBT zajednice.
4. Odbor za ljudska prava i slobode pohvaljuje aktivnosti koje je Uprava policije preduzela na zaštiti bezbjednosti pripadnika LGBT populacije, posebno tokom održavanja povorki ponosa, što je prepoznato i od relevantnih međunarodnih organizacija, o čemu svjedoči i podatak da je Uprava policije bila prva policijska organizacija koja je dobila nagradu „Prijatelj pravde – nagrada za 2011. godinu“, koju dodjeljuje Konferencija „Pravda na Balkanu – jednakost za seksualne manjine“.
5. Odbor za ljudska prava i slobode podstiče nadležne državne organe da u saradnji sa organizacijama koje se bave promocijom i zaštitom prava LGBT populacije blagovremeno preduzmu aktivnosti na pripremi naredne Povorke ponosa, najavljene za 18. oktobar 2015. godine.
6. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore dostaviće Zaključak Kolegijumu Predsjednika Skupštine Crne Gore, Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, Ministarstvu unutrašnjih poslova i Upravi policije.

12) Izvještaj o sprovođenju Strategije za poboljšanje položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2012-2016. u 2014. godini, s Akcionim planom za 2015. godinu

Na 56. sjednici, održanoj 28. jula 2015. godine Odbor je, povodom razmatranja Izvještaja o sprovođenju Strategije za poboljšanje položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2012-2016 u 2014. godini, sa Akcionim planom za 2015. godinu, jednoglasno (sa sedam glasova „za“) donio

ZAKLJUČAK

1. Na osnovu podataka sadržanih u Izvještaju o sprovođenju Strategije za poboljšanje položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2012-2016 u 2014. godini, s Akcionim planom za 2015. godinu i rasprave na sjednici Odbora za ljudska prava i slobode, Odbor zaključuje da su nadležni državni organi zaduženi za preduzimanje

- aktivnosti i mjera u oblastima: rješavanje pravnog statusa, obrazovanje, zapošljavanje i prava iz radnog odnosa, zdravlje i zdravstvena zaštita, socijalna i dječija zaštita, nasilje nad ženama i nasilje u porodici, kulturni i jezički identitet, informisanje, stanovanje i učešće u javnom i političkom životu u 2014. godini realizovali značajne aktivnosti u cilju doprinosa poboljšanju položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori.
2. Odbor za ljudska prava i slobode konstatiše da podsticanje obrazovanja i aktivnosti na sve većem uključivanju pripadnika romske i egipćanske populacije u obrazovni sistem, kao i mјere na smanjenju napuštanja škola imaju posebnu važnost u postizanju veće inkluzije Roma i Egipćana u crnogorskom društvu i ohrabruje nadležne državne organe da u saradnji sa civilnim sektorom i predstavnicima romske populacije nastave sa aktivnostima usmjerenim na postizanje većeg obuhvata romske i egipćanske djece na svim nivoima obrazovanja.
 3. Polazeći od činjenice da je u strukturi pripadnika romske i egipćanske populacije koja se nalazi na evidenciji Zavoda za zapošljavanje najveće lica bez zanimanja i stručne spreme (čak 94, 75%) Odbor ocjenjuje korisnim sprovođenje javnih kampanji koje imaju za cilj promociju važnosti obrazovanja i smanjenje broja ranih i prisilnih brakova koji su utemeljeni u romskoj kulturi i tradiciji, te podstiče nadležne organe da u kontinuitetu sprovode ove aktivnosti.
 4. Imajući u vidu da je regulisanje pravnog statusa osnov za ostvarivanje svih drugih prava, Odbor za ljudska prava i slobode poхvaljuje Ministarstvo unutrašnjih poslova koje je preduzelo značajne aktivnosti na regulisanju pravnog statusa pripadnika romske i egipćanske populacije u Crnoj Gori, o čemu svjedoče statistički podaci saopšteni na sjednici Odbora, shodno kojima:
 - od početka primjene Zakona o strancima do juna 2015. godine raseljena i interno-raseljena lica su podnijela ukupno 14.022 zahtjeva za dobijanje stalnog nastanjenja ili privremenog boravka, od čega je riješeno 11.523 zahtjeva, dok je za 2499 zahtjeva postupak u toku;
 - od 2009. do 2015. godine podnijeto je 4.673 zahtjeva raseljenih lica za odobravanje stalnog nastanjenja, a većina ovih zahtjeva je riješena;
 - 7906 interno raseljenih lica je podnijelo zahtjev za odobrenje stalnog nastanjenja, veliki broj ovih zahtjeva je riješen, a za oko 1000 postupak je u toku;
 - Raseljena lica su podnijela 300 zahtjeva za odobrenje privremenog boravka do tri godine, 223 zahtjeva je riješeno, dok je za 77 zahtjeva postupak u toku.
 5. Odbor za ljudska prava i slobode, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, praktiče realizaciju aktivnosti i mјera definisanih Akcionim planom za sprovođenje Strategije Roma i Egipćana u Crnoj Gori za 2015. godinu.
 6. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore dostaviće Zaključak Kolegijumu Predsjednika Skupštine Crne Gore i Ministarstvu za ljudska i manjinska prava.

13) Informacija o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period 01.01.-31.07. 2015. godine sa Predstavkom NVO Udruženje priređivača igara na sreću Crne Gore- UPIS, od 23. juna 2015. godine

Povodom razmatranja Informacije o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period 01.01-31.07.2015. godine sa Predstavkom NVO "Udruženje priređivača igara na sreću Crne Gore – UPIS" od 23. juna 2015. godine Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa šest glasova "za") donio sledeći

ZAKLJUČAK

1. Odbor za ljudska prava i slobode konstatiše da Informacija o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period 01.01-31.07.2015. godine sadrži statistički prikaz pritužbi koje su se odnosile na diskriminaciju, kao i određena zapažanja Zaštitnika, ali ne i ocjenu stanja i konkretne preporuke za poboljšanje stanja u oblasti zaštite od diskriminacije.

Polazeći od navedenog, Odbor poziva Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore da u posebnom dijelu Godišnjeg izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2015. godinu obavijesti Skupštinu i nadležni Odbor o uočenim pojavama diskriminacije na način propisan članom 47 stav 3 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

2. I pored napora i aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode na afirmaciji institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, upućenih kritika prilikom razmatranja Izvještaju o radu Zaštitnika za 2013. i 2014. godinu, ukazivanja na ocjene sadržane u Izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori za 2014. i 2015. godinu, Zaštitnik nije preuzeo dovoljne aktivnosti na poboljšanju efikasnosti i postupanja u konkretnim slučajevima diskriminacije, te imajući u vidu zabrinutost povodom kvalifikacija izrečenih

u poslednjem Izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori od novembra 2015. godine na račun Zaštitnika u ovoj oblasti, kao i nezadovoljstvo građana i građanki i/ili pravnih lica o nepostupanju Ombudsmana u konkretnim slučajevima diskriminacije, Odbor poziva Zaštitnika da uloži dodatne napore u cilju eliminisanja upućenih kritika i s tim u vezi preporučuje Zaštitniku doslednu i istrajniju implementaciju dva sistema Zakona u ovoj djelatnosti - Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore i Zakona o zabrani diskriminacije.

3. Polazeći od predstavki NVO „Udruženje priređivača igara na sreću-UPIS“ dostavljenih Odboru za ljudska prava i slobode od oktobra 2013. do decembra 2015. godine, kao i podnesaka i javnih negodovanja drugih NVO, u kojima je ukazano na probleme u postupanju tim povodom u instituciji Zaštitnika i u funkcionalisanju sistema zaštite od diskriminacije, Odbor izražava zabrinutost zbog neefikasne i nedjelotvorne primjene Zakona o zabrani diskriminacije i ukazuje na neophodnost uspostavljanja saradnje između svih aktera koji se bave implementacijom Zakona, u cilju uspostavljanja nesmetanog mehanizma sistema zabrane diskriminacije u Crnoj Gori, zasnovanog na jednakom tretmanu i pristupu za sve građane.

4. Skupštinu Crne Gore i Odbor ne interesuje nevladina organizacija, već da li je zakonodavstvo u oblasti zabrane diskriminacije dobro i da li ga nadležni organi dobro primjenjuju, a institucija Zaštitnika je mjerodavna da to saopšti. Istina je da u poslednje vrijeme, ne samo od NVO „UPIS“, već i drugih nevladinih organizacija postoje kritike na račun rada Ombudsmana, što se poklapa i sa ocjenama Evropske komisije datim u Izvještajima o Crnoj Gori za 2014. i 2015. godinu, u kojima su upućene određene kritike na račun rada te institucije, a razlog za to je vjerovatno što institucija nije imala zamjenika skoro godinu dana, a razlozi što nije imenovan odmah su vjerovatno unutrašnji odnosi u samoj instituciji Zaštitnika.

Suština je da se radi o nevladinoj organizaciji koja se direktno obratila Odboru i da nije jedina, a svaka koja se obratila Odboru prezentovana je. Da li su oni u pravu ili nijesu, treba da se rješava na nekoj drugoj instanci, prije svega u instituciji Ombudsmana, ali svaka predstavka koja se uputi Odboru makar se mora predstaviti poslanicima, zbog onog za šta se Odbor zalaže, a to je borba za poštovanje ljudskih prava i sloboda, sa posebnim akcentom na zabranu diskriminacije.

Odbor je ukazivao na određene probleme u radu Ombudsmana, iako ne zna kako su shvaćeni, ali sve što je Odbor u junu 2015. god. dao u svojim ocjenama i zaključcima povodom razmatranja Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore sadržano je i u Izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori iz novembra 2015. god.

Stoga se mora zajednički raditi na rješavanju svih ovih problema, a Crna Gora kao država koja odgovorno radi na ispunjavanju obaveza u procesu pristupanja Evropskoj uniji, posebno u poglavljima 23 i 24, mora raditi na jačanju ljudskih prava i sloboda, posebno u oblasti zabrane diskriminacije.

5. Odbor za ljudska prava i slobode izražava zabrinutost za kapacitete institucije Zaštitnika da se efikasno bavi pritužbama građana i pravnih lica, posebno ako se ima u vidu da se tokom 2015. Odboru obratilo šest nevladinih organizacija neposredno prije izbora Zaštitnika koje su izrazile svoje negodovanje, kao i NVO „UPIS“ koja u kontinuitetu ukazuje Odboru za ljudska prava i slobode i brojnim državnim i međunarodnim instanicama na neefikasnost institucije Zaštitnika u postupanju po njihovim pritužbama za diskriminaciju.

6. U vezi sa Dopisom od grupe nevladinih organizacija koje su izrazile negodovanje načinom izbora kandidata za Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore upućenom Odboru za ljudska prava i slobode, Odbor podsjeća da je Zakonom utvrđeno da Predsjednik Crne Gore mora da predloži samo jednog kandidata za Zaštitnika. Kako u vezi sa samom procedurom ima prostora za izmjenu Zakona, Odbor predlaže da se o tome razgovara u narednom periodu.

7. Odbor ukazuje na dugo trajanje postupka zapošljavanja novih službenika u instituciji Zaštitnika, što je uticalo na efikasnost u radu. Stoga Odbor izražava očekivanje da će zaposlenje četiri službenika u 2015. i najavljeno zaposlenje još četiri službenika u skladu sa Akcionim planom Vlade za poglavlje 23, riješiti dugogodišnji problem nedostatka kadra, a što je takođe bila kritika i u Izvještajima Evropske komisije.

8. Uvažajući značaj obuka za kadar u instituciji Zaštitnika, među kojima su šest obuka u okviru SOCCER programa koji se sprovodi uz pomoć Savjeta Evrope, shvatajući njihov značaj za poboljšanje rada institucije, Odbor preporučuje Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore inteziviranje aktivnosti na obukama, s obzirom da je i u Izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori za 2015. ukazano da „znanje kadra o međunarodnom i evropskom pravu i standardima u oblasti ljudskih prava kao i njihova sposobnost da vrše nadzor nad trošenjem sredstava, i dalje je nedovoljno.“

9. Odbor naglašava da je i dalje mali broj predmeta koje Zaštitnik pokreće po sopstvenoj inicijativi (u periodu od 2009. do 2014. njihov broj varira od 12 do 27) i poziva ga na proaktivnije djelovanje u skladu sa nadležnostima utvrđenim Zakonom.

10. Imajući u vidu da je pored nadležnosti utvrđenih Zakonom o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore i Zakonom o zabrani diskriminacije, izmjenama i dopunama Zakona o rodnoj ravnopravnosti i novim Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom institucija Zaštitnika dobila nove nadležnosti, Odbor preporučuje Zaštitniku da uloži dodatne napore kako bi svoje aktivnosti i nadležnosti doslednim sprovođenjem zakona učinio vidljivim i prepoznatljivim u javnosti.

11. I pored većeg broja sugestija Odbora za ljudska prava i slobode, koje su iskazane i u Zaključku Skupštine broj 00-72/15-5/5 EPA 779 XXV od 28. decembra 2015., donešenom povodom Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2014. godinu, još uvijek ne funkcioniše elektronska evidencija slučajeva diskriminacije koja je trebalo da bude uspostavljena nakon donošenja Zakona o zabrani diskriminacije 2010. godine. Odbor poziva nadležne organe da u što kraćem roku sprovedu sve neophodne aktivnosti na uspostavljanju ove evidencije radi dosledne implementacije Zakona.

12. Odbor za ljudska prava i slobode ukazuje na potrebu produbljivanja saradnje između svih nadležnih subjekata u oblasti zaštite od diskriminacije i ukazuje na potrebu zajedničkog djelovanja u cilju afirmacije, promocije i zaštite ljudskih prava i sloboda, sa posebnim akcentom na zaštitu od diskriminacije, izražavajući spremnost da i ubuduće učestvuje u ovom procesu, u skladu sa svojim nadležnostima. Odbor takođe ukazuje na potrebu daljeg jačanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore i Ministarstva za ljudska i manjinska prava, čemu bi trebalo da doprine najavljeni izmjena zakonodavnog okvira u oblasti zaštite od diskriminacije, što je ukazano i u Izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori za 2015. godinu.

13. Kako je u Informaciji o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period 01.01-31.07.2015. godine navedeno da je jedna od dominantnih pojava zapaženih tokom izvještajnog perioda nepoznavanje ili nedovoljno poznavanje sistema zaštite od diskriminacije, Odbor poziva Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore da promocijom zakonodavnog okvira kojim je regulisana oblast antidiskriminacije, u saradnji sa nadležnim subjektima, uloži dodatne napore u cilju približavanja ove značajne oblasti u javnosti.

14. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore dostaviće Zaključak Kolegijumu predsjednika Skupštine Crne Gore, Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, Savjetu za zaštitu od diskriminacije, na dalji postupak, NVO-i „Udruženje priređivača igara na sreću-UPIS“, kao i Delegaciji Evropske unije u CG, šefu Delegacije, izvanrednom i opunomoćenom ambasadoru Mitji Drobniču, na upoznavanje.

14) Informacija o zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u državnim organima, organima državne uprave, organima lokalnih uprava, sudovima i Državnom tužilaštvu, koju je dostavilo Ministarstvo za ljudska i manjinska prava

Povodom razmatranja Informacije o zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u državnim organima, organima državne uprave, organima lokalnih uprava, sudovima i Državnom tužilaštvu Odbor za ljudska prava i slobode je većinom glasova (četiri „za“ i dva „uzdržana“) donio sledeći

Z A K L J U Č A K

1. Odbor za ljudska prava i slobode je podržao Predlog mjera sadržanih u Informaciji o zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u državnim organima, organima državne uprave, organima lokalnih uprava, sudovima i Državnom tužilaštvu, koje je neophodno da preduzmu nadležni organi kako bi se obezbijedilo djelotvorno učeće i zastupljenost pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u političkom i javnom životu Crne Gore, kao i dosljedno sprovele Ustavne i zakonske garancije o srazmernoj zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u državnim organima i organima državne uprave, a kojima je utvrđeno da je potrebno:

- Obezbiti dosledno sprovođenje člana 45 Zakona o državnim službenicima i namještenicima (“Starješina državnog organa, prilikom donošenja odluke o izboru, mora voditi računa o ostvarivanju prava na srazmernu zastupljenost pripadnika manjinskih naroda ili drugih manjinskih nacionalnih zajednica”);
- S obzirom na buduće aktivnosti u dijelu reforme javne uprave, obavezati starještine organa da, prilikom izrade planova potrebnog broja zaposlenih, pored stručnosti i referentnosti, moraju voditi računa o Ustavnim i zakonskim garancijama o srazmernoj zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u javnim službama, organima državne vlasti i lokalne samouprave;

- Sprovesti dugoročne aktivnosti u cilju školovanja i ospozivavanja određenog broja kadrova iz redova pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, uz finansijsku podršku države.

2. Odbor za ljudska prava i slobode konstatiše da je ostvaren određeni napredak u pogledu zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u državnim organima i organima državne uprave, ali da je riječ o dugoročnom procesu, pa je i dalje potrebno preduzimati aktivnosti kako bi se postigla njihova srazmerna zastupljenost.

3. Imajući u vidu važnost sprovođenja Ustavne i zakonske garancije o srazmernoj zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u državnim organima i organima državne uprave, Odbor za ljudska prava i slobode će i ubuduće nastaviti da prati poštovanje ljudskih i manjinskih prava u Crnoj Gori, a u okviru toga i zastupljenost manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u državnim organima, organima državne uprave, organima lokalnih uprava, sudovima i Državnom tužilaštvu.

4. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore dostaviće Zaključak Kolegijumu predsjednika Skupštine Crne Gore i Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, na dalji postupak.

15) Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori 2013-2017. godina, za 2015. i 2016. godinu

Povodom razmatranja Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori 2013-2017. godina, za 2015. i 2016. godinu Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa šest glasova "za") donio sledeći

ZAKLJUČAK

1. Odbor za ljudska prava i slobode konstatiše da Ministarstvo rada i socijalnog staranja, u saradnji sa drugim državnim organima i jedinicama lokalne samouprave, u kontinuitetu preduzima brojne aktivnosti na reformi sistema socijalne i dječje zaštite, u skladu sa Strategijom razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori 2013-2017. godina i pratećim dvogodišnjim akcionim planovima, što se može utvrditi praćenjem stanja koje je Odbor realizovao u okviru svoje kontrolne funkcije, razmatranjem, u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine, Informacije o realizaciji Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori u decembru 2013. i Akcionog plana za realizaciju Strategije socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori za 2015. i 2016. godinu na 60. sjednici, 18. februara 2016.

2. Donošenjem određenih pravilnika u skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti, mapiranjem i analizom usluga socijalne zaštite u svim crnogorskim opštinama, kreiranjem baza lokalnih usluga socijalne zaštite, usvajanjem lokalnih planova socijalne inkluzije u 16 opština, podrškom za 23 usluge socijalne zaštite u Crnoj Gori, uspostavljenjem Direkcije za razvoj usluga koja će se baviti pitanjima finansiranja usluga na lokalnom i državnom nivou, tokom 2015. godine stvoreni su preduslovi za dalje poboljšanje sistema socijalne i dječje zaštite i unapređenje zaštite ugroženih kategorija stanovništva.

3. Odbor za ljudska prava i slobode ocjenjuje značajnim izvršenu reviziju Plana transformacije Dječjeg doma „Mladost“ u Bijeloj i brisanje usluge prihvatilišta za djecu uzrasta od 0 do 3 godine, što je u skladu sa međunarodnim standardima i preporukama da se djeca ovog uzrasta izmjeste iz ustanova i da im se obezbijedi alternativni smještaj, u kom pravcu se preduzimaju aktivnosti i u Crnoj Gori, o čemu svjedoče i podaci da je 2014. godine za oko 38% smanjen broj djece smještene u Dječjem domu „Mladost“ u odnosu na 2010.

Odbor preporučuje Ministarstvu rada i socijalnog staranja da u saradnji sa drugim državnim organima, nevladinim organizacijama, medijima, a uz podršku međunarodnih organizacija, prvenstveno UNICEF-a, nastavi realizaciju aktivnosti u okviru Kampanje „Svako dijete treba porodicu“ kako bi se povećao broj djece bez roditeljskog staranja smještene u hraniteljskim porodicama.

4. Cijeneći da lica sa invaliditetom predstavljaju jednu od najranjivijih kategorija društva, a polazeći od činjenice da značajan broj javnih objekata još uvek nije prilagođen za pristup licima sa invaliditetom, iako je Vlada Crne Gore Budžetom za 2014. godinu opredijelila sredstva u iznosu od 400.000 eura, Odbor za ljudska prava i slobode poziva nadležne državne organe da preduzmu sve neophodne mjeru i u najkraćem mogućem roku realizuju aktivnosti utvrđene Akcionim planom za prilagođavanje 13 prioritetskih objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom.

5. Odbor za ljudska prava i slobode naročito ističe i naglašava potrebu realizacije svih aktivnosti i mjera koje su utvrđene Akcionim planom za realizaciju Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori za 2013. i 2014. godinu i zahtijeva od nadležnih organa da posebnu pažnju posvete analizi mjera na koje je na samoj sjednici ukazala predstavnica Udruženja roditelja djece i omladine sa smetnjama u razvoju „Naša inicijativa“, a koje se odnose na:

- preispitivanje i unapredavanje visine materijalnih davanja;
- pojednostavljanje procedura za ostvarivanje prava iz socijalne i dječje zaštite i
- uspostavljanje usluga socijalne i dječje zaštite u lokalnim zajednicama (na primjer dnevni centri).

Stoga, Odbor za ljudska prava i slobode podstiče nadležne institucije da ulože dodatne napore na realizaciji ovih aktivnosti i mjera.

6. Odbor za ljudska prava i slobode ukazuje da je dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti koje se odnose na ostvarivanje prava na naknadu majkama sa troje ili više djece koje ispunjavaju propisane uslove, narušen smisao socijalne zaštite i Strategija razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori za period 2013-2017. godina, zasnovana na principima: jednakih mogućnosti za sve građane, razvijanju mehanizama zabrane socijalnog isključivanja i diskriminacije, jer je na osnovu člana 6 Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti svako dužan da radom, prihodima i imovinom stvori uslove za zadovoljavanje životnih potreba i sprječavanje socijalne isključenosti. Na račun odricanja majki od prava na penziju radi primanja naknade u Fondu penzijskog i invalidskog osiguranja uštedjeće oko 5 miliona eura, jer se preko 3.000 žena odreklo prava na penziju, što će biti preusmjereni Ministarstvu za ovu namjenu, a majkama koje su ostvarivale pravo na materijalno obezbjeđenje, a koje će ubuduće primati naknade ukidanjem prava na materijalno obezbjeđenje, ta sredstva usmjeriće se na isplatu naknada majkama. Pretpostavka je da će, nakon ovih preusmjerenja, preko Budzetom utvrđenog iznosa, za isplatu faliti 25-26 miliona eura.

U saznanju da je instituciji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore dostavljen veliki broj pritužbi koje se tiču diskriminacije po osnovu materinstva i po osnovu pola, zbog čega su zatražili pojašnjenje od međunarodnih eksperata u vezi sa pomenutom odredbom Zakona, kao i zbog problema nastalih u primjeni Zakona prouzrokovanih nepostojanjem prethodne procjene fiskalnog uticaja zbog čega će se raditi rebalans Budžeta zbog nedostajućih oko 26 miliona eura za ovu namjenu, Odbor je mišljenja da je potrebno preispitati postojeće zakonsko rješenje.

7. Imajući u vidu izlaganje predstavnice Kancelarije UNICEF-a u Crnoj Gori koja je saopštila da je povodom Zakona o dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti, donešenog 31. jula 2015. godine kojim je propisano da i odrasla lica sa invaliditetom mogu boraviti u dnevnim centrima za djecu sa smetnjama u razvoju, UNICEF uputio Mišljenje Ministarstvu rada i socijalnog staranja kojim su ukazali da takva zakonska odredba predstavlja presedan zbog kojeg se mora reagovati, jer saglasno međunarodnim standardima i mišljenju eksperata koje je UNICEF konsultovao, u istom prostoru na dnevnoj osnovi ne mogu da borave djeca do 18 godina i lica iznad 18 godina, Odbor za ljudska prava i slobode je, uz svo uvažavanje prava i potreba odraslih lica sa invaliditetom, mišljenja da treba pristupiti izmjenama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti u ovom dijelu.

8. Odbor za ljudska prava i slobode je zaključio da članovi Odbora posjete Malu grupnu kuću u Bijelom Polju, ustanovu namijenjenu djeci sa smetnjama u razvoju bez roditeljskog staranja ili čijim je roditeljima oduzeto to pravo, koja je počela sa radom u novembru 2015. godine kao jedan od novih servisa socijalnih usluga. Planirano je da se posjeta, čiji je cilj upoznavanje članova Odbora sa načinom na koji funkcioniše ova socijalna usluga u Crnoj Gori, realizuje u prvoj polovini 2016. godine.

9. Imajući u vidu važnost uspostavljanja mehanizama koji garantuju adekvatan nivo socijalne i dječje zaštite, Odbor za ljudska prava i slobode će i ubuduće nastaviti da prati realizaciju Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite i akcionih planova za njeno sprovodenje, kao i realizaciju ovog Zaključka Odbora.

10. Odbor za ljudska prava i slobode dostaviće Zaključak Kolegijumu predsjednika Skupštine Crne Gore, Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore i Ministarstvu rada i socijalnog staranja, na dalji postupak.

16) Drugi i Treći periodični izvještaj Crne Gore o primjeni Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima djeteta za period od 2010. do 2015. god.

Povodom razmatranja Drugog i Trećeg periodičnog izvještaja Crne Gore o primjeni Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima djeteta za period od 2010. do 2015. godine Odbor za ljudska prava i slobode je na 62. sjednici Odbora za ljudska prava i slobode od 21.marta 2016.god. jednoglasno (sa šest glasova "za") donio sledeći

ZAKLJUČAK

1. Odbor za ljudska prava i slobode cijeni da je Drugi i Treći periodični izvještaj Crne Gore o primjeni Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima djeteta za period od 2010. do 2015. godine, a koji je Crna Gora saglasno obavezama preuzetim pristupanjem Konvenciji UN o pravima djeteta i shodno članu 44 Konvencije podnijela Komitetu UN za prava djeteta, objektivan i realan, sa veoma preglednim i sadržajnim prikazom svih aktivnosti koje su nadležni organi Crne Gore preduzeli u cilju implementacije 40 Preporuka Komiteta UN za prava djeteta upućenih Crnoj Gori prilikom razmatranja Inicijalnog izvještaja u oktobru 2010. godine.

2. Odbor za ljudska prava i slobode izražava zadovoljstvo što su nadležni organi Crne Gore pokazali odgovornost u implementaciji Preporuka Komiteta UN za prava djeteta, o čemu svjedoče podaci o brojnim mjerama, aktivnostima i naporima koje nadležni državni organi, u saradnji sa civilnim sektorom i međunarodnim organizacijama, koordinirano i kontinuirano realizuju kako bi se obezbijedila cjelovitost i koherentnost politike prema djeci, čiji je cilj unapređenje prava djeteta i njihovog položaja u društvu.

3. Na osnovu podataka sadržanih u Izvještaju i pregleda aktivnosti na realizaciji Preporuka iz sledećih oblasti: Opšte mjere sproveđenja, Definicija djeteta, Opšta načela, Građanska prava i slobode, Porodično okruženje i alternativno zbrinjavanje, Osnovno zdravlje i dobrobit, Obrazovanje, slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti i Specijalne mjere zaštite, kao i aktivnosti na poboljšanju pravnog sistema Crne Gore u oblasti zaštite prava djeteta, Odbor zaključuje da je u izvještajnom periodu Crna Gora ostvarila značajan napredak u pogledu integrisanja politika vezanih za djecu i prava djece u različitim segmentima.

Takođe, usvajanjem niza zakona i strateških dokumenata, među kojima su: Zakon o zaštiti od nasilja u porodici (2010), Zakon o zabrani diskriminacije (2010), Zakon o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku (2012), Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti (2013), Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika (2013), Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom (2015), Strategija razvoja hraniteljstva (2012-2016), Strategija razvoja sistema socijalne i dječje zaštite (2013-2017), Nacionalni plan akcije za djecu (2013-2017), Strategija zaštite od nasilja u porodici (2016-2020), unaprijeđen je zakonodavni okvir zaštite prava djece u okviru kojeg su implementirani međunarodni standardi.

4. Takođe, polazeći od podataka sadržanih u Drugom i Trećem periodičnom izvještaju, Odbor konstatuje da su preduzete brojne aktivnosti na informisanju i podizanju svijesti o pravima djeteta i poštovanju njihovih stavova, kroz učenje o njihovim pravima u okviru predmeta Poznavanje društva i Građansko obrazovanje, a u školama su formirani dječji parlamenti.

Skupština Crne Gore od 2012. godine organizuje program građanskog obrazovanja Demokratske radionice "Barbara Pramer" koji ima za cilj da doprinese jačanju veza između parlementa i mladih, posebno osnovnoškolske populacije i posvećen je afirmaciji prava djece na participaciju.

Vlada Crne Gore, u saradnji sa međunarodnim partnerima, je uspješno sprovedla kampanje "Govorimo o mogućnostima", "Svako dijete treba porodicu", „Jedno od petoro“ i "Svi u vrtić", kojima se i Odbor za ljudska prava i slobode pridružio i pružio podršku.

Takođe, institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda je u okviru projekata „Obrati se Zaštitniku“ i „Djeco, pišite Ombudsmanu“ dala svoj doprinos u informisanju i podizanju svijesti o pravima djeteta.

5. Odbor pohvaljuje kontinuirane obuke svih profesionalaca koji rade sa djecom (državnih službenika i namještenika, tužilaca za maloljetnike, sudija za maloljetnike, advokata, policijaca, stručnih saradnika iz oblasti socijalne i dječje zaštite, prosvjetnih i zdravstvenih radnika) i podstiče organe nadležne za sproveđenje obuka da intenziviraju aktivnosti jer je znanje o postupanju prema djeci potrebno stalno unapređivati u cilju uvažanja najboljeg interesa djeteta, poštovanja njihovih stavova i unapređenja njihovog položaja.

6. Imajući u vidu Preporuku Komiteta UN za prava djeteta da se obezbijedi da se princip najboljeg interesa djeteta, u smislu člana 3 Konvencije, na odgovarajući način integriše u sve zakonske odredbe i sprovodi u praksi u sudskim i upravnim odlukama i u programima, projektima i službama koje imaju uticaj na djecu, Odbor za ljudska prava i slobode posebno cijeni aktivnosti koje su nadležni organi preduzeli na realizaciji ove preporuke.

Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti propisano je da se socijalna i dječja zaštita zasniva na principu uvažavanja najboljeg interesa korisnika u ostvarivanju prava iz dječje zaštite.

Takođe, Zakonom o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku utvrđeno je da se postupanje prema maloljetnim učiniocima krivičnih djela zasniva na: poštovanju ljudskih prava i osnovnih sloboda, uvažavanju najboljeg interesa maloljetnika, zabrani diskriminacije po bilo kom osnovu, razumljivosti jezika, upotrebi tehnologije prilagođene uzrastu i stepenu razvijenosti maloljetnog lica, poštovanju prava na privatnost maloljetnog lica u svim fazama postupka, uvažavanju prava maloljetnika da slobodno izraze svoje mišljenje, što većem izbjegavanju ograničenja lične slobode maloljetnika, podsticanju primjene alternativnih mjera i načina postupanja prema maloljetnicima, davanju prednosti krivičnim sankcijama koje se ne izvršavaju u institucionalnim uslovima i davanju posebnog značaja obuci i specijalizaciji kroz multidisciplinarni pristup i institucionalnu saradnju.

7. Odbor za ljudska prava i slobode zaključuje da su donošenjem Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti i određenog broja pravilnika u skladu sa ovim Zakonom, mapiranjem i analizom usluga socijalne zaštite u svim crnogorskim opštinama, kreiranjem baza lokalnih usluga socijalne zaštite, uspostavljenjem Direkcije za razvoj usluga koja će se baviti pitanjima finansiranja usluga na lokalnom i državnom nivou stvoreni preduslovi za dalje poboljšanje sistema socijalne i dječje zaštite i unapređenje zaštite ugroženih kategorija stanovništva.

8. Polazeći od Preporuke Komiteta da se izvrši pregled politika kako bi se prevenirao smještaj djece u institucije i smanjio njihov broj djece u ustanovama i da se nastavi sa davanjem prednosti smještaju u porodičnom okruženju nasuprot institucionalnom smještaju, Odbor podržava aktivnosti nadležnih državnih organa na realizaciji Preporuke. Naime, Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti definisana je obaveza svih koji rade na poslovima dječje zaštite da ulože maksimalne napore da pomognu ostanak djeteta u porodici kroz pružanje podrške porodici, a ako to nije moguće ili nije u najboljem interesu djeteta, kroz pružanje porodičnog smještaja- hraniteljstva. Novim Zakonom je propisano da se djetetu mlađem od tri godine ne obezbjeđuje smještaj u ustanovi, te da se smještaj u ustanovi obezbjeđuje isključivo kada su iscrpljene sve druge mogućnosti, te da se preispituje najmanje jednom u šest mjeseci.

Odbor pozdravlja aktivnosti Vlade Crne Gore koja je, u saradnji sa UNICEF-om, u okviru Kampanje „Svako dijete treba porodicu“ podizanjem svijesti javnosti u vezi sa negativnim uticajem institucionalizacije na razvoj djeteta doprinijela poboljšanju stanja, a rezultati su vidljivi, jer je broj djece smještene u hraniteljskim porodicama, naročito broj djece smještene u nesrodičkim hraniteljskim porodicama krajem 2014. godine u odnosu na period prije Kampanje bio povećan za 200%, odnosno 3,2 puta.

9. Odbor konstatiše da je u izveštajnom periodu, u okviru reforme sistema socijalne i dječje zaštite, poboljšan položaj djece sa smetnjama u razvoju otvaranjem dnevnih centara u deset opština u Crnoj Gori. Takođe i Male grupne kuće u Bijelom Polju namijenjene djeci sa smetnjama u razvoju bez roditeljskog staranja ili čijim je roditeljima oduzeto to pravo. Poboljšano je i njihovo uključivanje u vaspitno-obrazovni proces i obezbjeđivanje kvalitetnije stomatološke zaštite.

10. Odbor za ljudska prava i slobode pozdravlja inicijative Kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima za izmjenu zakonodavstva u skladu sa Preporukama Komiteta UN za prava djeteta koje su rezultirale izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika Crne Gore 2013. godine u dijelu uvođenja odredbe o sklapanju nedozvoljenog braka kao oblika izvršenja krivičnog djela trgovine ljudima i izmjenom člana 445 koji se odnosi na trgovinu maloljetnim licima radi usvojenja i pomjeranje starosne granice na 18 godina čime se pruža šira krivičnopravna zaštita od trgovine maloljetnim licima.

11. Za pohvalu su aktivnosti Centra za prava djeteta koji će, pored učešća u izradi Drugog i Trećeg periodičnog izveštaja Crne Gore o primjeni Konvencije o pravima djeteta koji je podnijela Vlada Crne Gore i izrade svog izveštaja, koordinirati izradom izveštaja koji će sastaviti djeca s obzirom da je veoma važnim ocijenjeno prepoznavanje stavova i mišljenja djece i njihova participacija u pripremi i realizaciji javnih politika koje se tiču njihovog društvenog položaja.

12. Uz pozitivne ocjene za ostvareni napredak u oblasti prava djeteta koji je prepoznat od svih učesnika na sjednici Odbora, predloženo je da se u narednom periodu više napora uloži u implementaciju usvojenog zakonodavstva kako bi se standardi definisani Konvencijom UN o pravima djeteta u potpunosti dostigli.

Prostora za dalje djelovanje ima u odnosu prema djeci sa smetnjama u razvoju, zbog čega Odbor ovoj osjetljivoj grupi posvećuje posebnu pažnju, zato što poboljšanje njihovog položaja treba da bude prioritet ne samo Odbora i Skupštine Crne Gore, nego i cijelog društva.

Stoga, Odbor podstiče nadležne institucije da, u skladu sa mogućnostima i raspoloživim finansijskim sredstvima, ulože dodatne napore na realizaciji aktivnosti u uspostavljanju usluga socijalne i dječje zaštite na lokalnom nivou, prvenstveno dnevnih centara za djecu sa smetnjama u razvoju, kao i na poboljšanju zdravstvene zaštite za ova lica.

13. Imajući u vidu da je čl. 3, 16, 17 i 19 Konvencije UN o pravima djeteta propisana zaštita najboljeg interesa djeteta – zaštita prava na privatnost, uloga medija, zaštita od svih oblika fizičkog ili mentalnog nasilja, povrede ili zlostavljanja, zloupotrebe ili eksploracije, Odbor za ljudska prava i slobode ukazuje da se ova prava moraju u potpunosti poštovati, ističući veoma važnu ulogu medija koji, poštovanjem navedenih principa, kroz etičko izvještavanje o djeci, posebno djeci smještenim u institucijama, kao i djeci čije se porodice nalaze u teškom materijalnom stanju, treba da pruže doprinos u ostvarivanju njihovih prava.

14. Prema infomacijama sa sjednice Odbora Drugi i Treći periodični izvještaj Crne Gore o primjeni Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima djeteta za period od 2010. do 2015. godine, će prema rasporedu zasjedanja Komiteta UN za prava djeteta, biti razmatran krajem 2017. godine, tako da će se moći dopuniti onim što je u međuvremenu realizovano. Odbor za ljudska prava i slobode preporučuje Ministarstvu rada i socijalnog staranja da u saradnji sa nadležnim subjektima koji su učestvovali u pripremi Izvještaja prikupi podatke o svim u međuvremenu realizovanim kroz dopunu Izvještaja i o tome obavijesti Komitet UN za prava djeteta.

15. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore dostaviće Zaključak Kolegijumu Predsjednika Skupštine Crne Gore, Ministarstvu rada i socijalnog staranja i Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, na dalji postupak i Centru za prava djeteta i Predstavništvu UNICEF-a u Crnoj Gori, na upoznavanje.

ZAKLJUČAK

Odbor će u narednom periodu, shodno Akcionom planu Skupštine za jačanje zakonodavne i kontrolne uloge (radna tijela će redovno razmatrati realizaciju zaključaka koje je prethodno usvojila Skupština, kao i sprovođenje ocjena i stavova donijetih od strane radnih tijela) i Planu aktivnosti Odbora u 2016. godini ispratiti realizaciju zaključaka Skupštine i Odbora, od strane nadležnih subjekata.

INFORMACIJA O AKTIVNOSTIMA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE U PET OBLASTI U KOJIMA JE OSTVAREN ZNAČAJAN NAPREDAK U PRETHODNIH ČETIRI GODINE

Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore je **prethodnih pet godina usvajao Plan aktivnosti**, pripreman na osnovu Izvještaja Evropske komisije o napretku Crne Gore, Rezolucije Evropskog parlamenta o Crnoj Gori, Programa rada Vlade Crne Gore i aktivnosti Skupštine, dok su Plan aktivnosti za 2014. i 2015. godinu, pored ovih dokumenata, sačinjeni i na osnovu Rezolucija Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope "Poštovanje dužnosti i obaveza od strane Crne Gore" 1890 (2012) i 2030 (2015).

Brojnim aktivnostima realizovanim u skladu sa nadležnošću propisanom članom 44 Poslovnika Skupštine Crne Gore, **Odbor** na planu zakonodavne, kontrolne i nadzorne uloge Skupštine u kontinuitetu doprinosi ostvarivanju, zaštiti i unapređivanju sloboda i prava čovjeka i građanina.

1. Značajan napredak je ostvaren u oblasti **prava djeteta**, čemu je svakako doprinio i Odbor svojim aktivnostima, jer je akcenat u Planovima aktivnosti poslednje tri godine, između ostalog, bio na pravima djeteta, odnosno na poljima djelovanja koja je Savjet Evrope utvrdio u Strategiji o pravima djeteta 2012-2015 i na praćenju aktivnosti preduzetih na realizaciji Preporuka Komiteta UN za prava djeteta upućenih Crnoj Gori 2010. godine.

Aktivnosti u oblasti prava djeteta Odbor je zaokružio na 62. sjednici, 21. marta 2016. godine kada je razmotrio **Drugi i Treći periodični izvještaj Crne Gore o primjeni Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima djeteta za period od 2010. do 2015. godine**. Ocijenjeno je da Izvještaj detaljno prikazuje mјere i aktivnosti koje je Crna Gora preduzela radi unapređenja prava djeteta i da je odgovorno pristupila implementaciji preporuka Komiteta UN za prava djeteta, jer je uložila napore kako bi obezbijedila cjelovitost i koherentnost politike prema djeci, uz sprovođenje akcija i mјera u različitim oblastima javnog života i svim sektorima koji se bave djecom. S obzirom da su u izvještajnom periodu preduzimane aktivnosti na poboljšanju uslova za život, razvoj i socijalno uključivanje djece, s akcentom na osjetljive grupe kako bi se svakom obezbijedila dostupnost različitih resursa i ravnopravnost u njihovom korišćenju, zaključeno je da je Crna Gora ostvarila napredak u pogledu integriranja politika

vezanih za djecu i prava djece u različitim segmentima, kao i da je unaprijeđen zakonodavni okvir zaštite prava djece u okviru kojeg su implementirani međunarodni standardi.

Na ovaj način Odbor je ispratio realizaciju Preporuka Komiteta UN za prava djeteta sa kojima su se članovi upoznali na sjednici u decembru 2011. godine na kojoj su, u skladu sa članom 12 Konvencije UN za prava djeteta, učestvovala i djeca iz Dječijeg doma „Mladost“ u Bijeloj i Centra za obrazovanje i osposobljavanje „1. jun“. Tom prilikom **Odbor je kao ključne i prioritetne Preporuke Komiteta UN za prava djeteta izdvojio:**

- uspostavljanje sistema maloljetničkog pravosuđa (donošenje zakona, njegova implementacija, formiranje službi za rad sa maloljetnicima koji su u sukobu sa zakonom);
- reforma socijalne i dječje zaštite (usaglašavanje Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti sa UN Konvencijom o pravima djeteta, razvijanje socijalnih servisa posebno za djecu sa smetnjama u razvoju, razvijanje porodičnih savjetovališta i unapređenje porodično- pravne zaštite);
- pitanje diskriminacije i inkluzije romske djece (obrazovna i socijalna inkluzija);
- dostupnost zdravstvene zaštite za svu djecu, a posebno za djecu sa smetnjama i nepostojanje ambulanti i savjetovališta za zdravlje adolescenata i
- zabranu fizičkog kažnjavanja u ustanovama i u porodici i izrade strategija za borbu protiv nasilja, zlostavljanja, zanemarivanja i eksploatacije djece.

U cilju podrške Kampanji „**Svako dijete treba porodicu**“ Odbor je u saradnji sa Predstavništvom UNICEF-a u Crnoj Gori organizovao Javnu tribinu na temu „Prava djeteta-hraniteljstvo“, 2. marta 2015. godine u Herceg Novom. Neposredno prije održavanja javne tribine, članovi Odbora su posjetili Dječiji dom „Mladost“ u Bijeloj radi upoznavanja sa aktivnostima koje se preduzimaju na planu zaštite djece bez roditeljskog staranja i onima koje su preduzete od prethodne posjete Odbora u maju 2012. godine. Takođe, u septembru 2015. godine Predsjednik Odbora je učestvovao na **Dogadjaju** organizovanom u Crnogorskom narodnom pozorištu **povodom nastavka Kampanje „Svako dijete treba porodicu“**.

Veoma važan je i **Drugi Regionalni sastanak parlamentarnih radnih tijela nadležnih za ljudska prava i prava djeteta sa ombudsmanima za djecu zemalja regionala** na temu: „Prava djeteta- unapređenje položaja djeteta u cilju zaštite od svih vidova eksploatacije“, koji je Odbor organizovao u saradnji sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda CG i Delegacijom Skupštine CG u Parlamentarnoj skupštini Savjeta Evrope, 21. i 22. januara 2014. godine u Regionalnoj školi za javnu upravu u Danilovgradu. Cilj sastanka koji je organizovan kao doprinos učešću Crne Gore u **Kampanji Savjeta Evrope za smanjenje seksualnog nasilja nad djecom „Jedno od petoro“** bio je razmjena mišljenja i dobrih praksi u zaštiti prava djeteta, kako bi se utvrdili ciljevi i pravci dalje međuparlamentarne saradnje i nacionalnih institucija za zaštitu ljudskih prava i prava djeteta.

U kontinuitetu, svake godine se organizuje **sastanak Odbora za ljudska prava i slobode sa predstvincima NVO Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“**, radi sagledavanja problema sa kojima se susreću djeca sa teškoćama u razvoju i njihovi roditelji, prvenstveno u oblastima socijalne i zdravstvene zaštite i vaspitanju i obrazovanju. (**Do sada organizovano sedam sastanaka**)

Pored navedenog, Odbor je u domenu svoje nadležnosti, kroz nadzornu i kontrolnu ulogu, pratilo realizaciju brojnih strategija i akcionih planova koje je Vlada Crne Gore donijela u funkciji ostvarivanja i zaštite prava djeteta.

Razmatranjem **Akcionog plana za sprovodenje Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori 2013-2017. godina, za 2015. i 2016. godinu** na 60. sjednici, 18. februara 2016. godine Odbor se upoznao sa aktivnostima koje Ministarstvo rada i socijalnog staranja, u saradnji sa drugim državnim organima i jedinicama lokalne samouprave, u kontinuitetu preduzima na reformi sistema socijalne i dječje zaštite. Ocijenjeno je da su donošenjem određenih pravilnika u skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti, mapiranjem i analizom usluga socijalne zaštite u svim crnogorskim opštinama, kreiranjem baza lokalnih usluga socijalne zaštite, usvajanjem lokalnih planova socijalne inkluzije u 16 opština, podrškom za 23 usluge socijalne zaštite u Crnoj Gori, uspostavljenjem Direkcije za razvoj usluga koja će se baviti pitanjima finansiranja usluga na lokalnom i državnom nivou, tokom 2015. godine stvoreni preduslovi za dalje poboljšanje sistema socijalne i dječje zaštite i unapređenje zaštite ugroženih kategorija stanovništva.

U Zaključcima usvojenim povodom razmatranja ovog Akcionog plana i dostavljenim Kolegijumu Predsjednika Skupštine, Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore i Ministarstvu rada i socijalnog staranja Odbor je ukazao da je dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti koje se odnose na ostvarivanje prava na naknadu majkama sa troje ili više djece koje ispunjavaju propisane uslove, narušen smisao socijalne zaštite i Strategija razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori za period 2013-2017. godina, zasnovana na principima: jednakih mogućnosti za sve građane, razvijanju mehanizama zabrane socijalnog isključivanja i diskriminacije, jer je

na osnovu člana 6 Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti svako dužan da radom, prihodima i imovinom stvori uslove za zadovoljavanje životnih potreba i sprječavanje socijalne isključenosti. U saznanju da je instituciji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore dostavljen veliki broj pritužbi koje se tiču diskriminacije po osnovu materinstva i po osnovu pola, zbog čega su zatražili pojašnjenje od međunarodnih eksperata u vezi sa pomenutom odredbom Zakona, kao i zbog problema nastalih u primjeni Zakona prouzrokovanih nepostojanjem prethodne procjene fiskalnog uticaja zbog čega će se raditi rebalans Budžeta zbog nedostajućih oko 26 miliona eura za ovu namjenu, Odbor je mišljenja da je potrebno preispitati postojeće zakonsko rješenje.

Takođe, imajući u vidu izlaganje predstavnice Kancelarije UNICEF-a u Crnoj Gori koja je saopštila da je povodom Zakona o dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti, donešenog 31. jula 2015. godine kojim je propisano da i odrasla lica sa invaliditetom mogu boraviti u dnevnim centrima za djecu sa smetnjama u razvoju, UNICEF uputio Mišljenje Ministarstvu rada i socijalnog staranja kojim su ukazali da takva zakonska odredba predstavlja presedan zbog kojeg se mora reagovati, jer saglasno međunarodnim standardima i mišljenju eksperata koje je UNICEF konsultovao, u istom prostoru na dnevnoj osnovi ne mogu da borave djeca do 18 godina i lica iznad 18 godina, Odbor za ljudska prava i slobode je mišljenja da, uz svo uvažavanje prava i potreba odraslih lica sa invaliditetom, treba pristupiti izmjenama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti u ovom dijelu.

Odbor za ljudska prava i slobode je pozdravio otvaranje u novembru 2015. godine Male grupne kuće u Bijelom Polju, namijenjene djeci sa smetnjama u razvoju bez roditeljskog staranja ili čijim roditeljima je oduzeto to pravo i zaključio da u prvoj polovini 2016. godine posjeti ovu Ustanovu, radi upoznavanja sa načinom na koji funkcioniše ova socijalna usluga u Crnoj Gori.

Prethodno, Odbor je povodom Međunarodnog dana ljudskih prava 10. decembra 2013. godine organizovao **tematsku sjednicu posvećenu pravima djeteta, a u novembru 2013. godine u susret Međunarodnom danu prava djeteta**, Odbor je razmatranjem Izvještaja o rezultatima sprovedenih istraživanja o zaštiti djece od eksploatacije, **zaokružio brojne aktivnosti na temu zaštite prava djeteta kojima se bavio od 2011-2013. godine u okviru Regionalnog projekta "Prevencija eksploatacije djece u Jugoistočnoj Evropi"**, koji je Save the Children realizovao u saradnji sa članicama CRONSEE mreže, ombudsmanima regionala, a u kojem je Odbor participirao razmatranjem Izvještaja o dječjem prosjačenju u Crnoj Gori, Izvještaja o seksualnom iskorističavanju djece u Crnoj Gori i Izvještaja o zloupotrebi djece putem interneta.

Pored ovih, u sklopu kontinuiranih aktivnosti posvećenih pravima djece, Odbor je u periodu od 2011. do 2015. godine razmotrio Poseban izvještaj o stanju ljudskih prava mentalno oboljelih lica smještenih u ustanovama i Izvještaj „Postupanje policije sa djecom“, koje je sačinio Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore i tim povodom, Odbor je donio Zaključke koje je proslijedio nadležnim organima na dalje postupanje.

Takođe, u cilju ostvarivanja direktnog kontakta sa građanima na lokalnom nivou radi praćenja implementacije zakona usvojenih u Skupštini, Odbor je organizovao osam **javnih tribina**, među kojima su tri o pravima djeteta na teme: „Prava djeteta- Implementacija Zakona o predškolskom vaspitanju i obrazovanju i Zakona o zaštiti od nasilja u porodici”, održana 28. februara 2011. na Cetinju, „Prava djeteta- Implementacija Zakona o vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama“, održana 30. septembra 2011. godine u Kotoru i „Prava djeteta- hraniteljstvo“, organizovana u saradnji sa Predstavništvom UNICEF-a u Crnoj Gori, 2. marta 2015. godine u Herceg Novom.

Odbor je podržao i priklučio se **kampanjama**: „Govorimo o mogućnostima“, „Naučimo ih nešto drugo“, „Svako dijete treba porodicu“ i „Svi u vrtić“ kojima se u saradnji sa državnim institucijama, međunarodnim organizacijama i civilnim sektorom značajno doprinijelo povećanju svijesti javnosti o važnosti inkluzivnog obrazovanja, sprečavanju boravka djece na ulici radi prosjačenja, povećanju broja hraniteljskih porodica, posebno nesrodničkih u Crnoj Gori i povećanju svijesti o važnosti predškolskog obrazovanja.

O ostvarenom uspjehu na polju zaštite prava djeteta govore i stavovi **šefa Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, Benjamina Perksa**, na Drugom regionalnom sastanku parlamentarnih radnih tijela nadležnih za ljudska prava i prava djeteta sa ombudsmanima za djecu zemalja regionala, održanom u januaru 2014. godine kada je *izrazio zadovoljstvo dosadašnjom saradnjom sa Odborom za ljudska prava i slobode, ističući da se zajedničkim djelovanjem Skupštine Crne Gore, Vlade Crne Gore i UNICEF-a mnogo doprinijelo na poboljšanju položaja djece i zaštite njihovih prava u Crnoj Gori.*

2. Takođe, Odbor za ljudska prava i slobode je organizovao **javne tribine** u različitim gradovima u Crnoj Gori na kojima je građane upoznavao sa širokim spektrom tema iz svoje nadležnosti. Cilj organizovanja javnih tribina je uspostavljanje direktne komunikacije poslanika sa građanima i ostvarivanje transparentnosti Skupštine i njenih radnih tijela, kao i približavanje rada Odbora svim građanima, u čemu je Odbor, organizovanjem **osam javnih tribina**, ostvario značajan uspjeh, što je potvrđeno i od međunarodnih partnera i od domaćih nadležnih institucija. U prilog tome svjedoče i **pohvale tadašnjeg šefa Odjeljenja za demokratizaciju Misije OEBS-a Lojd Tudika**, saopštene na sastanku sa predsjednikom Odbora za ljudska prava i slobode u januaru 2012. godine kada je saopšto: „*Javne tribine su izuzetno važne aktivnosti. Projekat OEBS-a „Jačanje kapaciteta Skupštine Crne Gore“ je završen, ali je Misija OEBS u Crnoj Gori zainteresovana za dalju saradnju. Kada je taj projekat završen, nezavisni međunarodni eksperti su izvršili njegovu evaluaciju i zaključili da su javne tribine predstavljale jednu uspješnu priču, a da je u njihovoj realizaciji upravo najaktivniji bio Odbor za ljudska prava i slobode. Tudik je predložio da Odbor za ljudska prava i slobode podijeli sa ostalim odborima svoje iskustvo u organizovanju tribina i da im pomogne u organizovanju sličnih aktivnosti.*”

3. Značajne su aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode na planu **zaštite i unapređenja prava lica lišenih slobode**, kao i na praćenju stanja u ustanovama za smještaj ovih lica.

Zahvaljujući **inicijativi Odbora** za ljudska prava i slobode i zahtjevima za dostavljanje informacija i izvještaja o stanju u ustanovama u kojima su smještena lica lišena slobode, Zaštitnik je pripremao i Odboru dostavljao na razmatranje informacije i izvještaje.

Odbor u okviru svoje kontrolne i nadzorne uloge u kontinuitetu vrši praćenje aktivnosti koje nadležni državni organi preduzimaju na poboljšanju položaja lica lišenih slobode. **Analizom podataka sadržanih u izvještajima i informacijama** dostavljenim Odboru za ljudska prava i slobode, a i direktnim **uvidom u stanje u ustanovama u kojima su smještena lica lišena slobode** (posjeta Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija- novembar 2010. godine, posjeta Zatvoru u Bijelom Polju- februar 2014. godine, posjeta Pritvorskoj jedinici Centra bezbjednosti u Podgorici- jul 2014. godine) članovi Odbora su se uvjerili da je **ostvaren značajan napredak**, kako u uslovima za smještaj, tako i u odnosu službenika prema licima lišenim slobode.

Počev od **upoznavanja sa Preporukama koje je** Komitet za sprečavanje mučenja i drugih oblika nehumanog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (**CPT**) **uputio Crnoj Gori** nakon posjete obavljene od 15. do 22. septembra 2008. godine i razmatranja **Izvještaja ZIKS-a o preduzetim radnjama na osnovu Preporuka Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, sadržanih u Konačnom mišljenju br. 84/10 od 29. marta 2010. godine** kao i posjete članova Odbora Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija u Spužu i Kontrolnog saslušanja direktora Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija, Milana Radovića na temu “Aktivnosti ZIKS-a u vezi sa nalazima iz Analitičkog izvještaja Evropske komisije i Preporukama Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore sadržanim u Konačnom mišljenju br.84/10 od 29. marta 2010. godine”, održanog 14. juna 2011. godine, članovi Odbora su se uvjerili da su preduzete brojne aktivnosti na unapređenju stanja ljudskih prava lica lišenih slobode.

Takođe, **Odbor je razmotrio Poseban izvještaj o stanju prostorija Uprave policije za zadržavanje lica lišenih slobode** (oktobar 2011. godine), a nakon toga i dvije **Informacije o postupanju Uprave policije po preporukama Zaštitnika** datim u Posebnom izvještaju i Zaključku Odbora za ljudska prava i slobode kojim su podržane i ojačane preporuke Zaštitnika (februar i septembar 2013. godine). U cilju praćenja stanja u ovoj oblasti Odbor je u junu 2013. godine razmotrio **Izvještaj Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore kao Nacionalnog preventivnog mehanizma (NPM) o stanju u Istražnom zatvoru Podgorica**.

Kako bi se članovi Odbora uvjerili u stanje u samim zatvorima i pritvorskim jedinicama **Odbor je u februaru 2014. godine posjetio Zatvor u Bijelom Polju, a u julu 2014. godine Pritvorsku jedinicu Centra bezbjednosti u Podgorici**. Tom prilikom, članovi Odbora su se uvjerili da je stanje u zatvorima i pritvorskim jedinicama značajno unaprijeđeno, kao i položaj lica lišenih slobode.

Odbor je na 47. sjednici, održanoj **5. marta 2015. godine** razmotrio **Godišnji izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2013. godinu** kada su članovi Odbora upoznati da u 2013. godini nije bilo slučajeva torture i da su preduzete brojne aktivnosti i realizovan značajan broj preporuka Zaštitnika, čime je stanje u ovoj oblasti značajno unaprijeđeno. U 2013. i 2014. godini registrovan je pad zatvorske populacije- u 2014. godini broj zatvorenika smanjen je 6% u odnosu na 2013. godinu, što je prouzrokovano i usvajanjem novih zakonskih rješenja, kao što je Zakon o izvršenju uslovne osude i kazne rada u javnom interesu.

Razmatranjem Godišnjeg izvještaja Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2014. godinu na 52. sjednici, **20. jula 2015.** godine članovi Odbora su se upoznali sa daljim napretkom ostvarenim u ovoj oblasti.

Na predlog Odbora za ljudska prava i slobode, Skupština Crne Gore je povodom razmatranja Godišnjeg izvještaja Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2014. godinu donijela Zaključak (u 15 tačaka), objavljen u "Službenom listu Crne Gore", br. 3/16. Zaključkom je Skupština izrazila uvjerenje da će se kvalitetnom implementacijom Zakona o izvršenju uslovne osude i kazne rada u javnom interesu i Zakona o izvršenju kazni zatvora, novčane kazne i mjera bezbjednosti doprinijeti smanjenju zatvorske populacije i prenatrpanosti u zatvorima, kao glavnog dosadašnjeg problema, a na pozitivne pomake ukazuju i podaci po kojima je za razliku od 2014. godine kada su izvršene samo tri kazne rada u javnom interesu, u julu 2015. sa izvršenjem počela 79. kazna rada u javnom interesu, a u toku je bilo potpisivanje 30 ugovora sa pravnim licima koja žele da zaposle osuđena lica koja izdržavaju kaznu zatvora do šest mjeseci.

Skupština Crne Gore je pohvalila aktivnosti Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova preduzete na poboljšanju uslova i stanja u jedinicama Uprave policije za zadržavanje lica lišenih slobode i konstatovala da je stanje značajno poboljšano u odnosu na 2011. godinu, kada je Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore u Posebnom izvještaju o stanju prostorija Uprave policije za zadržavanje lica lišenih slobode uputio Ministarstvu unutrašnjih poslova-Upravi policije 17 preporuka.

Skupština je pozdravila aktivnosti Ministarstva pravde i Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija preduzete na ispunjavanju preporuka na unapređenju stanja u Istražnom zatvoru u Podgorici, o čemu svjedoče statistički podaci, jer je kontrolnom posjetom u decembru 2014. godine utvrđeno da Uprava ZIKS-a od ukupno 31 preporuke koje je Zaštitnik 2013. godine uputio Ministarstvu pravde-Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, nije ispunila samo šest.

Skupština je ohrabrla Ministarstvo pravde-Zavod za izvršenje krivičnih sankcija i Ministarstvo unutrašnjih poslova-Upravu policije da u narednom periodu, shodno raspoloživim finansijskim sredstvima, nastave sa realizacijom preostalih preporuka Nacionalnog preventivnog mehanizma kako bi se prtvorenim i osuđenim licima obezbijedili što bolji uslovi boravka.

4. Napredak je ostvaren i u **rješavanju položaja i ostvarivanju prava raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori**, što je evidentirano i u Rezoluciji 2030 (2015) Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope, usvojenoj u januaru 2015. godine. Svakako da je doprinos Odbora rješavanju ovih pitanja značajan, jer je Odbor u kontinuitetu posvećivao brojne aktivnosti ovoj temi, pratilo aktivnosti koje se preduzimaju na planu rješavanja statusa raseljenih i interno- raseljenih u Crnoj Gori i podsticao nadležne organe da, u saradnji sa državama porijekla i uz podršku međunarodne zajednice, riješe ova pitanja, na način što je:

1) 8. februara 2011. godine razgovarano sa članovima Delegacije Evropske komisije za borbu protiv rasizma i netolerancije Savjeta Evrope (ECRI) u vezi četvrte runde monitoringa po zemljama članicama Savjeta Evrope, a u okviru koje je bila prva posjeta Crnoj Gori od 7. do 10. februara 2011. godine,

2) 3. juna 2011. godine posjeta Kampu Konik I i II i u prostorijama Crvenog krsta održan Sastanak sa predstvincima Koordinacionog odbora za realizaciju aktivnosti Vlade u vezi s Akcionim planom trajnog rješavanja pitanja interno raseljenih lica koja borave u Kampu Konik I i II, predstvincima relevantnih institucija zaduženih za rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica koja borave u Kampu Konik I i II i predstvincima međunarodne zajednice,

3) 27. jula 2011. godine, umjesto planiranog kontrolnog saslušanja ministra rada i socijalnog staranja, na 44. sjednici, **razmotrena Informacija o aktivnostima Vlade Crne Gore u vezi sa trajnim rješavanjem pitanja raseljenih i interno raseljenih lica koja borave u Kampu Konik I i II**, i s tim u vezi Odbor je podnio Skupštini Izvještaj sa predlogom zaključka (14 tačaka), koji je podijeljen poslanicima 24. saziva,

4) 7. marta 2012. godine, na 66. sjednici **razmotren Izvještaj Evropske komisije za borbu protiv rasizma i netrpeljivosti Savjeta Evrope (ECRI)** o Crnoj Gori i na samoj sjednici rasprava je najvećim dijelom vođena o statusu raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik. Odbor je podnio Skupštini Izvještaj sa predlogom zaključka (16 tačaka), koji je podijeljen poslanicima 24. saziva,

5) 25. juna 2012. godine, na 74. sjednici **održano Kontrolno saslušanje** potpredsjednika Vlade Duška Markovića, koga je, po njegovom ovlašćenju kao Koordinatora Koordinacionog odbora za praćenje realizacije Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik I i II, na sjednici Odbora zastupao direktor Zavoda za zbrinjavanje izbjeglica, Željko Šofranac, dr Suada Numanovića, ministra rada i socijalnog staranja, koga je po ovlašćenju zastupala Remzija Ademović, pomoćnica ministra i ministra unutrašnjih poslova, Ivana Brajovića. Odbor je podnio Skupštini Izvještaj o Kontrolnom saslušanju sa predlogom zaključka (19 tačaka) koji je podijeljen poslanicima 24. saziva,

6) 17. maja 2013. godine, na nastavku devete sjednice **održano Kontrolno saslušanje** Nacionalnog koordinatora ECRI-ja za Crnu Goru, pomoćnice ministra za ljudska i manjinska prava Blanke Radošević-Marović na temu: "Poštovanje obaveza Crne Gore u dijelu Preporuka datih u Izvještaju ECRI-ja o Crnoj Gori, od februara 2012. godine". Odbor je podnio Skupštini Izvještaj o Kontrolnom saslušanju sa predlogom zaključka (18 tačaka) koji je podijeljen poslanicima 25. saziva- (Prevod Izvještaja Odbora na engleskom jeziku uručen koizvjestiocima Savjeta Evrope prilikom Prve monitoring posjete Crnoj Gori, od 8. do 10. jula 2013. godine) i

7) 25. septembra 2013. godine, na 15. sjednici **održano Kontrolno saslušanje** ministra rada i socijalnog staranja, koordinatora Koordinacionog odbora za praćenje realizacije Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik I i II, mr Predraga Boškovića na temu: „Realizacija Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica, sa posebnim osvrтом na Kamp Konik I i II”. Odbor je podnio Skupštini Izvještaj o Kontrolnom saslušanju sa predlogom zaključka (12 tačaka) koji je podijeljen poslanicima 25. saziva.

Kontinuirane višegodišnje aktivnosti na praćenju rješavanja pitanja raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori Odbor je zaokružio

8) održavanjem Kontrolnog saslušanja Koordinacionog odbora za praćenje realizacije Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik I i II na temu: „Realizacija Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik I i II”, **na 61. sjednici, 29. februara 2016. godine**. Odbor je, u skladu sa članom 77 stav 2 Poslovnika Skupštine, podnio Skupštini Izvještaj o Kontrolnom saslušanju sa Predlogom zaključka u 12 tačaka.

5. Kroz brojne aktivnosti, kao što su razmatranje Izvještaja i informacija koje nadležni državni organi podnose u skladu sa zakonom ili na zahtjev Odbora, posjete ustanovama u kojima su smještena lica sa invaliditetom, učešće ovih lica ili predstavnika nevladinih organizacija koje se bave zaštitom prava lica sa invaliditetom, saradnju sa državnim organima, sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore, saradnju sa međunarodnim organizacijama sa sjedištem u Crnoj Gori, prepoznatljivu i kontinuiranu saradnju sa nevladinim organizacijama koje se bave poboljšanjem položaja djece, posebno djece sa teškoćama u razvoju, Odbor doprinosi promociji i zaštiti **prava osoba sa invaliditetom** i poboljšanju njihovog položaja u društvu.

Prethodnu godinu u ovoj oblasti obilježilo je donošenje novog **Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom koji je Skupština Crne Gore 25. saziva donijela na sedmoj sjednici prvog redovnog zasjedanja u 2015. godini, 26. juna 2015. godine**. Važno je istaći da se pitanjima vezanim za lica sa invaliditetom sve više prilazi sa stanovišta ljudskih prava, a manje iz ugla socijalno zaštitnih prava. Donošenje novog Zakona uslijedilo je zbog potrebe uskladivanja određenih definicija i terminologije, kao i uvođenja odredbi kojima se postiže jača odgovornost počinilaca diskriminatorskih radnji pred pravosudnim organima. Posebno je naglašen i koncept prekršajne zaštite na koji je, s obzirom na nedostatak sankcija, odnosno kaznenih odredbi u do tada važećem Zakonu, bilo dosta primjedbi od strane domaće, stručne javnosti, civilnog društva i međunarodnih organizacija.

Na istoj sjednici Skupštine na kojoj je donešen Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, **Skupština je, na predlog Odbora za ljudska prava i slobode, donijela Zaključak kojim je obavezala Vladu Crne Gore da:** uradi analizu svih propisa koji definišu prava osoba s invaliditetom u oblastima koje definiše Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima osoba s invaliditetom, a koje su obuhvaćene i Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, i to u oblastima: informacija i elektronskih komunikacija, saobraćaja, samostalnog života i života u zajednici, porodičnih i bračnih odnosa, zatim zakona koji definišu pravnu, poslovnu i procesnu sposobnost, kao i u oblastima: obrazovanja i stručnog osposobljavanja, zdravstvene zaštite, socijalne i dječje zaštite i adekvatnog životnog standarda i u oblasti političkog i javnog života; u što kraćem roku pripremi predloge izmjena zakona iz oblasti saobraćaja, zdravstvene zaštite i socijalne i dječje zaštite i u svim fazama izrade navedenih propisa budu uključeni predstavnici organizacija lica sa invaliditetom i Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore.

U saradnji sa nevladinim organizacijama, svim resornim ministarstvima, predstavnicima Delegacije EU i predstavnicima EK, **Radna grupa za izradu Analize usklađenosti pravnih propisa u unutrašnjem pravnom sistemu sa standardima sadržanim u Zakonu o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom** i Konvencijom UN o pravima osoba sa invaliditetom u kojoj je bio i predstavnik Odbora za ljudska prava i slobode poslanik Husnija Šabović uradila je sveobuhvatnu analizu svih zakonskih propisa na koje se odnosi ili se može odnositi zaštita prava osoba sa invaliditetom i definisala preporuke za usaglašavanje sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima osoba sa invaliditetom.

O pravima lica sa invaliditetom i aktivnostima koje Crna Gora preduzima na poboljšanju njihovog položaja razgovarano je i na **sastanku predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode, dr Halila Dukovića sa specijalnom savjetnicom za prava osoba sa invaliditetom pri Stejt Dipartmentu, Džudit Hjuman**, održanom u Podgorici 7. oktobra 2015.

I prethodnih godina Odbor je posebnu pažnju posvećivao licima sa invaliditetom. Počev od **Javne tribine u najstarijoj predškolskoj ustanovi u Crnoj Gori, JPU „Zagorka Ivanović“ na Cetinju**, održane u februaru 2011. godine i **prikљučivanja Odbora drugoj fazi Kampanje „Govorimo o mogućnostima“**, preko niza drugih aktivnosti koje podrazumijevaju **obilazak ustanova** u kojima su smještena lica sa invaliditetom radi praćenja poštovanja prava ovih lica (Zavod za školovanje i profesionalnu rehabilitaciju invalidne djece i omladine u Podgorici, Zavod „Komanski most“, Zavod za školovanje i rehabilitaciju lica sa poremećajima sluha i govora u Kotoru, Centar za obrazovanje i ospozobljavanje „1. jun“ u Podgorici, Dnevni centar za djecu sa teškoćama u razvoju u Nikšiću), do **sastanaka sa predstvincima Saveza udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“** (do sada održano sedam), Odbor iskazuje posvećenost poboljšanju položaja ove ranjive populacije u Crnoj Gori.

“UNICEF- ova kampanja proglašena za jednu od najboljih inovativnih politika (objavljeno 16. februara 2016.)

Kampanja “Govorimo o mogućnostima” je prepoznata kao jedna od 12 najboljih inovativnih politika ove godine, a priznanje je uručeno na konferenciji Zero Project 2016, međunarodnom samitu o inkluzivnom obrazovanju i komunikacionim tehnologijama u sjedištu Ujedinjenih nacija u Beču. Zero Project okuplja preko 3.000 eksperata iz više od 150 zemalja i svake godine identificiše i u svijetu promoviše najinovativnije i najefektivnije politike i prakse za poboljšavanje života osoba sa smetnjama u razvoju.

Trogođišnja pomenuta kampanja prepoznata je kao uzor u oblasti inovacija, uticaja i mogućnosti replikacije u drugim zemljama, a kako je istakao Benjamin Perks, šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, promocija pozitivnog imidža djece sa smetnjama u razvoju i stvaranje mogućnosti za djecu da sami kažu svoje mišljenje od ključnog je značaja za razbijanje barijera za njihovo ravnopravno uključivanje u društvo.

Kampanja je okupila vladine zvaničnike, poznate ličnosti, civilno društvo, međunarodnu zajednicu, medije, privatni sektor, nastavnike, roditelje i djecu sa i bez smetnji u razvoju i prerasla u nacionalni pokret za društvene promjene i stvaranje inkluzivnog društva.

Kao rezultat, značajno je uticala na svijest i podršku gradana ostvarivanju prava djece sa smetnjama u razvoju.

Tako se procenat gradana Crne Gore kojima je prihvatljivo da dijete sa smetnjama u razvoju ide u isto odjeljenje sa njihovim djetetom povećao sa 35% prije kampanje na 80% u decembru 2013. godine kada je kampanja završena i taj je procenat ostao isti dvije godine od završetka kampanje. Istovremeno se procenat gradana Crne Gore koji prihvata da dijete sa smetnjama u razvoju može biti najbolji prijatelj njegovog djeteta povećao sa 22% prije kampanje na 51% u istom periodu, dok se dvije godine nakon završetka kampanje taj procenat povećao na 60% u januaru ove godine.”

U okviru kontrolne uloge, u decembru 2014. godine, članovi Odbora za ljudska prava i slobode razmotrili su **Informaciju o utrošku sredstava opredijeljenih Fondu za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom**.

O značaju koji Odbor pridaje ovoj populaciji, svjedoči i činjenica da je Konferencija organizovana povodom obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava, **10. decembra 2014. godine bila na temu “Pristupačnost i lica sa invaliditetom”**.

O posvećenosti Odbora ovim pitanjima svjedoče i riječi **izvršnog direktora Saveza udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“, Milisava Koraća** koji je na sastanku sa Predsjednikom i Zamjenicom predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode, održanom 28. aprila 2014. godine istakao da veoma cijeni aktivnosti koje Odbor za ljudska prava i slobode preduzima na poboljšanju položaja djece sa teškoćama u razvoju iako nije matični odbor za ovu oblast. Takođe, dodao je da bi bili veoma zadovoljni ukoliko bi se saradnja sa Odborom ojačala i produbila na način što bi Odbor konkretno podržao njihove određene predloge i inicijative.

Posebno zadovoljstvo predstavlja činjenica što je **Skupština Crne Gore obezbijedila pristupačnost licima sa invaliditetom i licima smanjene pokretljivosti** čime je poslala važnu poruku da podržava i poštuje ljudska prava osoba sa invaliditetom. Licima sa ograničenom pokretljivošću je omogućen pristup svakom spratu u Skupštini, uključujući i plenarnu salu, što predstavlja važan iskorak ka uključivanju osoba sa invaliditetom u politički život Crne Gore, čime se ujedno jača i odgovornost Skupštine prema građanima Crne Gore.

„Delegacija EU: Pozdravljamo postavljanje novih rampi u Skupštini (objavljeno 22. marta 2016.)

Izgradnja pristupnih rampi u Skupštini Crne Gore kojom je ova institucija postala pristupačna osobama sa invaliditetom – korisnicima kolica, je završena. Na ovaj način, osobama sa ograničenom pokretljivošću je omogućen pristup svakom spratu u Skupštini, uključujući i plenarnu salu, što predstavlja važan iskorak ka uključivanju osoba sa invaliditetom u politički život Crne Gore, čime se ujedno jača i odgovornost Skupštine prema građanima Crne Gore, navodi se u saopštenju Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori.

Parlementarni odbor za stabilizaciju i pridruživanje (POSP) između Evropske unije i Crne Gore je u nekoliko navrata apelovao da se poboljša pristupačnost javnih objekata osobama sa invaliditetom, uključujući i Skupštinu.

Aneliz Dods, predsjedavajuća Delegacijom Evropskog parlamenta za Crnu Goru, ovom prilikom ističe:

"Ovo su odlične vijesti. Omogućivši pristup korisnicima kolica, Skupština Crne Gore je poslala važnu poruku da podržava i poštuje ljudska i demokratska prava osoba sa invaliditetom. Svi građani bi trebalo da imaju pristup zgradi u kojoj se usvajaju zakoni koji upravljaju njihovim životima, instituciji koja ih demokratski predstavlja. Ipak, većina javnih objekata u Crnoj Gori i dalje su nepristupačne korisnicima kolica, uključujući i devet od 13 prioritetnih objekata. Stoga pozivam Vladi Crne Gore da ispunи svoju obavezu i prilagodi više javnih objekata, naročito onih prioritetnih", rekla je ona."

ADMINISTRATIVNI KAPACITETI ODBORA

Sekretarijat Odbora za ljudska prava i slobode čine sekretar Odbora i dva saradnika (jedan radi od 1. decembra 2010. i drugi od 1. oktobra 2014.).

Sekretarijat Odbora je obavljao stručne i druge poslove koji se odnose na: pripremanje sjednica Odbora, izrađivanje izvještaja i zapisnika sa sjednicama, obavljanje stručnih i drugih poslova za potrebe predsjednika i članova Odbora, izrađivanje tekstova usvojenih zakona i drugih usvojenih akata i njihovo pripremanje za objavljivanje u „Službenom listu Crne Gore“.

Takođe, Sekretarijat je obavljao poslove koji se odnose na proučavanje materijala koje je razmatrao Odbor i davao stručna mišljenja o pitanjima koja se razmatraju. U navedenom izvještajnom periodu za potrebe predsjednika i članova Odbora pripremljeno je 19 informativnih pregleda (15 u 2015. godini i četiri u prvom kvartalu 2016.).

Povodom učešća predsjednika i članova Odbora na konferencijama, seminarima, sastancima sa predstavnicima drugih parlamentarnih i međunarodnih organizacija redovno se pripremaju podsjetnici sa svim relevantnim informacijama i podacima o predmetnoj temi.

Osim navedenog, Sekretarijat Odbora je po nalozima pomoćnika generalnog sekretara i generalnog sekretara Skupštine obavljao i druge stručne poslove, uključujući i pripremu Informativnog materijala za potrebe učešća poslanika Skupštine Crne Gore na sastancima Parlamentarnog odbora Evropske unije i Crne Gore za stabilizaciju i pridruživanje.

Sekretarijat Odbora je pripremao podatke i relevantne informacije za Akcioni plan jačanja zakonodavne i kontrolne uloge Skupštine. Takođe, pružao je potrebne podatke i informacije u vezi sa realizacijom Akcionih planova za poglavla 23 i 24, a na zahtjev resornih ministarstava pripremao je informacije o aktivnostima Odbora za ljudska prava i slobode, potrebne za izvještavanje o: Strategiji razvoja hraniteljstva u Crnoj Gori, realizaciji Kampanje „Jedno od petoro“ i Nacionalnom planu akcije za djecu.

NAPOMENA: Zaposleni u Sekretarijatu Odbora za ljudska prava i slobode su tokom 2015. i u prvom kvartalu 2016. god. podnosili mjesecne izvještaje o radu Odbora i realizaciji Plana aktivnosti za 2015. god. Generalnom sekretaru Skupštine, a isti su u elektronskoj formi dostavljali Sektoru za istraživanje, dokumentacione poslove i informatičku mrežu.

Svi materijali, usvojeni na sjednicama Odbora, u cilju transparentnog rada Odbora, postavljeni su na web sajtu Skupštine Crne Gore i arhivirani u Arhivi Službe Skupštine.

U tom smislu, tokom 2015. i u prvom kvartalu 2016. godine, samo je na sajtu Skupštine postavljeno oko 610 stranica teksta.

ZAKLJUČAK

Rad Odbora za ljudska prava i slobode je transparentan zbog čega sjednice Odbora izazivaju veliko interesovanje štampanih i elektronskih medija. Odbor objavljuje na sajtu Skupštine godišnji izvještaj o radu, a takođe i veoma sadržajne informacije, zapisnike i izvještaje o svim aktivnostima ovog radnog tijela.

Odbor za ljudska prava i slobode je u navedenom izvještajnom periodu ostvario uspješnu saradnju sa predstavnicima nadležnih ministarstava i nadležnih institucija u oblasti državne uprave, pravosudja, u cilju pribavljanja podataka i informacija, a koji su učestvovali u radu Odbora u skladu sa Poslovnikom utvrđenom nadležnošću, iskazujući spremnost da traženim podacima doprinesu prepoznatljivo transparentnom radu Odbora.

Odbor za ljudska prava i slobode je prepoznat i po **dobroj saradnji sa međunarodnim organizacijama i nevladinim sektorom** čiji predstavnici redovno po pozivu, u skladu sa članom 67 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, učestvuju na sjednicama i drugim aktivnostima Odbora.

Multisektorski pristup kao osnovni metodološki pristup rada Odbora za ljudska prava i slobode je, kroz naprijed opisanu saradnju sa nadležnim državnim organima, međunarodnim organizacijama sa sjedištem u Crnoj Gori i nevladinim organizacijama koje se bave zaštitom ljudskih prava i njihovo učešće na sjednicama Odbora, realizujući sve prethodno pobrojane aktivnosti, doprinio postizanju većeg stepena poštovanja i zaštite ljudskih prava i sloboda u Crnoj Gori.

Tokom 2015. godine i u prvom kvartalu 2016. godine Odbor za ljudska prava i slobode **je realizovao brojne aktivnosti**, kako one utvrđene Planom Odbora za 2015. godinu, tako i one proizašle iz tekućeg djelovanja Skupštine i Vlade Crne Gore i međunarodnih subjekata, a sve u cilju ostvarivanja, zaštite i unaprjeđivanja ljudskih

prava u našoj državi u cilju ostvarivanja uloge Parlamenta u procesu uključivanja u evropske i evroatlanske integracije doprinoseći jačanju konstruktivne uloge koju Crna Gora ima u regionalnoj saradnji.

Jedan broj aktivnosti Planom utvrđenih za IV kvartal 2015. godine Odbor je morao realizovati u prvom kvartalu 2016 iz objektivnih razloga, zbog nemogućnosti obezbjeđivanja kvoruma za rad u periodu od 24. septembra do 14. decembra 2015. godine kada nije održavao sjednice.

Nedostatak kvoruma prouzrokovani je, s jedne strane Odlukom Predsjedništva Demokratskog fronta da poslanici Demokratskog fronta ne učestvuju u radu Skupštine i njenih radnih tijela, a sa druge činjenicom da je član Odbora za ljudska prava i slobode doc. dr Srđa Popović zbog prelaska na novu funkciju, razriješen dužnosti poslanika, shodno Zakonu o sprječavanju sukoba interesa.

Iako je Administrativni odbor Skupštine Crne Gore utvrdio Predlog odluke o izboru jednog člana Odbora za ljudska prava i slobode na sjednici održanoj 4. novembra 2015. godine i isti podnio Skupštini, Skupština Crne Gore je tek 29. decembra 2015. godine donijela Odluku o izboru jednog člana Odbora za ljudska prava i slobode kojom je za člana Odbora izabran poslanik Vuk Roćen.

Odbor je u proteklom periodu dao značajan doprinos, ne samo u donošenju propisa iz oblasti ljudskih prava i sloboda, već i u praćenju implementacije propisa kao i nadzoru nad preduzimanjem mjera koje su bile neophodne radi poštovanja i unapređenja stanja ljudskih prava u Crnoj Gori.

Odbor će **nastaviti i u narednom periodu da realizacijom značajnih aktivnosti** koje nas očekuju na putu evropskih i evroatlanskih integracija, u skladu sa svojom, Poslovnikom Skupštine definisanim nadležnošću, kao i saradnjom sa državnim institucijama, međunarodnim organizacijama, nevladinim sektorom, akademском zajednicom i medijima, daje doprinos u cilju afirmacije, promocije, poštovanja i zaštite ljudskih prava i sloboda svih građana Crne Gore doprinoseći na taj način ostvarivanju uloge Parlamenta u procesu uključivanja u evropske i evroatlanske integracije i daljem jačanju konstruktivne uloge koju Crna Gora ima u regionalnoj saradnji.

SEKRETAR ODBORA

Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA

dr Halil Duković